

J A A R V E R S L A G 2 0 0 3

• Korps landelijke politiediensten

J A A R V E R S L A G 2 0 0 3

• Korps landelijke politiediensten

© juli 2004

Bureau Communicatie
Postbus 100
3970 AC Driebergen

Telefoon: (0343) 535 427
E-mail: Voorlichting@klpd.politie.nl
Internet: www.politie.nl/klpd
Kijk ook eens op de wervingssite:
www.politie-werving.nl/korpsen/klpd

Inhoud

de inhoudsopgave van deze PDF is interactief; klik op het artikel om naar de pagina te gaan

5	Voorwoord
6	1. Veiligheid
6	Ongevallen
10	Vliegtuig van de baan in Groningen
13	Lichamelijke integriteit
14	Ontwikkelingen in het gebruik van speurhonden
18	2. Leefbaarheid
18	Alcohol en verkeer
20	Leefbaarheid op stations en treinen
22	Zwartrijders krijgen treinverbod
24	Convenant Sociale Veiligheid Stationseiland Amsterdam 2003-2008
28	Overlast door jeugd
29	Milieu
33	3. Maatschappelijke integriteit
33	Kinderporno
34	Mensenhandel
35	Mensensmokkel
37	Nationale Recherche: aanpak zware en georganiseerde misdaad in één hand
41	Terrorisme
44	Financieel rechercheren versterkt traditionele integrale rechercheonderzoek
47	Hele keten in oliefraude opgerold
50	Forensisch-technisch onderzoek steeds vaker doorslaggevend
51	Geavanceerde zoekapparatuur voor complexe opsporingsonderzoeken
53	Urban Search and Rescue-team is er klaar voor
54	Snelheidsregulering bevordert verkeersveiligheid
55	Europa wil duizenden verkeersslachtoffers minder
57	De politie vraagt uw aandacht voor het volgende...
60	4. Dienstverlening
60	Realisatie Operationeel Centrum Driebergen van start
63	Unit Teleservice
65	Klachtbehandeling bij het KLPD
67	Buitenlandse liaisons en Nederlandse richtlijnen
70	Politieassistentie bij ernstige delicten in het buitenland
74	Veilig vervoer DNA-sporen
78	Landelijke Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden
80	Aanbesteding randapparatuur voor 116 partijen
83	5. Bijzondere politietaken
83	Beveiliging
84	Vraag naar persoonsbeveiliging blijft groeien
87	Nationaal Informatie Knooppunt

91	6. Achter de schermen
94	Prestatiecontracten voor een veiliger Nederland
95	Medewerkers
96	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
97	Reorganisatie
99	Samenwerking KLPD-politieregio's
99	Verbetering bedrijfsvoering
101	Kwaliteitscyclus KLPD
103	7. Jaarrekening
109	8. KLPD in vogelvlucht
110	De diensten van het KLPD
114	Ondersteunende diensten
115	Strategische speerpunten
116	Organogram

Voorwoord

Ook in 2003 werd veelvuldig een beroep gedaan op het Korps landelijke politiediensten door de Nederlandse politie en door de samenleving. Samenwerking met de verschillende partners op het justitiële en politieke terrein is kenmerkend voor het KLPD. De specialistische kennis, expertise en uitrusting waarover ons korps op vele terreinen beschikt, stellen wij, naast onze zelfstandige taakuitoefening, in belangrijke mate ten dienste aan onze partners. Dit jaarverslag staat dan ook in het teken van de samenwerking.

In vergelijking met het voorgaande jaar bleven ingrijpende en grootschalige gebeurtenissen uit. In die zin was 2003 voor het KLPD een 'gewoon' jaar. Dit wil echter niet zeggen dat het jaar rustig voorbij ging. De omvang en de veelzijdigheid van de onderwerpen in dit jaarverslag getuigen hiervan.

Naast de grote operationele inzet, waren er ook belangrijke nieuwe ontwikkelingen. Zo zag de Dienst Nationale Recherche in 2003 operationeel het levenslicht binnen het KLPD. Deze dienst richt zich op de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit op (inter)nationaal niveau. De vorming van de Nationale Recherche leidt tot een meer slagvaardige en efficiënte bestrijding van deze vormen van criminaliteit.

Ook heerste er een gevoel van toenemende dreiging in ons land. Dat leidde onder meer tot een nieuw stelsel van Bewaken en Beveiligen. Deze ontwikkelingen hadden gevolgen voor de inzet en de capaciteit van de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging.

Het korps maakte zich in 2003 ook sterk voor het verhogen van de veiligheid in het verkeer en het openbaar vervoer. Het inrichten van het Nationaal Informatieknoop punt en de internationale samenwerking waren eveneens belangrijke thema's.

Om de blik scherp naar buiten te kunnen richten, moet het korps intern de zaken goed op orde hebben. Hiertoe werd op het terrein van de bedrijfsvoering een groot aantal verbeteringen doorgevoerd. De belangrijkste voorwaarde om goed werk te kunnen leveren, vormt echter de motivatie van de medewerkers. Het in 2003 gehouden medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) laat, naast verbeterpunten, een positieve indruk van deze motivatie zien. Daarenboven werkte het korps aan een ontwikkelingsgericht personeelsbeleid.

In juni 2003 is een convenant gesloten met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Justitie. Hierin is, voor het eerst, bepaald welke prestaties in de periode 2003-2006 moeten worden geleverd door het KLPD. Eind 2003 wisselde het leiderschap van het KLPD. Korpschef Beuving aanvaardde de functie van bevelhebber der Koninklijke Marechaussee. Plaatsvervangend korpschef en directeur van politie Bert Wijbenga nam diens functie tijdelijk waar. Sinds 1 januari 2004 bekleedt ondergetekende de functie van korpschef van het KLPD.

Terugblikkend constateer ik dat door de medewerkers van het KLPD in 2003 opnieuw prestaties van formaat zijn neergezet. Prestaties om trots op te zijn. Ook bij anderen is dit niet onopgemerkt gebleven: het korps ontving een prestatiebeloning van twee miljoen euro van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Met dit jaarverslag willen wij u een kijkje geven in de keuken van het KLPD in 2003. Ik hoop dat het u een beeld verschaft van het brede en diverse werkterrein van het korps. Ik wens u veel leesplezier.

Peter van Zunderd

Korpschef van het Korps landelijke politiediensten

1 Veiligheid

Onder het thema veiligheid vallen onder meer misdrijven als diefstal, inbraak, zakkenrollerij, verkeersongevallen, zedenmisdrijven, moord, bedreigingen, mishandeling, overval, straatroof en brand. Een veilige omgeving is belangrijk voor iedereen. Het thema veiligheid is daarom één van de belangrijkste thema's voor de burger. Immers, het gaat hier om misdrijven die diep kunnen ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer. De inzet op het thema veiligheid heeft bij het KLPD vooral te maken met onveilige situaties en openlijk geweld in en rondom stations, op het water en op de weg. Daarnaast leveren de verschillende diensten van het KLPD een bijdrage aan het voorkomen en goed afhandelen van ongevallen.

Ongevallen

Het KLPD probeert ongevallen zo veel mogelijk te voorkomen, zowel op de weg en het water als op het spoor en in de lucht. Bijvoorbeeld door zichtbaar aanwezig te zijn en door controles. Gebeuren incidenten ondanks deze voorzorgsmaatregelen toch, dan handelen de Dienst Verkeerspolitie, Dienst Waterpolitie, Dienst Spoorwegpolitie en Dienst Luchtvaartpolitie deze zo snel en goed mogelijk af.

Het reizigersverkeer en het transport van goederen nemen elk jaar toe. Hiermee stijgt de kans op ongevallen. Het KLPD houdt toezicht op het naleven van wetten en regels. Uitgangspunt hierbij is dat het gedrag van verkeersdeelnemers te beïnvloeden is en dat het aantal verkeersdoden en -ongevallen daalt. Elke dag overlijden in ons land drie mensen aan de gevolgen van een verkeersongeluk. In 2003 steeg het aantal verkeersdoden na jaren van lichte daling met 2% tot 1.088 doden.

Autosnelwegen moeten verkeersveilig zijn: er moeten zo min mogelijk doden en gewonden vallen en het liefst helemaal geen aanrijdingen of verkeersgevaarlijk gedrag. Om dit te bereiken surveilleert de Verkeerspolitie regelmatig op drukke snelwegen, waar de meeste ongevallen gebeuren en de langste files staan. Weggebruikers houden zich beter aan de regels als de Verkeerspolitie opvallend surveilleert: ze snijden minder, kleven minder vaak achter de bumper van hun voorganger en rijden minder hard. Het aantal ongevallen neemt duidelijk af door opvallende surveillance.

Gevaarlijk rij- en vaargedrag

De Verkeers- en de Waterpolitie surveilleren echter ook onopvallend. Ze letten hierbij op items uit de Ergernis Top-Tien van gevaarlijk rij- en vaargedrag. De Verkeerspolitie houdt verkeersdeelnemers, die opvallen door ergerlijk en agressief weggedrag, direct staande. Videobeelden confronteren de weggebruiker met zijn gedrag en maken duidelijk wat het effect hiervan is op andere verkeersdeelnemers. De Waterpolitie houdt op binnenwateren toezicht op de naleving van vaarreglementen en veiligheidsvoorschriften. Moderne vervoersmiddelen zoals draagvleugelboten en fast-ferry's zorgen voor een nieuwe beeld op het water. Waterscooters en andere snelle motorboten worden steeds sneller en de bestuurders zorgen met hun vaargedrag voor veel overlast. De Spoorwegpolitie verricht

regelmatig baanvaksurveillances om ongevallen bij of op spoorwegovergangen te voorkomen.

Ook de burger speelt een belangrijke rol bij het voorkomen van ongelukken. Door onder andere te rijden in een auto die technisch in orde is, een gordel te dragen, niet door rood te rijden en zich volledig te concentreren op de het autorijden, draagt de burger bij aan de verkeersveiligheid.

Ergernis Top-Tien Verkeer

1. Onvoldoende afstand houden/bumperkleven
2. Onnodig links rijden
3. Snijden
4. Onjuiste verlichting
5. Onjuist inhalen
6. Verkeerde snelheid
7. Onjuist inhalen vrachtwagens
8. Onjuist in- en uitvoegen
9. Afwijkend verkeersgedrag door bellen/kaartlezen etcetera.
10. Afwijkend verkeersgedrag door alcohol/drugs

Ergernis Top-Tien Water

1. Te snel varen
2. Gedrag bij sluizen en bruggen
3. Niet kennen van de vaarregels
4. Waterscooters
5. Hinderlijke waterbeweging
6. Geluidsoverlast
7. Afval
8. Geen etiquette
9. Alcohol
10. Jeugd in rubberboten

Incident Management

Bij verkeersongevallen en aanvaringen verlenen medewerkers van de Verkeers- of Waterpolitie eerste hulp. Zij zoeken contact met andere hulpverleners, zoals ambulance, brandweer en bergingsbedrijven. Bij files als gevolg van incidenten, speelt Incident Management (IM) een belangrijke rol. Hulpverleningsinstanties, waaronder het KLPD, Rijkswaterstaat en het bedrijfsleven werken hierbij samen om een ongeval op de weg veilig en efficiënt af te handelen. Hierbij houden de partners rekening met de eigen veiligheid, verkeersveiligheid, adequate hulp aan slachtoffers en beheersing van schade. Voor de weggebruiker betekent een efficiënte afhandeling van incidenten zo min mogelijk oponthoud.

Landelijk Verkeersbijstandsteam

Het Landelijk Verkeersbijstandsteam (LVBT) onderzoekt de oorzaken van grote verkeersongevallen, aanvaringen en alle luchtvaart- en spoorwegongevallen. Het LVBT onderzoekt plaats en toedracht, hoort getuigen en maakt processen-verbaal op. Technische hulpmiddelen, zoals geavanceerde camera's, kunnen hierbij een belangrijke rol spelen, evenals een reconstructie. Het LVBT geeft advies om ongevallen in de toekomst te voorkomen, bijvoorbeeld door aanpassingen aan de weg. Het LVBT werkt samen met het Nederlands Forensisch Instituut, de regionale politiekorpsen, het Nationaal landelijk Ruimtevaartonderzoek, Railned, de Raad voor Transportveiligheid en de Nederlandse Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek.

Luchtvaartpolitie

De Luchtvaartpolitie houdt toezicht op de luchtvaartregels. De unit Luchtvaarttoezicht verricht zijn taak hierbij in principe opvallend. De unit handelt luchtvaartongevallen strafrechtelijk af en stelt onderzoeken in bij noodlandingen, bijna botsingen en vermeend onbekend vliegverkeer. Plaats en toedracht van het vliegtuigongeluk worden systematisch onderzocht, veelal met hulp van het LVBT. De unit hoort onder meer getuigen en verdachten, voert technisch onderzoek uit en identificeert slachtoffers. Uiteindelijk maakt de unit processen-verbaal op. Daarnaast controleert de Luchtvaartpolitie op alcoholgebruik, vlieggedrag en documenten. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om het vervoer van gevaarlijke stoffen, lading-documenten, brevetten en voorgeschreven aan- en uitvliegroutes. Samen met de Inspectie Verkeer en Waterstaat voert de Luchtvaartpolitie regelmatig controles uit aan boord van buitenlandse luchtvaartuigen. De Luchtvaartpolitie geeft voorlichting en advies aan politie en justitie en aan gebruikers van het luchtruim, zoals organisatoren van ballon- en luchtvaarthevenementen en uitvoerders van reclame- of spuitvluchten. De Luchtvaartpolitie heeft helikopters en vliegtuigen met video- en infraroodcamera's die alles vanuit de lucht in de gaten kunnen houden, bijvoorbeeld bij grootschalige evenementen, opsporing van vermiste personen, problemen in de binnenstad, roofovervallen, geweld op straat en demonstraties. De Luchtvaartpolitie heeft naast de Unit Luchtvaarttoezicht nog de units Luchtwaarneming en Opsporing, Vliegdiens (vliegen en transporteren) en Vliegtuigonderhoud.

Verkeersongevallen	2003	2002	2003	2002	2003	2002
	Snelwegen		Luchtvaart		Railongevallen	
Zonder letsel	4010	3405	50	72	117	158
Met letsel	401	468	14	9	77	65
Met dodelijke afloop	26	22	9	20	39	41
Scheepsongevallen	2003	2002				
Melding aanvaring	580	845				
Aanvaring pv of statistiek	550	819				

Het jaarlijks door de politie geregistreerde aantal doden en ziekenhuisslachtoffers in het verkeer:

	Doden	Gewonden zkh
1980	1.996	18.616
1990	1.376	13.658
1995	1.334	11.688
2000	1.166	11.507
2001	1.083	11.029
2002	1.066	11.018
2003	1.088	10.596

Bron: AVVI/CBS

„Het gaat om meer dan de aanpak van snelheidsovertredingen alleen”

Het Bureau Verkeershandhaving OM is zelfstandig onderdeel van het Openbaar Ministerie (OM). Het geeft advies en kijkt hoe de politie wetten en regels effectief kan handhaven. Hiervoor overlegt het bureau met alle partijen die verkeerscontroles uitvoeren, waaronder het KLPD. Daarnaast houdt het bureau zich bezig met straffen beroepszaken van weggebruikers die het niet eens zijn met een bekeuring voor een verkeersovertreding.

Koos Spee: „**Verkeer blijft altijd een risico. Slachtoffers als gevolg van een verkeerde inschatting, blijf je altijd houden.**”

„In 1998 werkten er nog maar drie man”, steekt Koos Spee, hoofd Bureau Verkeershandhaving OM, van wal. „Nu zijn het er 90. Met elkaar proberen we het aantal doden en gewonden in het verkeer zo ver mogelijk terug te brengen. Eigenlijk heb ik daarbij een dubbelfunctie. Aan de ene kant heb ik het gezegd over de verkeersdiensten van het KLPD. Ik heb het dan over water, lucht en weg. Want, op het spoor, gaan we eigenlijk alleen over het project tegen zwartreizen. Aan de andere kant begeleiden we projecten en vervolgen we overtreders. Mijn visie hierbij is, dat je eerst moet bekijken hoe je ervoor kunt zorgen dat mensen zich aan de regels houden. Het gaat erom het aantal overtreders tot een minimum te beperken. Daarbij zijn er, in mijn optiek, drie groepen mensen: de weggebruikers die zich altijd aan de regels houden, de twijfelaars en de recidivisten. De recidivisten pak je op en de mensen

die zich aan de regels houden: daar hoeft je niets mee. Waar het mij om gaat is de grote groep twijfelaars. Die moet je aan de goede kant van de streep zien te krijgen, bijvoorbeeld door ze te laten schrikken. In 2003 hebben we dat onder meer gedaan door, samen met het KLPD, ‘scheuren op pompeilanden’ aan te pakken. Ik heb het dan over mensen die, via een parkeerplaats of een benzinepomp, een stukje van de file proberen af te snijden. Bij dit soort plekken hebben we borden met daarop de maximumsnelheid geplaatst en heeft de politie mensen aangehouden. Op deze manier worden mensen zich bewust van wat ze doen. Een ander thema is ‘tanken zonder betalen’. Hierover voerden we in 2003 onder andere overleg met de branche. Op dit moment brengen we de problemen op dit gebied in kaart. Tegelijkertijd moeten ook benzinepomphouders zich inspannen om dit probleem aan te pakken. De aanvullende maatregelen die tankhouders kunnen treffen, zijn bijvoorbeeld het plaatsen van slagbomen of het installeren van een systeem waarmee met een betaalpas kan worden getankt.”

Spee overlegt ongeveer één keer per acht weken afzonderlijk met de diensthoofden water, lucht en weg over het dagelijks werk en de voortgang. Bij projecten probeert hij daarbij ook Rijkswaterstaat zo veel mogelijk te betrekken. Zij hebben regelmatig ondersteuning nodig van de korpsen en/of het KLPD, bijvoorbeeld bij het handhaven bij wegwerkzaamheden. Voorheen klopten ze hiervoor zowel bij de politie als bij het OM aan. „Nu proberen we deze vorm van samenwerking beter te stroomlijnen”, aldus Spee. Zijn drijfveer: „Het voorkomen van slachtoffers.” Spee herinnert zich in verband hiermee de dood van zijn tante toen hij negen

jaar oud was. „Dat heeft diepe indruk op mij gemaakt. Ze was op de fiets en naderde een voorrangsweg. Een automobilist gebaarde dat hij haar voorliet. Hij werd echter ingehaald en deze persoon reed mijn tante dood.” Dit soort en nog veel meer zaken zorgden ervoor dat Spee de eerste officier werd die een verkeersovertreder (een automobilist die met teveel drank op een 18-jarig meisje doodreed) vervolgde voor doodslag. Belangrijk aandachtspunt voor Spee is altijd de financiële controle van projecten. „Ik wil weten waarvoor subsidies gebruikt worden.” Of Nederland veilig is? „In vergelijking met andere landen wel. Met ‘slechts’ 6,2 verkeersdoden per 100.000 inwoners is Nederland met Engeland en Zweden één van de veiligste landen

in Europa.” Welke bijdrage handhaving hieraan levert? „Mmm, laten we zeggen dat handhaving het aantal doden en gewonden met 25% kan terugbrengen. Maar, het verbeteren van de infrastructuur levert volgens onderzoek van de Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) een bijdrage van 44% aan de reductie van slachtoffers. Het gaat dus niet om het aanpakken van snelheidsovertredingen alleen”, legt hij uit. „We hebben in Nederland zo’n 200 verkeersdoden per jaar als gevolg van alcoholmisbruik. Daar kunnen we wat aan doen. Hetzelfde geldt voor een aantal andere groepen verkeersslachtoffers. Maar, verkeer blijft altijd een risico. Slachtoffers als gevolg van een verkeerde inschatting, blijf je altijd houden.”

Vliegtuig van de baan in Groningen

Op 17 juni 2003 raakte om 09.20 uur op Groningen Eelde Airport een vliegtuig van de baan. De meeste reizigers bleven ongedeerd. Het toestel van Onur Air met bestemming Turkije kwam bij het opstijgen niet van de grond en schoot 50 meter door. In het vliegtuig zaten 141 passagiers, onder wie een baby. Verder waren er twee bemanningsleden en zes cabinepersoneelsleden aan boord. Iedereen heeft het toestel via de nooduitgangen kunnen verlaten.

De Dienst Luchtvaartpolitie en de Raad voor Transportveiligheid zoeken sinds die datum naar de oorzaak van het incident. De piloot werd op de dag zelf nog gehoord. Twee bemanningsleden belandden voor onderzoek in het ziekenhuis. Ooggetuigen gaven aan dat het toestel bij aankomst al problemen had.

Een team van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) stond de passagiers met geestelijke en psychische hulp terzijde. „Bij dit soort gevallen ga je direct van het ergste uit”, stelde een politiewoordvoerder. „Pas als blijkt dat het geen ramp is, worden eerdere maatregelen teruggedraaid. Beter dat dan andersom.”

Groningen Eelde Airport bleef bijna twee dagen afgesloten voor de buiten-

wereld. Het leidde verdere vluchten om via Schiphol. Groningen Eelde Airport wil de schade als gevolg van het ongeval verhalen op de Turkse vliegmaatschappij Onur Air. De directie van de luchthaven denkt in totaal 1,5 tot 2 ton schade te hebben opgelopen. Het vliegveld moest tien vakantievluchten verplaatsen naar een ander vliegveld. Daarbij komen ook nog de kosten voor reparatie van de baan en het vervoer van passagiers naar andere luchthavens. Het is nog niet bekend hoe groot de schade aan het vliegtuig is.

De Luchtvaartpolitie onderzoekt aan wie het ongeluk valt te wijten. De Raad voor de Transportveiligheid voert een onafhankelijk onderzoek uit, met als doel de veiligheid van de luchtvaart in het algemeen te verbe-

teren. De uitkomsten van het onderzoek worden verwacht in de zomer van 2004. De Raad en de Luchtvaartpolitie delen objectieve gegevens (open bronnen). Hierover zijn werkafspraken gemaakt. Het horen van getuigen en verdachten verloopt separaat. Andere partners bij het onderzoek zijn Groningen Eelde Airport ('facilitator'), de Koninklijke Marechaussee ('plaatselijke politie') en het Landelijk Verkeersbijstandsteam. Deze hulp is onontbeerlijk. Niet alleen omdat het vliegveld snel weer open moest, maar ook omdat bijvoorbeeld collega politiediensten bijdragen aan het product dat de Luchtvaartpolitie moet leveren: een kwalitatief goed proces-verbaal waarmee het Openbaar Ministerie uit de voeten kan.

Op de dag zelf

Op de dag van het ongeluk was de Luchtvaartpolitie binnen een halfuur aanwezig. Ze bekeek het ongeval eerst vanuit de lucht om te bepalen wat er moest gebeuren en legde de plaats van het ongeval op luchtfoto's vast, zodat visueel waarneembaar bewijsmateriaal niet verloren zou

kunnen gaan. Wat ligt waar? Daarna volgde overleg met de havenmeester. De partners bespraken wie welke taken op zich zou nemen. De luchthaven ontfermde zich over de passagiers en sloot het vliegveld. De brandweer had inmiddels gezorgd voor de afzetting. De

Luchtvaartpolitie begon het onderzoek met 'facts finding' (alles vastleggen wat je ziet) en sporen veiligstellen. De Luchtvaartpolitie

bracht de 'crash-site' op schaal in kaart, hoorde de bemanning en de verkeersleiding. Na overleg met de officier van justitie kon het vliegtuig in beslag genomen worden en volgde nader onderzoek aan de machine. De 'flightdatarecorder' werd veiliggesteld. De Luchtvaartpolitie bekeek de 'flapsetting' van het toestel (de beweegbare delen op de vleugels waarmee een vliegtuig kan stijgen of dalen). Het belangrijkste op dag één is voorkomen dat sporen vernield worden. Dit kan makkelijk per ongeluk gebeuren, bijvoorbeeld door passagiers die in de omgeving van het vliegtuig op hulp wachten. Hoewel dat deze keer niet aan de orde is, geldt normaal gesproken het devies: gewonden afvoeren en doden laten liggen/zitten. In de dagen na het ongeval zijn passagiers gehoord en is bijvoorbeeld gezocht naar een bedrijf dat flightdatarecorders kan uitlezen.

Ongevallen in 2003

Het aantal mensen dat wereldwijd bij vliegtuigongelukken in de burgerluchtvaart om het leven kwam, lag in 2003 iets boven 1.200, het laagste aantal sinds 1945. Dit maakt het Aircraft Crashes Record Office, het bureau dat luchtvaartongevallen registreert, bekend. De meeste ongelukken in 2003 deden zich voor in Noord- en Zuid-Amerika. Eén op de tien ongelukken gebeurde in Europa. In deze cijfers zijn de ongevallen met lijnvluchten, vrachtluchten, privé- en chartervluchten verwerkt. De Luchtvaartpolitie van het KLPD rukte het afgelopen jaar 73 keer uit voor ongevallen, waarvan negen met dodelijke afloop, 14 met letsel en 50 zonder letsel.

foto: ANP

Luchtvaartongevallen in Nederland 2003

	2003	2002
Met gewonden	14	20
Met doden	9	12
Zonder gewonden	50	77
Paraat vliegtuig*	55	80

* Paraat vliegtuig is een alarmfase op Schiphol, waarbij een vorm van paraatheid langs de landingsbaan van hulpdiensten wordt afgekondigd om snel te kunnen ingrijpen als het fout gaat.

„Wat is de situatie, wat gaan we doen?“

„Het alarm ging af, ik keek uit het raam en zag het toestel nog net met een grote stofwolk verdwijnen aan het eind van de baan.“ Zo begint Onno de Jong, havenmeester van Groningen Eelde Airport, zijn verhaal over het ongeval met de Onur Air chartervlucht: een vliegtuig van een Turkse luchtvaartmaatschappij. De havenmeester is verantwoordelijk voor het toezicht op de veiligheid van de luchthaven: van de ontvangst van een vliegtuig tot en met het wegvliegen ervan, van de ‘bagage-check’ tot en met de staat van de banen.

„De luchtverkeersleiding zag het mis gaan. Zij weet op welk moment zo’n toestel de lucht in moet. Toen dat niet gebeurde en zij het vliegtuig zag afremmen, waarbij de rook van de banden afkwam, schakelde ze direct het alarm in. Dat was heel snel. Dat scheelde vele seconden. Nadat ik gecheckt had of de alarm-procedure werkte – de Koninklijke Marechaussee (KMar), politie, brandweer, ambulances, Luchtvaartpolitie en nog een heleboel anderen moeten gewaarschuwd worden – ben ik in de auto gestapt en achter de brandweer aangereden naar de plaats van het ongeval.“ De Jong was binnen enkele minuten ter plaatse. De situatie die hij daar aantrof, was haast een normale, „behalve dat er een toestel in het gras lag“, zegt hij zelf. „Sommige passagiers waren natuurlijk wel geschrokken, maar er was geen paniek. Andere maakten foto’s voor hun vakantieplakboek. Iemand rookte een sigaretje tegen een vleugel. Je kan diegene dan niet zomaar vragen zijn sigaret te doven. Stel je voor dat hij dat op de grond doet en er is kerosine uit de kist gelekt. Waar ik als eerste mee begonnen ben, is alle passagiers bij elkaar krij-

gen en ze laten vervoeren naar één locatie. Met behulp van politiewagens, voertuigen van de KMar en ambulances hebben we uiteindelijk iedereen naar de vertrekhal vervoerd.“

„Daarna was de Luchtvaartpolitie er eigenlijk al. Wat we dan doen is met elkaar om tafel zitten en bespreken wat de situatie is en wat we gaan doen. De Luchtvaartpolitie wil dan even een ‘update’ hebben van het ongeval. Vervolgens bespraken we wat we voor elkaar konden betekenen.“ De liefde komt daarbij niet slechts van één kant. De Jong licht toe: „Ik vond het opvallend hoeveel aandacht en begrip er was voor onze situatie. De luchthaven was immers dicht en het belang van ons en onze klanten is dat we zo snel mogelijk open zijn. Nadat de Luchtvaartpolitie aangegeven had, wat voor het onderzoek van belang was en wat ze nodig hadden, zijn we aan de slag gegaan. Vanzelfsprekend hebben we geholpen waar we konden. Dat begint bij het bieden van faciliteiten zoals koffie en verhoorkamers en dat eindigt bij het aanreiken van passagierslijsten en benzinebonnen.“ De Jong was in veel gevallen de intermediair tussen de Luchtvaartpolitie en anderen zoals de vliegtuigmaatschappij.

De hoeveelheid werk die op de havenmeester en zijn team afkomt na zo’n ongeval, is gigantisch. Het vliegveld is dicht. „Dat betekent onder andere dat je zoekt naar ruimte om passagiers toch nog zo snel mogelijk op de plaats van bestemming te krijgen. Vliegtuigen die ergens anders moeten landen. Bagage. En dan heb ik het nog niet over de ondersteuning die we boden aan het onderzoek.“ Daarover hadden de havenmeester en de

Luchtvaartpolitie regelmatig contact. Ze spraken dan over de voortgang en de vervolgstappen. „Dat werkt prettig“, legt De Jong uit. „Wij willen in zo’n situatie immers graag weten wanneer we de kist kunnen bergen en wanneer het onderzoek is afgelopen, zodat wij de luchthaven weer kunnen openstellen. De informatie

foto: Michiel de Groot

Onno de Jong: „Ik vond het opvallend hoeveel aandacht en begrip er was voor onze situatie. De luchthaven was immers dicht en het belang van ons en onze klanten is dat we weer zo snel mogelijk open zijn.“

die we kregen van de Luchtvaartpolitie was helder. Tijdsindicaties klopten. Het KLPD gaf duidelijk de grenzen aan.” Zo was het zonneklaar dat de Luchtvaartpolitie de leiding had over het onderzoek. „Dat vereenvoudigde mijn werk“, verklaart De Jong. „Iedereen wil iets, iedereen heeft vragen en iedereen heeft wel een

taak of goede reden om het vliegtuig te bezoeken. Dan is het fijn als de Luchtvaartpolitie dat deel van het werk - het bepalen van het bezoek aan het vliegtuig - op zich neemt.“

Voor De Jong was het ongeval met de Onur Air chartervlucht, één van de drie incidenten in juni 2003.

„Eerst vloog er een klein kistje van de baan, toen het ongeluk met Onur Air en negen dagen later landde een klein toestel op zijn buik, omdat het landingsgestel niet uitging. Kijk“, vertelt De Jong, „het alarm gaat wel eens af omdat een vliegtuig zijn benzinedop er niet op heeft zitten, maar zoveel incidenten in een maand: dat komt bijna nooit voor. Zo kom je de Luchtvaartpolitie nog eens tegen. Daarnaast zien we elkaar regelmatig tijdens het normale werk. Vanzelfsprekend houd je elkaar op de hoogte. Ik denk dat dát de basis is voor de perfecte samenwerking op zo’n dag en tijdens het onderzoek. Je doet allebei wat in je vermogen ligt. Je ondersteunt elkaar waar nodig. Iedereen heeft zijn steentje bijgedragen aan de afhandeling van dit incident.“

Lichamelijke integriteit

Lichamelijke integriteit gaat over openlijke geweldpleging tegen personen. Het gaat daarbij over zedenmisdrijven, moord en doodslag, bedreiging, mishandeling, straatroof en overvallen. Bij lichamelijke integriteit staat het delict zelf centraal, het KLPD ondersteunt de regio’s bij hun onderzoeken. Zo doen honden van de Dienst Levende Have Politie geuridentificatieproeven voor politieregio’s die zelf niet over zulke honden beschikken.

De researchediensten van het KLPD zijn actief in preventieve onderzoeken naar trends en ontwikkelingen naar deze delicten, bijvoorbeeld de Dienst Nationale Recherche Informatie met landelijke analyses.

Ontwikkelingen in het gebruik van speurhonden

Speurhonden die de politie helpen bij het oplossen van misdrijven kennen we al lang. De Unit Honden van de Dienst Levende Have Politie (DLHP) leidt deze honden op en certificeert ze. Sommige honden hebben bijzondere taken. De DLHP doet veel onderzoek om de betrouwbaarheid en inzetmogelijkheden van deze honden te vergroten.

Geuridentificatie

In 2003 voerden de geuridentificatiehonden van de DLHP ruim 400 geuridentificatieproeven uit voor politie-regio's die zelf niet over zulke honden beschikken. De politie gebruikt deze proeven om geursporen, achtergelaten door een dader bij een delict bijvoorbeeld op het breekwerktuig van een inbreker, te koppelen aan de geur van een verdachte. Dit gebeurt volgens een vast omlijnd protocol. Daarbij maakt de DLHP zogenoemde geurpasfoto's van de verdachte en figuranten. Ze moeten hiervoor buisjes vasthouden. De buisjes worden in een rij opgesteld en de hond vergelekt dan de geur van het geurspoor met de geurpasfoto's. De uitslag van een zo'n proef kan meewegen in het oordeel van de rechter. In een taxi-overvalzaak in Amsterdam in 2003 vormde een geuridentificatieproef bijvoorbeeld een belangrijk onderdeel in de motivering van het vonnis.

Project geurmonstername

Geursporen voor geuridentificatieproeven worden verzameld door voorwerpen zelf te bewaren, of door er geurmonsters van te nemen. In verschillende landen doet de politie dit op verschillende wijzen. De vraag is welke methode het beste is. Om dit te onderzoeken is een Memorandum of Understanding gesloten met het International Forensic Research Institute van de Universiteit van Florida. Dit instituut gebruikt geavanceerde technieken om geursporen te analyseren, de DLHP heeft de honden in huis. De DLHP en de universiteit zoeken samen naar de beste manier van geurmonstername en de beste bewaarmethode.

Project schotresten

Een andere belangrijke ontwikkeling in 2003 was de training van twee honden die schotresten moeten kunnen gaan ruiken. Het kost het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) veel tijd om, op basis van schotresten op iemands hand, vast te stellen of iemand geschoten heeft. Zeker als er meerdere verdachten zijn en de laatste in de rij 'het pas blijkt te zijn'. Op het moment dat een hond een voorselectie zou kunnen maken, scheelt dat het NFI kostbare tijd. Deze ontwikkeling bevindt zich op dit moment in een onderzoeksfase.

Finland

In Finland startte in 2003 een geuridentificatieproject. Vier speurhonden worden opgeleid voor geuridentificatiewerk. Finland heeft ervoor gekozen om de Nederlandse werkwijze te volgen voor zowel de training als het operationele gebruik. De DLHP is gevraagd om deze opleiding op afstand te begeleiden. Het gevolg: veel uitwisseling van informatie, reageren op video's die de Finnen tijdens trainingssessies maken, het direct begeleiden van de geleiders op trainingsstage in Nederland en het leveren van een instructeur voor een week begeleiding in Finland.

Speurhonden spelen belangrijke rol bij oplossen taxi-overvalzaak

In 2002 vonden kort achter elkaar drie overvallen plaats op taxi's. „Opvallend daarbij was”, vertelt Jolien Ang, officier van justitie in Amsterdam, „dat de daders bijzonder gewelddadig waren. De taxichauffeurs werden bedreigd met een mes/vuurwapen, geschopt, geslagen en opgesloten in de kofferbak van hun taxi.” De taxi's zijn in beslaggenomen, waarna de politie geursporen veilig stelde. Vingerafdrukken vond de politie niet en er was geen DNA-materiaal veiliggesteld. Via een telefoontap en signalen van

foto: Paul Fennis

Jolien Ang: „Geuridentificatie kan natuurlijk nooit het enige bewijsmateriaal zijn, maar het kan wel een belangrijke bijdrage leveren.”

getuigen, kwam de politie in 2003 uit bij drie hoofdverdachten. Eén van hen bevond zich inmiddels in het buitenland. De andere twee zijn aangehouden. Ang vervolgt: „Door het afluisteren van gesprekken was al duidelijk dat ze van de zaak afwisten. Het was alleen niet helder wie nou precies bij welke overval betrokken was. De sorteerproeven maakten duidelijk dat één man in elk geval bij één overval betrokken was geweest en

koppelden de andere verdachte aan twee overvallen. Dit leidde tot een veroordeling van 24 maanden, waarvan vier voorwaardelijk, voor de één. De ander kreeg vier jaar.” Geuridentificatie was in deze zaak dus een belangrijk ondersteunend bewijsmiddel. Ang legt uit: „Geuridentificatie kan natuurlijk nooit het enige bewijsmateriaal zijn, maar het kan wel een belangrijke bijdrage leveren. Dat was in dit geval ook zo. Hoewel de verdediging de betrouwbaarheid van geuridentificatie aanvocht, gebruikte de rechter het toch bij zijn motivering van het vonnis. De duidelijke uitleg van getuige-deskundige Adeë Schoon (KLPD) was hierbij van groot belang. Er bestaat immers veel onduidelijkheid over sorteerproeven. Ik vind het echter een redelijk betrouwbaar bewijsmiddel. Kijk, verklaringen en herkenningen zijn ook niet honderd procent waterdicht. DNA en vingerafdrukken zijn dit wel, maar die hadden we niet in deze zaak. De hond koppelde de verdachte direct aan een delict. We konden door de sorteerproeven de betrokkenheid per feit bewijzen. Dat was de kracht van geuridentificatie in deze zaak.” De verdachten zijn inmiddels in hoger beroep gegaan (2004). Of dat met de betrouwbaarheid van geuridentificatie te maken heeft? Ang: „Dat kan, maar de belangrijkste reden om het vonnis aan te vechten was waarschijnlijk dat beide verdachten ontkenden. Ze beschuldigen een ander.”

Arend Callemeijn, africhter/geleider speurhonden bij de DLHP

Buitenland geïnteresseerd in sorteerhonden

„Geur is uniek. Wij kunnen geuren niet goed onderscheiden, maar honden wel. Door honden te trainen kunnen zij zelfs voorwerpen met verdachten 'matchen'. Als een dader op een plaats delict iets achter laat met zijn geur, kunnen we er dus door middel van een geuridentificatieproef achter komen of een verdachte met dat voorwerp in verband te brengen is. Op het gebied van geuridentificatie zijn onze honden toonaangevend in Europa. In Nederland zijn er inmiddels dertien sorteerhonden, zoals wij ze noemen. Vier bij de DLHP en de rest bij verschillende regiokorpsen. Wij leiden ze op en examineren ze. In 2003 heeft de Finse politie ons gevraagd een opleiding voor vier honden en geleiders te begeleiden. De honden

hadden nog helemaal geen 'speurexpertise'. De koppels zijn een week hier geweest en een paar maanden later ben ik in Finland de vorderingen gaan bekijken. Ze gaan goed vooruit. In de zomer van 2004 verwacht ik dat ze examen kunnen doen."

Arend Callemeijn: „Op het gebied van geuridentificatie zijn onze honden toonaangevend in Europa.“

Geuridentificatieproef

Een geuridentificatieproef is een methode om een relatie te leggen tussen de geur van de dader op een voorwerp, afkomstig van een misdrijf, en de geur van een verdachte. Daarbij moet het aannemelijk zijn, dat de geur van degene die betrokken is bij het misdrijf, op het voorwerp (of het geurmonster) aanwezig is. Factoren die de geur mogelijk beïnvloeden zijn: het materiaaltype en vervuiling van het voorwerp, de manier waarop het voorwerp 'belucht' is met de geur van de dader, de wijze waarop het voorwerp is bewaard en de tijd dat het voorwerp is bewaard (ouderdom). Een gecertificeerde speurhondgeleider voert de proef uit. Voor iedere geuridentificatie zijn naast één verdachte, zes volwassen figuranten nodig. De geur van deze mensen moet voor de hond onbekend zijn.

2 Leefbaarheid

Bij het thema leefbaarheid staat de leefbaarheid van de burger centraal. Het gaat hier om misdrijven die de leefomgeving aantasten. Zaken waarvan iemand last heeft, doordat anderen overlast veroorzaken; zoals drugs- of drankoverlast, overlast van uitgaansgelegenheden, verkeersoverlast, burengerucht én milieuvervuiling.

Alcohol en verkeer

Het terugdringen van het rijden onder invloed is een van de speerpunten in het beleid van de Dienst Verkeerspolitie. Door overmatig drankgebruik vallen er elk jaar zo'n 200 tot 250 verkeersdoden en tussen de 3.000 en 3.500 ernstig gewonden. Uit cijfers blijkt dat in circa 15% van alle verkeersongevallen alcohol een rol speelt. Waarschijnlijk is dit percentage nog aan de voorzichtige kant en ligt het werkelijke aantal ongevallen door alcoholgebruik veel hoger. Veel kleinere ongevallen lopen echter op het nippertje goed af en ontsnappen aan de aandacht van de politie. Ook die kleinere ongevallen dragen echter bij aan de verkeersonveiligheid door alcoholgebruik.

Om de verkeersveiligheid op het hoofdwegennet te verhogen, houdt de Dienst Verkeerspolitie regelmatig alcoholcontroles. Deze controles worden soms in de vorm van een grote actie georganiseerd, regionaal, landelijk of in Europees verband en soms in combinatie met andere verkeerscontroles. Ongeveer twee keer per jaar houdt de Dienst Verkeerspolitie grootschalige landelijke alcoholcontroles waarbij bijvoorbeeld de 'haasje over methode' gehanteerd wordt. Verschillende teams bestaande uit minimaal zes medewerkers houden bij alle afritten van een snelweg alcoholcontroles. Na ongeveer een uur verplaatsen de teams zich naar een volgende afrit. De betreffende autosnelweg wordt voor wat betreft alcohol dan optimaal gecontroleerd.

Stoppen is blazen

De Verkeerspolitie voerde in februari 2003 de methodiek *Stoppen is blazen* landelijk in. Vanaf dat moment ondergaat iedere bestuurder die, om welke reden dan ook, staande wordt gehouden een ademtest.

Medewerkers van de Verkeerspolitie testten deze methode al in 2002. Als verkeerssurveillanten een bestuurder op de weg staande hielden, namen zij standaard een ademtest af, ook al was er geen enkele aanwijzing van drankgebruik. De surveillanten deden dit bij 16.434 controles en bij 1240 ongevallen. In 134 gevallen werd proces-verbaal opgemaakt. Het project liet opvallende resultaten zien. Zo toonde het aan dat er op elk moment mensen zijn die rijden met te veel drank op. Mannen én vrouwen, om zeven uur 's ochtends, overdag en overal. Ook werd duidelijk dat een surveillant niet altijd aan de hand van uiterlijke kenmerken (rijwijze, gedrag, dranklucht) kan merken of een bestuurder gedronken heeft. De Verkeerspolitie hanteert de methodiek *Stoppen is blazen* nu dus als standaard-procedure. Dat heeft gevolgen voor de verkeersdeelnemers. Bestuurders van voertuigen lopen feitelijk méér kans om te worden gecontroleerd op alcoholgebruik (objectieve controlekans). Daarnaast zullen zij de kans dat ze een ademtest moeten ondergaan ook hoger inschatten dan voorheen het geval was (subjectieve controlekans). De intensievere controle zal de verkeersveiligheid enorm ten

goede komen. In 2003 zijn 97.730 blaasproeven uitgevoerd en 1.072 processen-verbaal voor rijden onder invloed opgemaakt.

Ochtendgloren

In het kader van *Ochtendgloren*, de interregionale samenwerking tussen het KLPD, de regiokorpsen Gelderland Midden, Noord-Oost Gelderland, IJsselland en Twente werden in 2003 tien grote verkeers- en criminaliteitscontroles gehouden op de A1 en de A12. De Douane, de Koninklijke Marechaussee, de Belastingdienst en de Duitse Autobahnpolizei zijn bij deze acties betrokken. De acties beginnen 's avonds rond 21.00 uur en eindigen rond 04.00 uur in de ochtend. Naast alcohol worden diverse andere overtredingen geconstateerd, zoals het rijden zonder rijbewijs, onvoldoende verlichting, openstaande boetes, te lange rijtijden en fraude met de tachograaf. Ook treft de politie bij deze controles regelmatig wapens en gestolen goederen aan. Vanwege het succes van *Ochtendgloren* worden dit soort controles uitgebreid naar andere delen van het land.

Aantal processen-verbaal Verkeerspolitie

overmatig alcoholgebruik	2003	2002
Alcohol	1072	922

Dronken varen

De Dienst Waterpolitie voert alle gangbare politietaken uit op de nationale hoofdvaarwegen en grote wateroppervlakten. De Waterpolitie controleert dus ook op het gebruik van alcohol, zowel bij de beroeps- als de recreatievaart. Bij een ongeval neemt de Waterpolitie standaard een blaastest af. Vooral in de zomer controleert de dienst op het gebruik van alcohol onder recreanten. Veel overlast ontstaat door bestuurders van waterscooters, speedboten en motorboten die dronken varen en bijvoorbeeld met hoge snelheid de overige recreatievaart hinderen. Om de overlast aan te pakken surveilleert de Waterpolitie ook onopvallend. In de zomermaanden organiseert de Waterpolitie ook alcoholcontroles in samenwerking met de regionale politiekorpsen en Rijkswaterstaat.

Aantal processen-verbaal Waterpolitie

overmatig alcoholgebruik	2003	2002
Alcohol	66	60

In de lucht

De Dienst Luchtvaartpolitie treedt repressief op tegen cockpit- en cabinepersoneel, luchtverkeersleiders en grondwerktuigkundigen. Zij mogen niet meer dan 0,2 promille alcohol in het bloed hebben. Bovendien is op hen de 'bottle to trottle'-regeling van kracht, dit betekent dat zij tot tien uur voor aanvang van de werkzaamheden geen alcohol of drugs mogen nuttigen. Bij een luchtvaartongeval en/of luchtvaartincident neemt de Luchtvaartpolitie de bemanningsleden – voor zover in relatie tot de verwondingen daartoe in staat – altijd eerst een blaastest af. Hierbij werkt de Luchtvaartpolitie met vergelijkbare apparatuur als de Verkeerspolitie. De Unit Luchtvaarttoezicht voerde in 2003 132 blaastesten uit op de Nederlandse vliegvelden.

Leefbaarheid op stations en treinen

Het Nederlandse spoorwegnet is 2800 km lang en heeft zo'n 375 stations. Elke dag reizen circa 1,3 miljoen mensen per trein. Daarvoor rijden er dagelijks ongeveer vijfduizend treinen. De Dienst Spoorwegpolitie is actief in deze spooromgeving en draagt bij aan het verhogen van de leefbaarheid en veiligheid op stations en in de treinen.

Sociale veiligheid

De reizigers die gebruikmaken van het spoor hebben recht op veilig, betrouwbaar en comfortabel vervoer. Het gevoel van veiligheid dat mensen hebben, wordt met name beïnvloed door ordelijke en schone stations en treinen. Geweld en agressie tegen treinpersoneel en reizigers, drugs- en drankoverlastoverlast, vernieling, diefstal en zakkenrollerij vormen een bedreiging voor de veiligheidsbeleving.

Bij de handhaving van de sociale veiligheid in treinen en op stations werkt de Dienst Spoorwegpolitie nauw samen met vervoerders, regionale politiekorpsen, het Openbaar Ministerie, hulpverlenende instanties en gemeenten. Het besef dat een ketengerichte aanpak noodzakelijk is om veiligheidsproblemen aan te pakken, is binnen de spoorse omgeving diep geworteld. De partners stemmen strategie, beleid en aanpak steeds weer met elkaar af, omdat er een voortdurende wisselwerking is met de omgeving. In diverse plaatsen is de samenwerking tussen partijen vastgelegd in convenanten.

27 miljoen euro extra uitgeven voor de uitbreiding van reguliere toezichthouders in de tram en bij de metro. De Spoorwegpolitie breidt uit met drie mobiele teams (in totaal 51 agenten) voor de Unit Probleemgerichte Inzet (UPI) primair voor de probleemlijnen. Ook de regionale politie gaat –zodanig– extra agenten inzetten op stations en in het openbaar vervoer.

Stationseiland Amsterdam

Het gebied stationseiland Amsterdam kent vele functionaliteiten en een eigen problematiek ten aanzien van de openbare orde, veiligheid en leefbaarheid. De dagelijkse dynamiek en de diverse functies van het hoofdstedelijk stationsgebied maken dat het gebied aantrekkelijk is voor overlastveroorzakers. Prostitutie, drugsgebruik, en overlast door dak- en thuislozen dreigden tot de vaste verschijnselen van het Centraal Station te gaan behoren. Begin 2003 sloegen gemeente, regionale politie, Spoorwegpolitie, de Nederlandse Spoorwe-

Aanvalsplan

Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (VWS) ontwikkelde begin 2003 het *Aanvalsplan sociale veiligheid*. Toegangspoortjes moeten zwartrijden, agressie en overlast op perrons en in treinstellen gaan voorkomen. Verder belooft het ministerie chipkaarten om te reizen, meer toezichthouders met ruimere bevoegdheden en extra cameratoezicht. Viesigheid op stations en in fietsenstallingen moet opgeruimd worden, zodat reizigers zich veiliger en prettiger voelen. Het Ministerie van VWS wil jaarlijks

gen (NS), Connexion, het gemeentelijk vervoerbedrijf (GVB), de Gemeentelijke Geneeskundige & Gezondheidsdienst (GG&GD) en het Openbaar Ministerie (OM) de handen ineen om tot een gezamenlijke aanpak te komen. Het convenant *Sociale Veiligheid Stationseiland Amsterdam 2003-2008* werd gesloten.

Unit Probleemgerichte Inzet

De Dienst Spoorwegpolitie breidt uit met drie flexibele teams. Twee teams financiert het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, één team financiert het KLPD zelf. Samen met het al bestaande team ter bestrijding van veel voorkomende criminaliteit (VVC-team), zijn deze flexibele teams ondergebracht in de opgerichte Unit Probleemgerichte Inzet (UPI). De teams werken vanuit de standplaatsen Amsterdam en Utrecht. In 2004 komt Rotterdam er als standplaats bij.

De kerntaak van de UPI-teams is een adequate bestrijding van de criminaliteit en agressie binnen het spoorwegdomein. Top-Vijf: de aanpak van zwartreizen, zakkenrollerij en bagagediefstal, drugsoverlast, de controle op internationale treinen en de agressielijnen. Waar Spoorwegpolitie-units onvoldoende menskracht hebben, bijvoorbeeld voor projecten op agressielijnen, maken de UPI-teams, een vuist. Bij calamiteiten worden de teams adhoc ingezet op willekeurige plaatsen in het land. De UPI-teams werken afzonderlijk of gezamenlijk, afhankelijk van inzetvraag en taak en draaien diensten in uniform en in burger.

Drugsacties

In het Internationaal Hazeldonk-overleg is overeengekomen dat de landen van de Europese Unie gemeenschappelijk optreden in de

strijd tegen drugstoerisme en daaraan verbonden criminaliteit. De Dienst Spoorwegpolitie, het A-team van de Dienst Verkeerspolitie, de Belgische Federale politie, de Dienst Spoorwegpolitie Antwerpen en de Koninklijke Marechaussee houden daartoe gezamenlijke drugsacties in treinen die rijden over het spoorwegaanvak tussen Roosendaal en Antwerpen. Op de Beneluxtreinen, van Amsterdam naar Brussel, de nachttrein van Rotterdam naar Parijs en de stoptreinen. Tijdens de acties wordt gericht geobserveerd en gecontroleerd op drugsbezit, gebruik en handel. Onderdeel van de acties is de inzet van passieve drugshonden. Een passieve drugshond blaft niet als hij iets gevonden heeft. Heeft hij 'beet' dan gaat hij bijvoorbeeld naast zijn geleider zitten. De honden werken op geur en geven feilloos aan of iemand drugs bij zich heeft.

In 2003 werden 18 gezamenlijke drugsacties gehouden. Daarbij werden 476 personen aangehouden. Resultaat: 8180 gram weed, 5488 gram hasj en 1147 gram heroïne. Daarnaast troffen de samenwerkingspartners verboden wapens en busjes traangas aan.

'Illegale trein'

Vliegvelden worden steeds beter bewaakt en ook binnen de scheepvaart is de controle verscherpt. Illegaal Nederland binnenkomen wordt daarmee steeds moeilijker. Menselijk transport per spoor lijkt een alternatief. Verstopt in goederentreinen komen mensen illegaal ons land binnen, veelal op doorreis. De Spoorwegpolitie intensificeerde de samenwerking met de Koninklijke Marechaussee en Douane en hield een aantal gezamenlijke acties om de illegale intocht per trein in kaart te brengen.

Zwartrijders krijgen treinverbod

Aggressie in de trein: in 60% van de gevallen gaat er een discussie tussen een conducteur en iemand zonder kaartje aan vooraf. Reden voor de Nederlandse Spoorwegen (NS), de Spoorwegpolitie, de regionale politie Fryslân, het Openbaar Ministerie (OM) en vervoersbedrijf NoordNed, om in juni 2003 een proef met treinverboden te starten. De proef sluit aan bij het *Aanvalsplan sociale veiligheid in het openbaar vervoer* van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (VWS).

De regionale politie Fryslân ontwikkelde in 2003, aansluitend bij dit plan, zijn eigen pilot. Doel van de pilot: het terugdringen van het aantal zwartrijders en een positieve bijdrage leveren aan het gevoel van sociale veiligheid van zowel reizigers als medewerkers. Daarnaast is het de bedoeling dat de agressie afneemt. Met de proef willen de betrokkenen een integrale, gestructureerde aanpak toetsen in de praktijk. Daarbij is het niet de bedoeling dat iedere zwartrijder een treinverbod krijgt. Het gaat om het aanpakken van de mensen die 'altijd moeilijk doen', om mensen die niet alleen zwartrijden, maar ook nog eens overlast bezorgen. Wie vijftientig keer binnen twaalf maanden zijn Uitstel van Betaling (UvB) niet voldoet en soms hinderlijk, intimiderend en agressief gedrag vertoont, komt op de zwarte lijst (Top-15) die NoordNed en NS samenstellen. Deze personen krijgen een waarschuwing in de vorm van een gele kaart. Wie dan nog een keer zonder kaartje op een bepaald traject aangetroffen wordt, krijgt een treinverbod. Het gaat om het aanpakken van mensen bij wie lichtere sancties niet werken. Een treinverbod is een ingrijpend middel. De Spoorwegpolitie komt in beeld op het moment dat iemand met een treinverbod, toch in de trein zit.

De Spoorwegpolitie houdt zwartrijders die met een treinverbod in de trein zitten aan, en meldt ze bij het OM. Daarna gaan ze de verkorte procedure in, zoals dat heet. Ze gaan de deur uit met een proces-verbaal en een dagvaarding.

Verslaafden

De pilot *Treinverboden* sluit aan bij het Friese project *Versnelde afhandeling verslaafden*. Toen de regionale politie Fryslân het beleid wijzigde en daklozen, zwervers en verslaafden in beweging bleef houden, kwamen veel van hen naar het station. Dit zorgde voor overlast en onveiligheid. De Spoorwegpolitie en de regionale politie Fryslân staken de koppen bij elkaar en wezen, samen met het OM, een gebied (inclusief het station) aan, waar eveneens een zogenoemde korte OM-procedure geldt. Mensen die overlast bezorgen, bijvoorbeeld door wildplassen of door het drinken van alcohol in de hal, krijgen een bekeuring en een oproeping (een soort dagvaarding). Hiermee staan ze binnen acht weken voor de rechter.

Resultaten

De pilot *Treinverboden* en het project *Versnelde afhandeling verslaafden* versterken elkaar. Daklozen en zwervers hangen nauwelijks nog rond op het station Leeuwarden. De kans op een straatverbod of een gang naar de rechter, schrikt af. Uit het UvB-registratiesysteem Panteon van de NS blijkt, dat recidivisten met een gele kaart die voorkomen op de zwarte lijst, zich nauwelijks nog zonder kaartje vertonen op het baanvak Leeuwarden-Heerenveen. Een klanttevredenheidsonderzoek van de NS laat zien dat op het traject Heerenveen-Leeuwarden reizigers en medewerkers zich inmiddels al iets veiliger voelen.

„Lastige reizigers zijn ons dagelijks werk”

Twintig gele kaarten en één treinverbod. Dat leverde de pilot *Treinverboden* tot nu toe op. Dat lijkt weinig. „Maar, dat is het niet”, vertelt Jan Zijlstra, teammanager service en controle bij NoordNed. NoordNed is een jong vervoersbedrijf (1999). Het bedrijf rijdt de bussen in Friesland. Daarnaast vervoert het reizigers in geleasde treinen van de Nederlandse Spoorwegen (NS) op bepaalde trajecten in Groningen en Friesland. In totaal werken er 500 man.

Sinds juni 2003 lopen zwartrijders in het Noorden van het land het risico om eerst een gele kaart en daarna een treinverbod te krijgen. De bedoeling hiervan is om recidivisten te weren. Zijlstra legt uit: „Er is een klein groepje mensen, dat altijd zonder kaartje en zonder portemonnee reist. Ze kennen de grenzen van het vervoerssysteem precies. Dit zorgde ervoor dat ze niet alleen geen kaartje kochten, maar ook het Uitstel van Betaling (UvB = de ritprijs plus een boete van € 27,-), dat wij in zo’n

meer zonder kaartje tegen gekomen. Dit blijkt ook wel uit het feit dat we ‘slechts’ één treinverbod uitgereikt hebben”, aldus Zijlstra. NoordNed reikt 20.000 UvB’s per jaar uit.

In koppels van twee, controleren 46 medewerkers van NoordNed steekproefsgewijs dagelijks bussen en treinen op zwartreizigers. De proef loopt op het baanvak Leeuwarden – Heerenveen (NS) en op het baanvak Leeuwarden - Sneek (NoordNed). De NS zetten, naast conducteurs, mensen van het Proces Bijzondere Taken in. Daarnaast zijn de Spoorwegpolitie, de regionale politie Fryslân en het Openbaar Ministerie (OM) in Leeuwarden betrokken bij de proef. „De bereidwilligheid van de officier van justitie om mee te werken, was daarbij voor mij een openbaring”, vertelt Zijlstra. „Ik had niet verwacht dat het OM dit belangrijk zou vinden. Maar, de officier van justitie vindt het, net als wij, te gek voor woorden dat er mensen zijn die geen kaartje kopen. Justitie heeft veel voorwerk moeten verrichten om samen met ons en de anderen tot een waterdichte procedure voor de pilot te komen. De samenwerking, niet alleen met justitie, maar ook met de Spoorwegpolitie, de regionale politie Fryslân en NS-reizigers, is eigenlijk het mooiste aan het project. Nog nooit werkten we met zoveel partijen samen om zwartreizen aan te pakken. Bijzonder hierbij is, dat politieassistentie tussen 14.30 en 20.30 uur elke dag gegarandeerd is. We krijgen vrijwel direct

Jan Zijlstra: „Nog nooit werkten we met zoveel partijen samen om zwartreizen aan te pakken.”

*geval uitreiken, niet voldeden. Daar werd immers toch niets tegen ondernomen.” Met de pilot *Treinverboden* is daar dus verandering in gekomen. Zijlstra vervolgt: „Mensen die 25 keer gesnapt zijn zonder kaartje en ook hun UvB’s niet afrekenen, krijgen nu een gele kaart. Dit is een officiële waarschuwing: een brief waarin staat dat ze, als ze de volgende keer zwartreizen, een treinverbod krijgen. Dit lijkt te werken, want veel van deze mensen zijn we daarna nooit*

hulp. Dat was in het verleden wel eens anders. Mensen beseffen dat vaak niet, maar doordat ze denken dat hier in het noorden nooit iets gebeurt, is de politiebezetting regelmatig minimaal. Zodra er een evenement is in een ander deel van het land, zijn 'ze' weg. Dat gebeurt nu dus niet meer."

De controleurs werken met een recidivisten Top-15, die NoordNed samen met NS-reizigers opstelt. „Daarin kunnen we nog wel een en ander verbeteren“, geeft Zijlstra aan. „We zouden deze Top-15 eigenlijk vaker moeten bijwerken. Daarnaast zou het goed zijn als we zo'n recidivistenlijst landelijk zouden maken. Dan verplaatst het probleem zich ook niet.“ Zijlstra hoopt op verlenging van

de pilot, ook voor de reizigers die wel altijd een kaartje kopen. „Het is hartstikke vervelend om met iemand in de trein te zitten die aangehouden wordt omdat hij geen kaartje heeft. Tweederde van de gevallen van agressie heeft met zwartreizen te maken. Het verstoort de rust en het gevoel van veiligheid. Dat moeten we voorkomen.“ Het zwartrijpercentage in Noord Nederland is overigens 'slechts' één tot twee procent. In een stad als Den Haag loopt dit percentage op tot 10 tot 15%. Voor Zijlstra geen reden het project te stoppen. „Ik weet zeker dat als we niet meer controleren, het percentage bij ons ook binnen de kortste keren 10% bedraagt. Ik hoop dat het een landelijk project wordt.“

Convenant Sociale Veiligheid Stationseiland Amsterdam 2003-2008

De kracht van de aanpak ligt in de dagelijkse samenwerking in het stationsgebied. De basis van het politietoezicht bestaat uit 7 dagen per week, 24 uur per dag, uniformpersoneel. De regionale politie en de Spoorwegpolitie leveren mensen. Het afgelopen jaar hielden zij verschillende gezamenlijke fouilleer- en verwijderacties. Er werd zowel in burger als in uniform gewerkt. Ook zette de politie drugshonden in ter bestrijding van de overlast. Voorts is er preventief een betere verlichting in de omgeving van het station aangebracht. Ten slotte zijn er extra camera's opgehangen. Politiemensen bekijken de beelden van de 140 camera's, 24 uur per dag.

Algemene doelstelling:

- een veilig en schoon stationseiland voor reizigers, passanten en personeel, door een gezamenlijke inspanning van betrokken partijen.

Subdoelstellingen:

- een daling van het aantal criminele gedragingen in het stationsgebied;
- het verminderen van de overlast tot een beheersbaar niveau;
- het verhogen van het veiligheidsgevoel van de reizigers, passanten en personeel in het gebied;
- een schoon en net aanzicht van het gebied stationseiland;
- een imagoverbetering van stationseiland.

„Het gevoel dat we de veiligheid op en rond het station kunnen garanderen, is écht een gemeenschappelijk gevoel”

Amsterdam is voor veel mensen de eerste kennismaking met Nederland. „Als je aankomt op het station en je treft als eerste een bedelaar aan en vervolgens een drugsdealer, heb je je visitekaartje al afgegeven”, legt Ad Smit uit, voormalig districtschef binnenstad/centrum Amsterdam. Dat moet je aanpakken, vindt hij. „Als we geen gedonder willen, moeten we afspraken maken en nakomen.”

De regionale politie Amsterdam-Amstelland is één van de partners van het project Sociale veiligheid stationseiland. Ook de Spoorwegpolitie, de Nederlandse Spoorwegen (NS), GG&GD, busmaatschappij Connexxion, het gemeentelijk vervoers-

Ad Smit: „De teams pakken problemen gelijk aan.”

bedrijf, het OM en de gemeente Amsterdam doen mee. Ze legden hun afspraken voor vijf jaar lang vast in een convenant. Door intensief samen te werken willen ze overlast op en rond het station tegengaan. „Dikke nota's hebben nog nooit geholpen”, legt Smit uit. „Het gaat erom dat mensen gaan voor hun werk. Kijk, van een schilder verwacht je dat hij je huis zo goed mogelijk schildert. Van de politie verwachten

mensen dat ze criminaliteit en overlast aanpakt. Dat is precies wat we sinds een jaar doen op het stations-eiland.” Na de dagelijkse briefing, om 07.15 uur en om 15.15 uur, surveilleren de Spoorwegpolitie, de regionale politie Amsterdam-Amstelland en ook de andere partners in koppels van twee of meer op en rond het station. Elke dag zijn in totaal 20 mensen op pad. Elk koppel heeft daarbij zijn eigen gebied. De grenzen van het totale gebied worden afgebakend door het water aan de voor- en achterkant van het station en de bruggen aan de zijkant. „Wat de teams in feite doen is problemen gelijk aanpakken”, vertelt Smit. Dat politiemensen daarbij vooral praktische denkers zijn, bewijst het volgende voorbeeld. „Op het Leidsche plein (hoort overigens niet bij het stations-eiland) hadden we op een gegeven ogenblik veel overlast van slapende mensen op bankjes. Berovingen, rondslingerende flessen en ander zwerfvuil waren het gevolg. Beleidsmakers spraken maandenlang over dit probleem, tot één van de buurtregisseurs met het idee kwam de banken door te zagen, zodat je er nog wel met z'n tweeën op kunt zitten, maar niet meer op kunt liggen. Dit bleek uiteindelijk dé oplossing. De overlast verdween. Met dit soort oplossingen werken we eigenlijk ook op en rond het station. Overlast van rondslingerend afval? Prullenbakken vergroten. Struikel je over de fietswrakken? Weghalen die dingen en zorgen voor een goede fietsenstalling. Graffiti? Maak schuttingen en muren regelmatig schoon. Oplossingen zijn simpel en zo dichtbij”, aldus Smit. De partners van het project Sociale veiligheid

stationseiland, werken onder andere met stationsverboden, korte OM-procedures, en verwijderingsbevelen.

De resultaten van deze activiteiten en praktische oplossingen mogen er zijn. Drugsdealers zijn nauwelijks nog te bekennen op het station. Van de 460 notoire overlastbezorgers die op de 'zwarte lijst' stonden, zijn er nog maar 60 over. Veel reizigers en passanten voelen zich veiliger dan een jaar geleden, blijkt uit onderzoek van de gemeente. Smit: „Daarmee is helemaal niet gezegd dat de criminaliteit afgenomen is. Dat weten we op dit moment nog niet. Maar, door onze acties hebben mensen in elk geval het idee en het gevoel dat ze veilig zijn. Dat is belangrijk. Zeker nu het station tien jaar lang in de steigers staat.” Het succes van de samenwerking zit volgens Smit in het feit dat alle partners elkaar goed kennen. „We hebben aan een half woord genoeg. We zijn uit hetzelfde hout gesneden. De structuur staat. De kunst is nu, om vasthoudend te blijven en het project te continueren, ook al hebben sommige surveillanten het idee dat ze niet meer zoveel te doen hebben. Ik verveel me nooit op het station. Er is zat te doen en

weet je wat zo grappig is? We werken uiteindelijk met minder capaciteit dan een paar jaar geleden, toen we de zogenaamde 'blauwe bezemacties' nog hielden. Met 30 of 40 man veegden we destijds het gebied rond het station een paar keer per jaar schoon. Dat werkte niet. Zodra we weg waren, kwamen de overlastveroorzakers terug. Nu heeft de regionale politie Amsterdam-Amstelland zo'n tien man aan het werk op en rond het station. Dagelijks. Zo zie je maar weer dat het vaak niet om het aantal mensen draait, maar om wat mensen voor je doen.” Belangrijke pijler onder het succes van het project is ook dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt. Medewerkers van de NS lopen in opvallende rood-blauwe jassen door de hal en helpen mensen, letterlijk, op weg. Conducteurs vragen niet meer voor elk wissel om politieassistentie, maar alleen als dat écht nodig is. Winkeliers plaatsten detectiepoortjes en zorgden ervoor dat aantrekkelijke waren zoals broodjes niet meer direct voor het grijpen liggen. „Het gevoel dat we de veiligheid op en rond het station kunnen garanderen, is écht een gemeenschappelijk gevoel”, sluit Smit af.

Jan de Groot, unithoofd Spoorwegpolitie Amsterdam

„Dit is de enige manier”

„Toen ik unithoofd werd bij de Spoorwegpolitie, was het voordeel, dat ik Ad Smit, districtchef binnenstad/centrum al kende”, steekt Jan de Groot, unithoofd van de Spoorwegpolitie Amsterdam, van wal. „Ik had een paar maanden daarvoor een inkijkstage gelopen bij dat korps, waarbij ik gekoppeld was aan één van Ad's wijkteamchefs. Ik denk dat dit het begin is geweest van de goede samenwerking op en rond het station. Die samenwerking vergde overigens wel een aanpassing van werk- en denkpatronen. Grosso modo gezien bestond voorheen mis-

schien wel negentig procent van de verrichte activiteiten uit assistentieverlening aan conducteurs die met zwartreizigers in hun maag zaten, dan wel uit andere, direct aan het railvervoer verwante activiteiten. Dat doen we nu dus anders. Samen met de collega's van de binnenstad van Amsterdam-Amstelland en andere partners, staan de leden van het team nu in de breedte ergens voor. Ze grijpen direct in als dat nodig is. Ze kennen hun verantwoordelijkheden en weten waar die van anderen liggen. Medewerkers hebben dezelfde beelden. Als we rechtsaf

gaan, gaan we met z'n allen rechtsaf. Het team straalt weer autoriteit uit. Dat was ook motiverend voor de goede samenwerking. Partners weten wat ze aan ons hebben. Ze kennen en nemen hun eigen verantwoordelijkheden en trekken alleen bij ons aan de bel als dat écht nodig is. Op zulke momenten komen we dan ook direct. Die uitstraling is belangrijk", licht De Groot toe, „want de Spoorwegpolitie heeft de regie op het vlak

van de openbare orde op en rond het station. Dat kunnen we nu weer waarmaken. Dat maakt het werk leuker. De taken van de Spoorwegpolitie zijn namelijk zoveel breder dan alleen assistentie verlenen aan de vervoerders. Zeker op Amsterdam CS, waar het werk varieert van calamiteiten aanpakken zoals bommeldingen, geweldsdelicten, diefstallen, drugdeals en overvallen tot de normale, dagelijkse surveillance."

Jan de Groot: „**Partners weten wat ze aan ons hebben. Ze kennen en nemen hun eigen verantwoordelijkheden en trekken alleen bij ons aan de bel als dat écht nodig is.**”

Overlast door jeugd

Verschillende stations en probleemlijnen hebben te kampen met overlast door jeugd. Een gezamenlijke aanpak met de partners Nederlandse Spoorwegen (NS), gemeente, regionale politie en Openbaar Ministerie draagt er toe bij dat jeugd-criminaliteit daalt en beheersbaar wordt.

Jeugdproblematiek in en rond het spoor bestaat uit het doelloos rondhangen op stations, lastigvallen van treinreizigers en personeel op de trein en in de stations. Intimidatie, belediging en mishandeling zijn veelvoorkomende strafbare feiten gepleegd door minderjarigen. Zwart- en grijsrijden doen zij met name op de korte trajecten (Flevolijn en Zoetermeerlijn). Treinsurfen is vooral op de Hoekse lijn een geliefde bezigheid. In 2003 raakte een jongen hierbij zodanig zwaar gewond dat hij overleed.

Op verschillende probleemlijnen en in verschillende probleemgebieden sloot de Spoorwegpolitie convenanten met de betrokken partners. In deze overeenkomsten is ook de overlast van jeugd in en rond het spoor opgenomen.

Op de Flevolijn voelden reizigers en bezoekers zich vooral onveilig door grote groepen hangjongeren. Door intensieve aanwezigheid en optreden van de regionale politie Flevoland en de Spoorwegpolitie is het merkbaar rustiger geworden in de omgeving van de stations. De gemeente Almere stelde een fulltime jongeren-medewerker aan die zich naast toezicht richt op het jongeren- en buurtwerk en het gedrag van jongeren in de stationsomgevingen. Samenwerking met deze partijen is onontkoombaar voor een grondige aanpak.

Hangjongeren

Op de stations Hoorn, Hoogkarspel, Bovenkarspel-Grootebroek en Bovenkarspel-Flora zijn veel hangjongeren. Zij intimideren het NS-personeel, vallen reizigers en lokettisten lastig met provocerend gedrag en plegen kleine vernielingen.

De afspraken die de verschillende partijen maakten:

- bij opsporing en afhandeling van zwaardere strafbare feiten werken de regionale politie en Spoorwegpolitie samen;
- de Spoorwegpolitie brengt de groep van 70 jongeren die voor overlast zorgen in kaart voor het scholenproject *Luisteris* van de NS;
- de Spoorwegpolitie reikt namens de NS trein- en stationsverboden uit en registreert deze verboden;
- de gemeente neemt direct actie tegen bekende daders. Dit samen met de Spoorwegpolitie, regionale politie, Bureau Halt en jongerenwerkers van naburige gemeenten.

Integrale aanpak Zoetermeer

Jeugdigen veroorzaken op verschillende stations van de Zoetermeerse stadslijn overlast variërend van vernielingen, zwartrijden tot op het spoor lopen. De regionale politie, NS, gemeente en Spoorwegpolitie kozen voor een integrale aanpak. Die leidde tot controles op specifieke avonden en tijdstippen. Tijdens deze controle gold een zogenaamd Zero Tolerance beleid.

Zaken in 2003

In 2003 hield de Spoorwegpolitie 900 minderjarigen aan voor uiteenlopende strafbare feiten: vervalsen vervoersbewijs, bezit verdovende middelen, belediging, agressie tegen personeel railvervoerders, transport vuurwerk en wapenbezit.

Opmerkelijke zaken

Maart 2003

- Aanhouding van zes scholieren in de leeftijd van 14 tot 17 jaar die diverse vernielingen pleegden in de treinen tussen Helmond en Deurne. De NS stelt hen verantwoordelijk voor € 75.000 schade.
- Aanhouding van twee 15-jarigen die twee 13-jarigen beroofden van hun mobiele telefoons op de Zoetermeerlijn.

Mei 2003

- Twee minderjarigen werden opgepakt voor vernielingen en overlast op de lijn Hoorn - Enkhuizen. De NS stelt hen aansprakelijk voor € 100.000 schade.

Juli 2003

- In Almere hield de Spoorwegpolitie 3 minderjarigen aan. Zij werden verantwoordelijk gesteld voor het stelselmatig vernielen van treinen op het traject Almere - Muziekwijk.

Oktober 2003

- Jeugdigen pleegden in treinen in en rond Rotterdam berovingen. Samen met de regionale politie Rotterdam-Rijnmond werden in december 13 verdachten in de leeftijd van 15 tot 19 jaar aangehouden.

December 2003

- Aanhouding van drie jongens in de leeftijd van 16 en 17 jaar. Verdacht van brandstichting in een trein tussen Tilburg en Breda. De zaak is mede opgelost door *Bureau Brabant*; een opsporingsprogramma van RTV Brabant.

Milieu

Of het nu gaat om de handhaving van milieuwetgeving, het begeleiden van transporten met gevaarlijke stoffen of het verrichten van onderzoeken naar zware milieucriminaliteit, bijna alle operationele diensten van het KLPD hebben taken op het gebied van milieu. Drie diensten, Verkeerspolitie, Waterpolitie en Nationale Recherche Informatie, hebben gespecialiseerde units die zich met het milieu bezighouden.

De Dienst Verkeerspolitie beschikt over de gespecialiseerde Unit Transport- en Milieu Controle, die zelfstandig en in samenwerking met regionale politiekorpsen en de Inspectie Verkeer en Waterstaat het beroepsverkeer controleert. Tijdens die controles kijken de mede-

werkers naar de technische staat van de voertuigen, de belading, de benodigde veiligheidsvoorzieningen en de papieren van voertuig en chauffeur. Naast geplande controles vindt ook gerichte surveillance plaats, waarbij rijdend toezicht wordt gehouden en steekproefsgewijs of bij 'verdachte' voertuigen controles plaatsvinden.

Specialisten

Sinds 2003 hebben de aandachtsgebieden milieu, gevaarlijke stoffen, bijzondere vervoerswetgeving en techniek elk twee specialisten die zich voornamelijk concentreren op dat terrein. Hierdoor doen zij meer kennis op en kunnen zij meer ondersteuning bieden aan grotere onderzoeken. De samenwerking met het Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) en de Financiële Inlichtingen en Opsporingsdienst, is geïntensiveerd waardoor meer gerichtere controles plaatsvinden. Dit leverde meer processen-verbaal van bevindingen op die onderdeel uitmaken van grotere onderzoeken van de partners.

Waterpolitie

Ook de Dienst Waterpolitie heeft een Unit Transport en Milieu Controle (TMC). Deze unit bezit en ontwikkelt specifieke kennis over vervoer over water.

De unit heeft specialismen in huis op het gebied van:

Afvalstoffen: Deze collega's ondersteunen de groepen van de Waterpolitie bij het controleren van transporten en het verrichten van onderzoeken. Zo werd in 2003 ondersteuning verleend aan grootschalige onderzoeken op het gebied van het vervoer en het gebruik van bouwstoffen.

Gevaarlijke stoffen: Ook deze collega's geven ondersteuning bij controles en onderzoeken. Zo deden zij in 2003, samen met de Unit Zeeuwse Stroom van de Waterpolitie, een grootschalig grensoverschrijdend onderzoek naar het transport van gevaarlijke stoffen in containers. TMC werd in 2003 participant van het handhaversoverleg gevaarlijke stoffen. Dit resulteerde ondermeer in voorstellen tot wijziging van de internationale wetgeving.

Onder gas gebrachte ladingen: Met name bepaalde bulkcladingen en ladingen in containers worden vanwege ongedierte behandeld met gas of een gasvormend middel. Dit kan gevaar opleveren bij de 'handling' van deze ladingen. Het gassingsteam controleert preventief en onderzoekt incidenten. In 2003 was er een aantal incidenten met het middel methylobromide. Het gassingsteam onderzocht deze samen met het Ministerie van VROM.

Marktverkenning van vervoersstromen over het water: Deze activiteiten richten zich onder meer op het verkrijgen van informatiegestuurde opsporing en het volgen van ICT-ontwikkelingen in de branche. Zo participeert de Dienst Waterpolitie in het internationale project *Papier Arm Varen* van de containerbranche en de overheid.

Regelmatig werken de verschillende disciplines samen. In 2003 participeerde de unit in een internationaal onderzoek naar de stof Serox (recyclingproduct van aluminiumzoutslakken). Aanleiding was de ontploffing van een lading Serox aan boord van een coaster in Denemarken.

Samenwerking

De Unit Milieucriminaliteit (UMC) van de Dienst Nationale Recherche Informatie houdt zich bezig met de bestrijding van nationale en internationale milieucriminaliteit. Hieronder valt de illegale handel in bedreigde uitheemse dieren en planten, de aantasting van bodem, water en lucht en de illegale handel in vuurwerk. De unit bereidt onderzoeken voor en ondersteunt onderzoeken van partners, zoals de regionale korpsen, de Inlichtingen en Opsporingsdienst (IOD) van het Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu en de Algemene Inspectiedienst (AID) van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De UMC deed in 2003 5 projectvoorstellen aan de regionale politiekorpsen. In 2003 is het 'selectieoverleg' in het leven geroepen. Het Openbaar Ministerie,

de AID en de VROM-IOD overleggen regelmatig over zaken die een gezamenlijke aanpak vereisen. Er zijn ook standaard formats ontwikkeld voor het aanleveren van informatie. Verder is er gewerkt aan het rapport *Inventarisatie milieucriminaliteit - Onderzoek naar aard, ernst en omvang van zware milieucriminaliteit, 1-1-2001 – 1-9-2003*. Dit rapport moet ook leiden tot een intensievere samenwerking met partners. Begin 2004 bieden medewerkers van de UMC het rapport aan de regio's aan en vertellen wat zij voor hen kunnen betekenen.

Ondersteuning

De Diensten Spoorwegpolitie, Levende Have Politie (DLHP), Luchtvaartpolitie en operationele Ondersteuning en Coördinatie (DOC), hebben voornamelijk ondersteunende taken op het gebied van milieu. Zo controleert de Spoorwegpolitie het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor. De DLHP voert milieusurveillances uit en houdt toezicht op maneges en andere aan paarden en vee gerelateerde bedrijven. De Luchtvaartpolitie (DLVP) maakt milieuvluchten. Voor de DLVP zijn de taken tweeledig. Enerzijds ondersteunt de Unit Vliegdiens de regiokorpsen door regio-waarnemers vanuit de lucht delicten te laten opsporen. De vluchten kunnen regulier, maar ook projectmatig zijn in combinatie met grondeenheden. Vanuit de lucht zijn locaties zichtbaar die vanaf de grond moeilijk bereikbaar zijn. Bovendien zijn grotere gebieden in relatief korte tijd te scannen.

Anderzijds controleert de Unit Luchtvaarttoezicht ladingen van vliegtuigen op het vervoer van gevaarlijke stoffen. Dit is een zelfstandige taak die de unit vaak gezamenlijk uitvoert met de Inspectie Verkeer en Waterstaat. (voormalige RVI)

DOC heeft een belangrijke informatiepositie en ondersteunt daarmee onder meer de controles op afvaltransporten.

3 Maatschappelijke integriteit

Zijn we als samenleving in staat om op een eerlijke manier met elkaar om te gaan? Houdt iedereen zich aan de spelregels in het publieke domein, of wordt het spel gespeeld in een onzichtbare samenleving met eigen regels?

Bij het thema maatschappelijke integriteit gaat het om criminaliteit die het (democratisch) functioneren van de samenleving verstoort.

Kinderporno

Het KLPD levert een bijdrage aan de bestrijding van zedenmisdrijven. Zo doet het korps onderzoek naar trends en ontwikkelingen. Ook het opsporen van bewijsmateriaal en daders en het analyseren van misdrijven is KLPD-werk. De groep Moord en Zeden van de Dienst Nationale Recherche Informatie werkt hiervoor nauw samen met regionale en buitenlandse korpsen.

De groep kenmerkt zich door een multidisciplinaire aanpak en heeft onder andere rechercheurs, psychologen, juristen en IT-deskundigen in huis. Deze groep onderhoudt een zeer uitgebreid netwerk met alle denkbare instanties, waaronder Interpol en Europol en een groot aantal andere partners: zedenafdelingen van de regionale korpsen, het Nederlands Forensisch Instituut, het Landelijk Parket, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gedragsanalisten uit tal van landen, de meeste Nederlandse universiteiten en enkele TBS-instellingen.

De groep Moord en Zeden initieert, coördineert en begeleidt nationale en internationale onderzoeken naar de productie, verspreiding en het bezit van kinderporno. Twee taken zijn daarbij vooral van belang. Allereerst: het opslaan van alle bekende gevallen van kinderporno in de Landelijke Databank Kinderporno. Eind 2003 bevatte de databank anderhalf miljoen afbeeldingen. Voor informatieoverzichten vergelijken medewerkers van Moord en Zeden nieuwe en geregistreerde afbeeldingen met elkaar. Ten tweede: het registreren van meldingen. Dit gebeurt via het Meldpunt Kinderporno, maar ook via kanalen als Europol of buitenlandse partners. Via het Meldpunt Kinderporno kwamen in 2003 99 meldingen binnen. De groep Moord en Zeden kijkt welke zaken naar de regionale politie gaan voor verder onderzoek.

Trends

In 2003 tekende zich een aantal trends en ontwikkelingen duidelijker af. Zo stijgt bijvoorbeeld de hoeveelheid in beslaggenomen digitaal materiaal behoorlijk. Soms gaat het om harde schijven, dvd's of filmmateriaal. De digitale revolutie maakt het gemakkelijker om aan pornografisch materiaal te komen. De kinderporno wordt ook steeds internationaler van aard. Criminelen komen elkaar tegen op het internet. Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor het opsporingswerk. De rechercheonderzoeken worden internationaler en Interpol en Europol zijn in de strijd aanwezig. De specialismen van de medewerkers richten zich vooral op digitale technieken. Medewerkers moeten een grote kennis hebben van de informatietechnologie, dienen een goede talenkennis te hebben en moeten gemakkelijk internationale contacten kunnen leggen.

De internationalisering maakt het moeilijker te bepalen in welke regio of zelfs in welk land de opsporing thuishoort. De wet- en regelgeving sluit nog niet op aan op deze ontwikkelingen. De opsporingspartners zijn organisatorisch niet altijd optimaal voorbereid op deze internationalisering. Dat maakt het moeilijker de criminelen te traceren.

Op verzoek van regionale korpsen beoordeelt de groep Moord en Zeden (kinder)pornografie. Hierbij gaat het vooral om de vraag of het in beslag genomen beeldmateriaal kinderpornografie betreft. Vooral het inschatten van de leeftijd van de afgebeelde minderjarige(n) speelt hierbij een rol. Daarnaast wordt de vraag beantwoord of de afbeeldingen eerder door de politie zijn aangetroffen. Medewerkers vergelijken de afbeeldingen. Een expertiserapport in de vorm van een proces-verbaal verwoordt de conclusies. In 2003 schreef Moord en Zeden voor de regionale korpsen 205 van deze expertiserapporten. In 2002 waren dit er 125.

Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken

In november 2003 verscheen het rapport *De ontstaansgeschiedenis ontrafeld*, onderzoeksverslag van de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken over de periode 2001-2002. Vijf medewerkers van de groep Moord en Zeden maken deel uit van deze multidisciplinaire expertisegroep. Officieren van justitie zijn verplicht de expertisegroep te consulteren bij bepaalde aangiften. Het gaat om aangiften waarin hervonden herinneringen, ritueel misbruik of herinneringen aan seksueel misbruik voor de derde verjaardag meespelen. Daarnaast kunnen ook andere zaken worden voorgelegd. De expertisegroep adviseert over het al dan niet vervolgen van de beschuldigde. Met de adviezen van de expertisegroep kan de officier daarover een beter gefundeerde beslissing nemen.

Met het onderzoeksverslag dat twee medewerkers van de groep Moord en Zeden opstelden, legt de Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken verantwoording af over zijn werkzaamheden. Bovendien richt het verslag zich op kennisoverdracht en expertiseontwikkeling. Het onderzoeksverslag is onder andere verspreid binnen politie en justitie. Door de verschijning van het verslag verwacht de groep in 2004 meer verzoeken.

Mensenhandel

Mensenhandel in Nederland heeft altijd een relatie met prostitutie. Vaak gaat het om buitenlandse vrouwen die een mooie toekomst in ons land krijgen voorgespiegeld. Eenmaal in Nederland, worden ze schandelijk uitgebuit en misbruikt, soms verslaafd gemaakt en vrijwel altijd gedwongen tot prostitutie. Ook Nederlandse vrouwen worden geronseld door 'loverboys'. De vrouwen belanden in een wereld waar ze moeilijk uit kunnen stappen. Veel van hen lopen blijvend letsel op. Het gaat hier om een schending van de mensenrechten en de menselijke integriteit. En om zware, georganiseerde criminaliteit. De bestrijding van de mensenhandel richt zich op bescherming van mensen tegen gedwongen prostitutie.

Unit Noord Oost Nederland

De Unit Noord Oost Nederland van de Dienst Nationale Recherche doet onder andere strafrechtelijk onderzoek naar criminele organisaties die zich bezighouden met mensenhandel. Tot op heden ligt de nadruk op het opsporen en vervolgen van vrouwenhandel. Het laatste jaar richten de onderzoeken zich met name op vrouwenhandel uit Oost Europa, voornamelijk Bulgarije en Roemenië. Vanwege de specifieke kennis en ervaring die voor dit soort onderzoeken noodzakelijk is, werkt de unit nauw samen met prostitutieteam van de diverse regio-

foto: Peter Hliz / H.H.

nale korpsen. Het team beschikt zelf over enkele chercheurs gespecialiseerd in zedenzaken. Ten behoeve van de informatie-inwinning werkt de unit nauw samen met Informatie Eenheid Mensenhandel (IEM). Daarnaast is het team vertegenwoordigd in de landelijke projectgroep Vrouwenhandel.

Informatie Eenheid Mensenhandel (IEM)

De Dienst Nationale Recherche Informatie (DNRI) levert een bijdrage aan de aanpak van de mensenhandel. Binnen de Unit Service en Migratiecriminaliteit is de IEM ondergebracht. De activiteiten van deze eenheid liggen voornamelijk op het terrein van het verzamelen, vastleggen, analyseren en veredelen en coördineren van informatie. Dit leidt uiteindelijk tot beleidsvoorstellen, criminaliteitsbeeldanalyses en onderzoeksvoorstellen. De IEM deed in 2003 vier onderzoeksvoorstellen die regionale politiekorpsen in behandeling namen.

Trends en ontwikkelingen

De IEM kreeg in 2003 te maken met enkele opvallende trends en ontwikkelingen. De eenheid ziet een grote toename van slachtoffers afkomstig uit Oost-Europese landen. Voor Bulgarije bijvoorbeeld is de visumplicht afgeschaft, wat de problemen verergert. Door de uitbreiding van de Europese Unie verwacht de IEM ook uitbreiding van de mensenhandel. Het probleem is dat vrouwen dan niet langer illegaal in Nederland zijn. Signalen van mensenhandel zijn dan moeilijker te herkennen.

Nieuwe vorm van samenwerking

Een heel nieuwe ontwikkeling is de Joint Intelligence Group, die zich richt op Bulgarije. In 2003 besloten vier lidstaten samen met Europol tot de oprichting van de Joint Intelligence Group. Nederland, België, Duitsland en Engeland zijn in deze groep vertegenwoordigd. Een belangrijk onderdeel van dit samenwerkingsverband is het Joint Investigation Team. Waar de Joint Intelligence Group informatie verzamelt, voert het Joint Investigation Team onderzoeken uit. Omdat de onderzoeksteams internationaal kunnen opereren, is het mogelijk om grotere organisaties in beeld te brengen. Bovendien zijn deze teams niet afhankelijk van rechtshulpverzoeken, zodat ze veel tijdrovende bureaucratie kunnen vermijden. De komst van de Joint Intelligence Group en het Joint Investigation Team maakt het dan ook gemakkelijker informatie snel om te zetten in operationele acties. En dat komt de bestrijding van de mensenhandel ten goede. De IEM maakt deel uit van de Joint Intelligence Group. IEM levert via het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK) informatie uit lopende onderzoeken rechtstreeks aan Europol.

Vast netwerk

De IEM participeert samen met de regionale politie Haaglanden in de leiding van een ander samenwerkingsverband: het Project Prostitutie Mensenhandel (PPM). De eenheid beweegt zich op beleidsmatig niveau, maar maakt ook deel uit van de werkgroepen en is voorzitter van het landelijk operationeel overleg. Het PPM heeft vaste contactpersonen bij elke regio, zodat een vast netwerk ontstaat. Zo wordt het mogelijk trends te zien in de mensenhandel. Zo constateerde het PPM een nieuwe prostitutie markt: ook Bulgaarse en Turkse criminelen begeven zich, via een keten van koffiешops, in de wereld van de prostitutie.

Mensensmokkel

Bij mensensmokkel komen mensen tegen betaling en illegaal Nederland en of een Schengenland binnen. Het gaat om mensen die bij hun inreis geen recht op toelating en/of verblijf hebben tot genoemde landen. Zij kiezen meestal vrijwillig om naar een bepaald land te worden gesmokkeld. De smokkeltijd over

land/zeelucht (meestal in containers, vrachtauto's, of schepen en vliegtuigen), duurt soms maanden. De omstandigheden zijn in bepaalde gevallen zeer gevaarlijk, mensonterend en levensbedreigend. De smokkelaars hebben bijna altijd een winst oogmerk en beschouwen de te smokkelen mensen als 'handelswaar'. In veel gevallen zijn de gesmokkelden tijdens hun reis feitelijk gevangenen van de smokkelaars.

Multidisciplinair

De bestrijding van mensensmokkel richt zich op de bescherming van het Nederlandse grondgebied tegen deze vorm van illegale immigratie. De Dienst Nationale Recherche Informatie levert een bijdrage aan het bestrijden van mensensmokkel. Binnen de Unit Service en Migratiecriminaliteit is het Informatie en Analyse Centrum Mensensmokkel (IAM) ondergebracht. De activiteiten van dit team liggen vooral op het terrein van het verzamelen, vastleggen, analyseren en veredelen van informatie. Het IAM is multidisciplinair samengesteld. Daarnaast bestaan er samenwerkingsverbanden met (interne) KLPD-teams. Ook werkt IAM zeer nauw samen met diverse nationale en internationale organisaties als Europol, Interpol, de Koninklijke Marechaussee en de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND). Op basis van de veelzijdige informatie kan het IAM zicht krijgen op criminele organisaties die zich met mensensmokkel bezighouden. Eén van de belangrijkste taken van het IAM is dan ook het formuleren van nieuwe onderzoeksvoorstellen. Het IAM doet dit in overleg/opdracht van de landelijke officier (Lovj) mensenhandel/mensensmokkel. In 2003 ging het om bijna veertig onderzoeksvoorstellen. De Lovj en de desbetreffende parketten bieden deze voorstellen voor afhandeling aan aan de opsporingsdiensten.

Trends en ontwikkelingen

Het IAM krijgt in 2003 te maken met enkele opvallende trends en ontwikkelingen. Zo maakt het centrum bijvoorbeeld relatief veel onderzoeksvoorstellen over Somalische verdachten. Ook worden veel Indiërs aangetroffen die in Nederland in huiftrailers klimmen en zo proberen Engeland te bereiken. Omdat zij op goed geluk in de trailers klimmen, kunnen levensbedreigende situaties ontstaan, bijvoorbeeld met gevaarlijke stoffen en schuivende ladingen.

DNRI wil de relaties tussen mensensmokkel en terrorisme inzichtelijk maken. Bij deze onderwerpen spelen veel factoren een rol. IAM oriënteert zich dan ook zo breed mogelijk. De formatie voor terrorismebestrijding binnen deze afdeling van DNRI is vanaf 1 januari 2003 aanzienlijk uitgebreid. Het team functioneert als nationaal en internationaal aanspreekpunt voor mensensmokkel. Daarnaast streeft het team naar een nog betere kennisuitwisseling tussen partners. Voor alle partners is het immers belangrijk de mogelijkheden en onmogelijkheden te kennen die bij de aanpak van mensensmokkel een rol kunnen spelen.

In 2003 deed DNRI op het onderwerp mensenhandel/mensensmokkel in totaal 40 voorstellen tot nader onderzoek aan regionale politiekorpsen.

Unit Noord Oost Nederland

De Unit Noord Oost Nederland van de Dienst Nationale Recherche doet strafrechtelijk onderzoek naar criminele organisaties die zich bezighouden met mensen-smokkel. Vanwege de specifieke kennis en ervaring die voor dit soort onderzoeken noodzakelijk is, werkt de unit nauw samen met de Koninklijke Marechaussee en de IND. Een aantal medewerkers van deze diensten maakt deel uit van de unit. De Unit Mensensmokkel, die inmiddels is opgegaan in de nieuwe Unit Noord Oost Nederland, heeft de afgelopen jaren ervaring opgedaan met onderzoeken naar criminele organisaties uit diverse landen, zoals China, Nigeria en Iran. Ook is met succes onderzoek verricht naar underground bankiers die te liëren waren aan mensensmokkel-organisaties.

Nationale Recherche: aanpak zware en georganiseerde misdaad in één hand

Eind 2002 besloot het kabinet Balkenende in Nederland één Nationale Recherche (DNR) op te richten, onder gezag van het Landelijk Parket en onder beheer van het KLPD. Bij het KLPD ging de projectorganisatie Dienst Nationale Recherche in januari 2003 aan de slag met de voorbereidingen voor de vorming van de nieuwste dienst van het KLPD. De Nationale Recherche bestaat uit de samenvoeging tot één organisatie van de voormalige kernteams, een belangrijk deel van Dienst Recherche Onderzoeken (KLPD), de Unit Mensensmokkel (UMS), de Unit Synthetische Drugs (USD) en de XTC-teams.

De vorming van de Nationale Recherche is een belangrijke mijlpaal voor de Nederlandse politie. Het kabinet heeft daarmee de aanpak van de zware en georganiseerde misdaad in één hand gelegd. Op 1 juli 2003 was de dienst feitelijk operationeel. Dat hield onder meer in dat alle lopende onderzoeken vanaf die datum onder gezag van het Landelijk Parket vallen. In juli presenteerde de Dienst Nationale Recherche zich ook voor het eerst – via de media – aan het publiek. Met de komst van het Diensthooft Johan van Kastel per 1 september 2003 kreeg de Nationale Recherche ook een gezicht. Van Kastel: „Vanaf 1 september mocht ik niet alleen het nieuwe gezicht van de NR zijn, maar ook de nieuwe stem. Dus eveneens heb ik me met Bart Nieuwenhuizen (teamleider DNR, Landelijk Parket) -en anderen- gestort op de vorming van de dienst. Zelf ben ik een groot voorstander van de indeling in units: tactische units voor opsporen (en tegenhouden) in het land, voortdurend bezig met de core-business van de dienst, en specialistische units (informatie; expertise; beleid en ontwikkeling) ter ondersteuning daarvan op centraal niveau. Vandaar dat het inrichtings- en formatieplan de vorm en inhoud heeft gekregen, die het heeft. Ik zie de vorming van de NR als een majeure (verander)operatie en niet als de opeenstapeling van de kernteams met een nietje erdoor. Om te voldoen aan de gevraagde verbeteringen, moest een nieuw organisatieconcept worden neergelegd! Uiteraard kon de nieuwe dienst niet tot stand komen zonder medewerking van veel positieve collega's uit de bestaande teams en betrokkenheid van hun regionale politiekorpsen.”

De inijkmarkt Nationale Recherche in Driebergen trok op 12 september 2003 honderden bezoekers.

foto: Vincent Poelsma

Nieuwe werkplek

Op een druk bezochte inijkmarkt in september maakten het KLPD en de kernteams kennis met elkaar.

In oktober 2003 presenteerde de dienst zijn visie, missie en kernwaarden in het concept exemplaar van het richtinggevend document *Opsporen en tegenhouden van georganiseerde criminaliteit*. Daarna is er in brede kring over gesproken. Meer dan 2000 exemplaren zijn er reeds binnen en buiten de politie en het Openbaar Ministerie verspreid.

Naast de missie van de Dienst Nationale Recherche, ging in oktober het Bureau Plaatsing van start met de voorbereidingen van de persoonlijke reorganisatie, die op 1 april 2004 startte. Ongeveer 800 medewerkers moeten in de loop van 2004 begeleid worden in het vinden van een nieuwe werkplek, al of niet binnen de DNR. Basis voor de

plaatsing van elke medewerker is het in februari 2004 gereedgekomen Inrichtings- en Formatieplan en het met de vakorganisaties vastgestelde Sociaal Statuut en overgangsrecht.

In de tussentijd zijn met de centrumkorpsen beheerscontracten afgesloten, om de voortgang van het operationele werk in het overgangsjaar 2004 te waarborgen. Per 1 januari 2004 is het KLPD beheersmatig verantwoordelijk voor de kernteams. De financiële ontvlechting gebeurde in het eerste kwartaal 2004. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stelde daartoe het controleprotocol kernteams op. Met de publicatie in de Staatscourant op 29 januari 2004 van de Bovenregionale en Nationale Rechercheregeling is de wettelijke basis onder de kernteams vervallen. Op 1 januari 2005 is de nieuwe dienst geheel binnen het KLPD geïntegreerd.

Bart Nieuwenhuizen teamleider NR, Landelijk Parket

„Het wordt móóí bij de Nationale Recherche”

Schouder aan schouder met KLPD-projectleider Wil van Gemert werkte hij de afgelopen tijd aan de vorming van de Nationale Recherche (NR).

Bart Nieuwenhuizen is teamleider NR bij het Landelijk Parket, het onderdeel van het Openbaar Ministerie (OM) dat gaat over bestrijding van (inter)nationale zware en georganiseerde criminaliteit. „Nu we de reorganisatie bijna achter de rug hebben, wordt het tijd om aan de inhoud te gaan trekken. Ik hoop op veel zware projectvoorstellen uit de NR-units.”

Hij begeleidde ‘de meest ingrijpende reorganisatie’ in de nog jonge geschiedenis van het Landelijk Parket (LP). Bart Nieuwenhuizen is sinds 1 januari 2003, als plaatsvervangend hoofdofficier van justitie, projectleider Nationale Recherche (NR) bij het Landelijk Parket. Vanaf 2004 gaat hij ook het Team NR leiden. Nieuwenhuizen: „Zoals medewerkers van de voormalige kernteams straks overgaan naar het KLPD, zo werd aan medewerkers in de arrondissementsparketten gevraagd om over te stappen naar het Landelijk Parket. Dat was zeer ingrijpend, ook al gaat het bij ons om veel minder mensen dan aan de politiekant het geval is. Maar het is gelukt. Het voormalige kern-teambudget van de arrondissementsparketten vormt nu een reservepot die beheerd wordt door het College van Procureurs-Generaal. En op een enkeling na zijn alle voormalige kernteamofficieren en hun onder-

steuners in dienst van het Landelijk Parket.”

Nieuwenhuizen begeleidde niet alleen de interne veranderingen bij het OM, maar boog zich samen met het KLPD over de vorming van de Dienst Nationale Recherche. Zo moest er een gezamenlijke procedure worden ontwikkeld voor het beoordelen van voorstellen voor opsporingsonderzoeken. Aan de hand van een aantal vaste criteria worden die zowel bij het KLPD als bij het Landelijk Parket gewogen en besproken in het managementteam. Nieuwenhuizen: „Als het goed is, trekken beide organisaties dus dezelfde conclusie: wel doen, niet doen of elders doen, bijvoorbeeld bij de Bovenregionale Recherche of een regiokorps. Is er toch een verschil van mening, dan wordt dat in goed overleg opgelost. Vervolgens geeft Marc van Erve, onze hoofdofficier van justitie, zijn zegen. Dan kan het researcheteam met de zaak aan de slag.”

Met de komst van de DNR hebben buitenlandse overheden en opsporingsdiensten een duidelijk aanspreekpunt gekregen bij de Nederlandse politie. De complexere rechtshulpverzoeken behandelt de DNR voortaan. Maar ook op een ander terrein wordt het buitenland gerustgesteld. Nieuwenhuizen: „Er leeft het beeld dat Nederland dé narcoticastaat van West-Europa is. Om te laten zien dat we veel doen om drugscriminaliteit aan te pakken, worden XTC-

Informatiehuishouding

De rechercheurs van de DNR moeten optimaal informatie kunnen uitwisselen. Het project *Informatiehuishouding NR* zorgt ervoor dat dit technisch mogelijk wordt. Vanaf 2005 wordt de Politiesuite-Opsporing 2 (PSO2) ingevoerd. Dan kan een rechercheur van korps A, mits geautoriseerd, zonder voorafgaande toestemming bepaalde gegevens uit de bestanden van korps B bekijken. Om in de periode tot 2005 toch uit de voeten te kunnen, ontwikkelde het project *Informatiehuishouding NR* samen met het Concern Informatiemanagement Politie (CIP) het Platform ZwaCri-Uitwisseling (PZU). PZU is een zoekschil om de bestaande systemen en maakt informatie bereikbaar en beschikbaar. Alle vestigingen van de DNR waren per februari 2004 aangesloten, in het voorjaar volgen ruim 18 regionale korpsen. Daarmee wordt het bereik van PZU een stuk groter, zij het dat de regionale korpsen geen gegevens over lopende onderzoeken vrijgeven. Die informatie blijft voorlopig alleen beschikbaar via een traditionele MRO (Melding Recherche Onderzoek). De NR-vestigingen zetten hun lopende onderzoeken wel meteen in PZU. PZU laat zien hoe ICT de primaire werkprocessen binnen de recherche kan ondersteunen.

Bart Nieuwenhuizen: „Er leeft het beeld dat Nederland dé narcotica staat van West-Europa is. Om te laten zien dat we veel doen om drugscriminaliteit aan te pakken, worden XTC-zaken apart geormerkt.”

zaken apart geormerkt.”
Andere aandachtsgebieden van de DNR krijgen die status aparte niet. Maar van de term kapitaalvernietiging of het teloorgaan van expertise wil Nieuwenhuizen niks weten. „De kern-teams hebben veel expertise opgebouwd, en bovendien grote netwerken gecreëerd. Die verworvenheden gooien we natuurlijk niet overboord; de expertise blijft ‘geknoopt’ aan een bepaalde unit. Die units blijven ook de criminaliteitsbeeldanalyses (CBA’s) maken voor hun eigen aandachtsgebied.”
Nu wordt het voor de DNR hoog tijd

om aan de inhoud te gaan trekken, vindt Nieuwenhuizen. Hij hoopt op veel zware projectvoorstellen uit de NR-units. „We zullen altijd moeten zoeken naar een goede balans tussen zware zaken en korte klappen. Maar één ding weet ik wel: we moeten niet alleen maar aankomen met de lichtere zaken. Dan wordt de Nationale Recherche de Nationale Reserve. We moeten bewijzen dat we noodzakelijk zijn. En dat doen we vooral door de stinkend grote zaken aan te pakken. Desgewenst in samenwerking met de (boven-)regionale recherche.”
Eén zorgenkindje heeft hij nog, en dat is de informatiehuishouding. „Als we de informatiehuishouding op orde hebben, is straks – dankzij de methode van informatiegestuurde opsporing – in één klap duidelijk waar een zaak thuis hoort. Dat kan bij de DNR zijn, maar ook bij de regionale of bovenregionale recherche. Gelukkig zetten we ook op dit terrein nu concrete stappen.”
Nieuwenhuizen geniet van deze klus, dat is duidelijk: „Het wordt móóí bij de Nationale Recherche.”

Danny Tinga, rechercheur Dienst Recherche Onderzoeken

„Eén nationale herkenbare recherchedienst schept duidelijkheid”

Danny Tinga werkt als rechercheur bij de Dienst Recherche Onderzoeken (DRO). Deze dienst ging in 2003 voor het grootste gedeelte over in de Dienst Nationale Recherche. Hij vertelt over zijn ervaringen in dit hectische jaar voor de dienst. „Ik begrijp de vorming van de Nationale Recherche heel goed. Een centralere aansturing van de kernteams is met name beheersmatig veel beter. Ook merk ik bij grootschalige internationale onderzoeken dat één nationale herkenbare recherchedienst handig is, het schept duidelijkheid.”
Dat internationale voordeel is belangrijk voor Tinga. Hij houdt zich namelijk bezig met oorlogsmisdrijven. In 2003 werkte hij onder andere aan

een zaak in Congo. Die zaak is bijzonder omdat wereldwijd nooit eerder een zaak gebaseerd op het folteringverdrag voorkwam. Dit verdrag is door een groot aantal landen ondertekend, waaronder Nederland. „Een Congolese kolonel uit de Garde Civil was naar Nederland gevlucht. Op basis van het folteringverdrag startten wij een onderzoek naar hem. Ik ben samen met collega’s naar de Democratische Republiek Congo gegaan om zijn rol in folteringen tijdens het Mobutu-bewind te onderzoeken. Je moet dan bijvoorbeeld denken aan het horen van getuigen en aangevers. Het is echt een uitdaging om in zo’n land een goede aangifte op papier te zetten”, aldus

Tinga. In september 2003 werd de verdachte aangehouden. Tinga geeft aan dat zijn werk niet echt verandert door de komst van de Nationale Recherche. „Maar voor sommige collega's is dat anders

omdat hun functie bijvoorbeeld niet terugkomt. Er zit toch een reorganisatie aan te komen. Ik moet zelf ook nog even wennen, want ik neem nog gewoon de telefoon op met DRO!”

Voor 200 miljoen aan cocaïne

Meer dan 4000 kilo cocaïne werd in augustus 2003 gevonden in een oude Colombiaanse zeesleper, die met pech de haven van Vlissingen was binnengesleept. De balen bleken in een verborgen, dichtgelaste ruimte te zitten. Waarde van de lading: 200 miljoen euro. Het schip, de *Otton*, verkeerde in zo'n slechte staat dat zelfs de loods weigerde aan boord te gaan. De recherche van de regionale politie Flevoland en rechercheurs van de vestiging Haaglanden van de Dienst Nationale Recherche werkten nauw samen bij deze zaak. Beide diensten bewezen in deze zaak elkaars toegevoegde waarde: door samenwerking boekten zij een prachtig resultaat. De drugsvangst is de grootste ooit in Nederland.

Begin 2003 krijgt de recherche van de regionale politie Flevoland informatie dat een 41-jarige man uit Lelystad binnenkort over een grote partij harddrugs zou gaan beschikken. De man had contacten in Colombia, begin augustus kwamen zijn Colombiaanse vriendin en drie landgenoten naar Nederland. De vestiging Den Haag van de Dienst Nationale Recherche (DNR) is gespecialiseerd in criminaliteit uit Latijns-Amerika. Bij de DNR was de naam van deze man al komen boven drijven naar aanleiding van aanhoudingen in een cocaïnezaak. De samenwerking tussen de Nationale Recherche en de regionale recherche uit Lelystad was daarna snel een feit.

Half augustus 2003 krijgt de DNR in Den Haag en seintje: een schip, genaamd *Otton*, is met veel cocaïne aan boord onderweg naar Nederland. Via de tap horen collega's uit Flevoland de hoofdverdachte praten over een boot die richting Antwerpen vaart. Het schip wordt

echter met zware pech de haven van Vlissingen binnengesleept. De Douane onderzoekt het schip enkele dagen achter elkaar. Uiteindelijk blijken de balen in een verborgen, dichtgelaste ruimte te zitten. Zelfs de scheepsplaattegrond is vervalst om de ruimte aan het oog te onttrekken. Het blijkt dat de *Otton* buitengaats is bevoorrad met cocaïne en daarna op weg was gegaan naar Nederland. De bemanningsleden werden in Middelburg verhoord. De zogenaamde afnemers van de partij bevonden zich in Flevoland. Rechercheurs van de Nationale Recherche verhoorden de verdachten en deden onderzoek naar de Colombiaanse verdachten.

In november 2003 volgt een evaluatie van de samenwerking tussen de regionale politie Flevoland en de Nationale Recherche. Beide partijen waren erg tevreden, mede door het prachtige resultaat. Aanvankelijk was het team uit Flevoland bang dat de medewerkers van de Nationale Recherche de zaak 'wel even zouden overnemen'. Een gevoel dat was verdwenen toen de zaak achter de rug was. Achteraf gaf het team zelfs aan dat het de Nationale Recherche eerder bij de zaak had moeten betrekken, toen bleek dat het om zo'n grote zaak ging. De DNR wil graag veel informatie hebben, om die later weer met de regionale recherche te delen. De kracht zit in het delen van elkaars informatie, zodat verschillende onderzoeken elkaar niet gaan overlappen, maar juist naast elkaar uitgevoerd kunnen worden. De hoofdverdachten in deze zaak zijn in maart 2004 tot lange gevangenisstraffen veroordeeld. De 4050 kilo cocaïne verdween in de verbrandingsoven.

foto: politie Haaglanden

Het slecht onderhouden cocaïneschip *Otton*, hier nog in een haven in Colombia.

Terrorisme

„Als het terrorisme overal kan toeslaan, dan zou het ook in Nederland kunnen”, zei Minister-President Balkenende het afgelopen jaar. Ook Nederland moet zijn ‘steentje bijdragen’ aan de strijd tegen het terrorisme. De Unit Terrorismebestrijding en Bijzondere Taken (UTBT) van de Dienst Nationale Recherche houdt de dreiging van terrorisme in de gaten. De afdeling verzamelt en analyseert gegevens die wijzen op verdachte personen of objecten. Bovendien adviseert de afdeling de korpsen over maatregelen die zij kunnen nemen om terrorisme aan te pakken.

Bij de UTBT werken 25 mensen, variërend van informatierechercheurs en accountants tot analisten en internetrechercheurs.

Terroristen proberen met geweld paniek te zaaien onder de bevolking om hun politieke of maatschappelijke doel te bereiken. Er zijn verschillende soorten terreurgroepen, variërend van nationale groepen die strijden voor een eigen, onafhankelijke staat tot terreurgroepen die strijden tegen westerse invloeden. Veel terreurgroepen plegen aanslagen vanuit een godsdienstige overtuiging. Het zijn islamistische groepen zoals Al Qaida. Terroristische groepen handelen dus vanuit een ideologie, niet vanuit winstbejag. Voor terreurdaden geldt een maximale straf van 20 jaar of levenslang. Nederland heeft op dit moment, in tegenstelling tot veel andere landen, nog geen terrorisme wetgeving. Deze is in ontwikkeling. Het voorstel om terroristische organisaties en recrutering strafbaar te stellen is bij de Eerste Kamer in behandeling.

Safehouses

UTBT signaleerde de afgelopen jaren een aantal ernstige ontwikkelingen op het gebied van terrorisme. Zo blijken terroristische groeperingen zich steeds meer te internationaliseren. Verdachten onderhouden contacten in verschillende (West-Europese) landen met gelijk gestemden. Het gevolg is dat ze zich eenvoudig en snel kunnen verplaatsen en niet gebonden zijn aan één land. In veel landen maken verdachten gebruik van ‘doorgangswoningen’ of ‘safehouses’. Opsporingsdiensten en de UTBT moeten zich daarom toeleggen op het verbeteren van de internationale, operationele samenwerking.

Een andere bevinding is dat terroristische groeperingen stelselmatig mensen rekruteren voor de Jihad. Nederland heeft een vruchtbare voedingsbodem voor rekruterende islamistische groeperingen. Volgens analyses van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) zijn risicogroepen mannen tussen de 18 en 32 jaar die bekeerd zijn tot het islamistische geloof, jonge immigranten en tweede of derde generatie immigranten, voornamelijk jongeren van Marokkaanse afkomst die in Nederland zijn geboren. Zowel de twee jongens die zijn gedood in Kasjmier als de twee scholieren uit Amsterdam die in 2003 afreisden naar Tsjetsjenië, lijken tot deze laatste categorie te behoren.

Daarnaast constateerde de UTBT dat terroristische groeperingen zogenoemde ‘connexe’ misdrijven plegen. Dit zijn misdrijven die niet direct verband houden met terroristische aanslagen, maar die gepleegd worden ter ondersteuning of instandhouding van een terroristische groep. Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om winkeldiefstallen, woninginbraken en de handel in verdovende middelen. Daarnaast gaat het om documentfraude, zoals de vervalsing van paspoorten en rijbewijzen.

Strategie

Deze ontwikkelingen zijn van invloed op de werkwijze van de UTBT en andere opsporingsinstanties in 2003. Zo is de UTBT meer internationaal gaan opereren. Alleen door internationaal samen te werken heeft terrorismebestrijding kans van slagen. De UTBT leverde een bijdrage aan de Police Working Group on Terrorism

en onderhield intensief contact met Europol en Interpol. Daarnaast is de UTBT van mening dat de Nederlandse politie zich meer moet richten op de connexe misdrijven. Elke mogelijkheid die zich aandient om terroristen strafrechtelijk of anderszins aan te pakken, moet worden benut. Stelselmatig interveniëren in activiteiten van de doelgroep heeft als bijkomend positief effect dat een actueel beeld ontstaat van terroristische netwerken in Nederland. Dit zal beleidskeuzes in de toekomst vereenvoudigen. De UTBT en de AIVD verbeterden hun samenwerking.

De UTBT signaleerde het afgelopen jaar enkele knelpunten. Zo heeft Nederland een achterstandspositie op het gebied van specialistische kennis over terroristische groepen. De UTBT heeft inmiddels enkele wetenschappers in dienst genomen die een rol gaan vervullen bij het opbouwen van specialistische kennis voor operationele onderzoeken.

Henk van der Meijden, hoofd team Informatie en Operationele Coördinatie, rechercheofficier KLPD

„Interventie is onze vorm van meer blauw op straat”

Het Landelijk Parket bestrijdt (internationaal) zware georganiseerde misdaad. Het werk varieert van lang lopende onderzoeken tot ‘korte klappen’. De officieren van justitie leiden de opsporing en stellen strafrechtelijke vervolging in. Daarnaast staat het Landelijk Parket andere parketten bij, in de bestrijding van onder andere mensen-smokkel, kinderporno, witwassen, corruptie en terrorisme. In internationaal verband is het Landelijk Parket de vraagbaak voor het buitenland.

„Je moet geen infiltrant inzetten om een fietsendiefstal op te lossen”, vertelt Henk van der Meijden, recherche officier en hoofd van het team Informatie en Operationele Coördinatie van het landelijk parket. „Dat is, gek-scherend gezegd, waar een groot deel van mijn werk over gaat. Als rechercheofficier kijk ik bijvoorbeeld naar de bijzondere opsporingsmiddelen die de recherche en de zogenoemde ‘blauwe diensten’ van het KLPD willen inzetten. ‘Blauwe diensten’ zijn de Verkeerspolitie, de Waterpolitie, de Luchtvaartpolitie en de Spoorwegpolitie. De Verkeerspolitie valt, voor de verkeersaak, onder het Bureau Verkeerhandhaving OM. Bijzondere opsporingsmiddelen zijn middelen zoals pseudo-koop en infil-

tratie. Is dit het juiste middel? Mag ik het inzetten en is het logisch om dit middel bij deze zaak te gebruiken?” Van der Meijden is als rechercheofficier rechtstreeks betrokken bij recherchezaken die de ‘blauwe diensten’ van het KLPD draaien. „Daarbij wordt de zogenoemde tweedelijns recherche steeds belangrijker”, legt Van der Meijden uit. Hij vervolgt: „De Waterpolitie en de Spoorwegpolitie zijn in eerste instantie geen rekerchediensten. Maar in voorkomende gevallen kan rechercheonderzoek ook tot hun werkterrein behoren. Dit was bijvoorbeeld het geval toen een ijzeren staaf door de ruit van de cabine vloog van een trein. Dit noemen we tweedelijns recherche omdat recherche geen hoofdtaak van de ‘blauwe diensten’ is.”

„Interventie wordt daarbij steeds belangrijker”, gaat Van der Meijden verder. „‘Untouchables’ (onaantastbare criminelen) moet je aanpakken. Dat is onze vorm van meer blauw op straat.” Als voorbeeld van een interventie noemt Van der Meijden een zaak met een man uit de Oekraïne in juli 2003. „De Nationale Recherche bestond nog maar een paar dagen en we kregen gelijk de voordelen ervan te zien. Een Duitse officier van justitie diende een rechtshulpverzoek in. Ze

vroeg de Nederlandse politie uit te kijken naar een crimineel uit de Oekraïne, die was veroordeeld voor gewapende overvallen. De man was met geweld ontsnapt, pleegde daarna weer een overval en bevond zich vermoedelijk in Nederland. Omdat er geen politieregio aan deze zaak te verbinden was – we wisten immers niet waar die crimineel zich ophield – kwam de zaak bij de Nationale Recherche en dus bij het Landelijk Parket, terecht. Al snel kwamen we erachter waar de man zat en diezelfde dag nog konden we hem aanhouden en uitzetten. Zo snel kan het dus gaan. Zulke korte klappen kun je maken. Dat vind ik belangrijk. Criminaliteit oplossen kunnen we niet als Landelijk Parket, maar we kunnen wel grenzen trekken. Dit was zo'n grens. Criminelen mogen niet onaanastbaar zijn."

Als belangrijke voordelen van de Nationale Recherche noemt Van der Meijden onder andere de snelle, adequate informatie-uitwisseling en het verbeterde zicht op de georganiseerde criminaliteit. Nederland zet zijn recherche op deze manier herkenbaarder neer voor het buitenland. Het oplossingspercentage moet gaan stijgen. Het aantal zaken dat het Landelijk Parket

draait, is als gevolg van de vorming van de Nationale Recherche, sterk toegenomen. „Draaiden we in de eerste jaren van deze eeuw gemiddeld tien zaken per jaar. Nu zijn dat er meer dan honderd." Niet voor niets groeide het Landelijk Parket het afgelopen jaar van 65 naar 140 medewerkers. „Kenniss koppelen aan het werk is nu makkelijker", voegt Van der Meijden daaraan toe. We kunnen efficiënter werken, omdat er minder schijven zitten tussen OM en politie. De samenwerking tussen het Landelijk Parket en het KLPD verloopt perfect. Naast de officiële overlegmomenten, voeren we ook veel informeel overleg. Snel contact, op elk moment van de dag is mogelijk en dat werkt erg prettig. Samen kunnen we innovatiever en creatiever zijn." Een voorbeeld van innovatie in 2003 was een Nederlandse zaak met digitaal rechercheren die in Amerika op de voorpagina verscheen. Ander belangrijk moment in 2003 was het inzetten van de eerste criminele burgerinfiltrant sinds 'Van Traa'. Wat er voor 2004 op het programma staat? „We moeten goed laten zien dat we er zijn."

Henk van der Meijden:

„De samenwerking tussen het Landelijk Parket en het KLPD verloopt perfect. Naast de officiële overlegmomenten, voeren we ook veel informeel overleg. Snel contact, op elk moment van de dag is mogelijk en dat werkt erg prettig. Samen kunnen we innovatiever en creatiever zijn."

Financieel rechercheren versterkt het traditionele, integrale recherche-onderzoek

Financieel rechercheren is meer dan het 'plukken' van criminelen (ontnemen) alleen. Het wordt ook gebruikt om bewijsmateriaal te vinden in strafzaken. Rechercheonderzoek vanuit een financiële invalshoek naar personen, bedrijven, geldstromen, vermogensaanwas en de opbouw daarvan, kan onder andere bijdragen aan de bewijsvoering van gepleegde delicten zoals witwassen, belastingfraude, milieudelicten en ondergronds bankieren.

Financieel rechercheren versterkt het traditionele, integrale rechercheonderzoek met andere informatie. Het kan goed zicht geven op een crimineel en zijn activiteiten, maar ook op een criminele organisatie en de omvang ervan. Daarnaast wordt het gebruikt om bijvoorbeeld bewijs te vergaren tegen verdachten van internationale misdrijven, zoals oorlogsmisdrijven, terrorisme, foltering en genocide, die zich bijvoorbeeld als asielzoeker in Nederland melden. Wat de burger aan het inzetten van dit opsporingsmiddel heeft? Het kan er voor zorgen dat veelplegers van (woning-)inbraken aangehouden worden. Onderzoek naar witwassen kan een organisatie blootleggen die zich verrijkt met de handel in verdovende middelen. Met behulp van financieel onderzoek kunnen hele ketens of criminele infrastructures opgerold worden. Dat is belangrijk, want de mensen die aan de touwtjes trekken in het criminele circuit, zijn veelal alleen nog maar via financieel rechercheren in beeld te brengen. Zij laten het plegen van strafbare feiten over aan anderen. Daarnaast biedt financieel rechercheren mogelijkheden om mensen die 'bovengronds' diensten verlenen ('financial facilitators') aan criminelen, aan te pakken. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om advocaten, notarissen en accountants, maar ook om overheidspersoneel dat zijn controlerende en toezichhoudende taak te weinig zorgvuldig inhoud geeft.

Fraude

Van al het onderzoek naar misdrijven, blijft de aanpak van fraude één van de belangrijkste taken van de financieel rechercheur. Fraude grijpt diep in op het functioneren van de samenleving. We moeten er immers op kunnen vertrouwen dat iedereen zich aan de spelregels houdt. Niet voor niets kent het Ministerie van Justitie hoge prioriteit toe aan de vervolging van financieel-economische fraude. De bouwfraude - de zaak kwam aan het licht in 2001 - had ook in 2003 nog grote maatschappelijke en politieke impact. Maar ook een schijnbaar 'geringere' vorm van fraude speelde in 2003 op schoolpleinen: scholieren werden benaderd om hun pinpas tijdelijk af te staan. Tegen een vergoeding werd die dan gebruikt voor criminele doeleinden. Een sterk toegenomen vorm van fraude de afgelopen jaren is BTW-fraude. Een belangrijke zaak die de FIOD/ECD samen met de Dienst Waterpolitie van het KLPD in 2003 aanpakte, was een oliefraudezaak.

Het KLPD, het Openbaar Ministerie (OM) en de regionale politiekorpsen zetten de opbouw van kennis ten behoeve van financieel rechercheren voort. De webpagina's van de Dienst Nationale Recherche Informatie (DNRI) over financieel rechercheren op het politie Intranet kregen ook in 2003 de volle aandacht. Tegelijkertijd

Bouwfraude

In 2003 rondde het KLPD het onderzoek naar de bouwfraude af. 25 rechercheurs van het multidisciplinaire bouwfraudeteam, namen vooral vier bouwbedrijven onder de loep. In februari en maart van dat jaar hielden ze in acht weken tijd 25 'witte boorden' aan en verhoorden hen. Deze actie vormde het slotakkoord van het bouwfraude-onderzoek. Daarna konden de dossiers definitief worden opgemaakt, waarna de hele vracht dossiers in oktober 2003 met vrachtwagens naar het Openbaar Ministerie (OM) en advocaten vervoerd is. De verhoren vergden een specifieke voorbereiding. Goede kennis van het strafrechtelijk onderzoek én kennis van de praktijk binnen de bouw, was noodzakelijk. Om een gesprek te voeren met een baas van een bouwbedrijf is kennis van het bouwvak nodig, anders bestaat de kans om de tuin geleid te worden. De vaste kern van het multidisciplinaire bouwfraudeteam werkte zo'n 2 jaar aan het onderzoek. Drie officieren van justitie van het Landelijk Parket hadden de leiding. Binnen het onderzoeksteam van de Dienst Recherche Onderzoeken werd samengewerkt met de opsporingsdienst van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, de Interregionale Fraudeteams (IFT's) en de FIOD/ECD. Een team van de Rijksrecherche deed, onder leiding van het Landelijk Parket, onderzoek naar het mogelijk omkopen van ambtenaren. Vooral de omvang en de complexiteit van het beheer van het onderzoek, maakten de zaak moeilijk. 'Veel' was een regelmatig terugkerend woord: veel illegale afspraken, veel inbeslaggenomen administratie en veel verdachten. Het gevolg: een omvangrijk onderzoeksdossier.

stimuleren alle partijen de integriteit van de nationale, regionale en lokale overheid, evenals van het bedrijfs- en verenigingsleven. Ondernemers kunnen zaken immers vroegtijdig aan het licht brengen.

Underground banking

Eén van de zaken die door intensieve uitwisseling van informatie en samenwerking van (financieel) rechercheurs van het KLPD en FIOD/ECD in 2003 tot veroordelingen heeft geleid, was een zaak met ondergronds bankieren ('underground banking'). Daarbij wisten criminelen onder andere geld wit vanuit een horecagelegenheid in Amsterdam en vanuit een aantal bedrijven in het confectiecentrum van de hoofdstad. De groepering was ook betrokken bij het wisselen van geld. Zo wisselden de criminelen in ongeveer twee jaar tijd 83.000.000 Duitse marken naar Nederlandse guldens. Daarnaast ondersteunde de groepering een organisatie in verdovende middelen, die in Engeland maandelijks zo'n 390.000 Britse ponden aan opbrengst had. De organisatie gaf de Britse ponden af aan een zogenoemde 'underground-banker' in Engeland. Deze zorgde ervoor dat de tegenwaarde in Nederlandse guldens zonder 'paper trail' en/of rekening courantverhouding in het confectiecentrum of de horecagelegenheid werd uitbetaald. Eén van de verdachten, een Nederlandse accountant, was betrokken bij de vervaardiging van valse facturen ter waarde van ongeveer 12.000.000 Nederlandse guldens. De facturen waren bedoeld voor de financiële administratie van bedrijven van de verdachte groepering, maar ook voor (gerenommeerde) bedrijven in Nederland. Met de facturen werd ten onrechte omzetbelasting van de fiscus teruggevraagd.

Het Gerechtshof in Den Haag strafte de verdachten ten dele zwaarder dan de rechtbank in Rotterdam eerder deed. De verdachten hadden geen vermogensbestanddelen in Nederland, met uitzondering van een paar ton in beslag genomen wisselgeld. Met de hulp van buitenlandse collega's proberen rechercheurs hierop alsnog zicht te krijgen. De Dienst Recherche Onderzoeken, onderdeel van de Nationale Recherche, is onder andere in onderhandeling met het Amerikaanse Ministerie van Justitie om te kijken of ze, in het buitenland traceerbaar vermogen, op basis van het vonnis alsnog kan ontnemen. Als gevolg van het (financieel) onderzoek in deze zaak, kon de politie ook een al jaren voortvluchtige verdachte van een steekpartij met dodelijke afloop van ruim negen jaar geleden, aanhouden. De zaak kwam voor een groot deel aan het licht doordat de afdeling BLOM* van DNRI verdachte transacties onderzocht. De regelingen voor Meldingen Ongebruikelijke Transacties (MOT) in Duitsland en Nederland en door signalen uit het criminele milieu maakten de zaak compleet.

**BLOM staat voor Bureau politieke ondersteuning Landelijk Officier van justitie van het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties*

Hele keten in oliefraude opgerold

De Waterpolitie stelde in 2003 samen met de FIOD/ECD een onderzoek in naar oliefraude. Schippers verduisterden olie uit de lading en verkochten die voor een zacht prijsje aan een criminele organisatie in Dordrecht. Resultaat van het onderzoek: drie inmiddels veroordeelde hoofdverdachten, ruim zes miljoen euro aan aangeslagen accijns en een voorlopige naheffing omzetbelasting (BTW) van ruim tweehonderdduizend euro. Inkomstenbelasting en loonbelasting volgen nog. De sleutel tot succes? Samenwerking!

Op de actiedag, 18 november 2003, waren in totaal zo'n 150 medewerkers aan het werk. Onder hen honderd collega's van de Waterpolitie. Nooit eerder zette de Waterpolitie zo'n actie neer. Meer dan een derde van de operationele medewerkers werkte die dag aan de oliefraudezaak.

De Waterpolitie, FIOD/ECD en justitie doorzochten vijf van de twaalf schepen die ze op het oog hadden. Ook op andere plaatsen, op het land, verrichtten zij doorzoeken. Het team was op zoek naar administratie en nam onder andere computers, vaartijdenboeken, facturen en vrachtbrieven in beslag. Een veegmachine, wegwerkertrailer, graafmachine, rupsvoertuig met laadbak, een aggregaat en een compressor op een aanhanger vormden de positieve bijvangst van de zoektocht. Ze stonden in een loods van één van de verdachten en bleken gestolen.

Het team hield 26 verdachten aan, onder wie twaalf schippers. Vijfentwintig mensen werden in verzekering gesteld. Drie hoofdverdachten zaten de hele termijn van voorarrest uit, 105 dagen. Tegen alle verdachten is proces-verbaal opge maakt. In één woning werd € 75.000,- en \$ 25.000,- 'cashgeld' inbeslaggenomen. Dit geld was volgens de verdachte 'verdiend' met in- en verkoop van geheele brandstoffen. Een schipper had € 4.000,- op zak. Dit bedrag bleek afkomstig van de verkoop van verduisterde lading. De Belastingdienst legde beslag op twee woningen en op de inboedel van één van die twee woningen. Om een reder te horen en administratie in beslag te nemen reisde het team af naar Duitsland. Daar bleek het bewuste adres een lege flatwoning, waar in totaal 57 rederijen en particuliere schippers stonden ingeschreven.

Enorme klus

Naast de Waterpolitie en de FIOD/ECD en rechercheurs van de voormalige Dienst Recherche Onderzoeken hadden de Verkeers- en Luchtvaartpolitie een aandeel in de actiedag. Zij vervoerden de rechtercommissarissen door heel Nederland. De uitdaging zat onder andere in de ontvangst en briefing van alle medewerkers, de organisatie van 18 doorzoeken en de plaatsbepaling van twaalf schepen. Daarnaast bracht de inbeslagname van gestolen voertuigen het nodige werk met zich mee, net als de registratie van de inbeslaggenomen administraties.

Onderzoek

De actie was het sluitstuk van een acht maanden durend en gecompliceerd onderzoek van de Waterpolitie en de FIOD/ECD. De fraude kwam jaren geleden al aan het licht. In voorgaande jaren is het onderzoek diverse malen afgebroken omdat het bewijsmateriaal niet rond kwam. In 2003 was het raak: samenwerken bleek de oplossing. Vier rechercheurs, twee van de FIOD/ECD en twee van de Waterpolitie deden het onderzoek. Zij volgden het afgelopen jaar verdachte schippers, schepen, handelaren en transacties. Met behulp van telefoontaps kreeg het team al snel drie hoofdverdachten in beeld. Van 4 juli tot en met 18 september 2003 zijn twaalf telefoonlijnen afgeluisterd en 11.863 gesprekken uitgewerkt. Het team vroeg ongeveer 400 tennaamstellingen van telefoonnummers op.

De zaak kwam aan het rollen toen de Waterpolitie in Dordrecht signalen kreeg dat schippers illegaal olie overpompten. Eén schipper kwam zelfs klagen over een gevaarlijke situatie. Daarbij lekte volgens hem benzine uit slangen op de kade, die voor overpompen gebruikt waren. Ongeveer tegelijkertijd hield de Duitse politie een schipper aan, die een lading verduisterd had. Dit waren signalen voor de Waterpolitie om een melding rechercheonderzoek te doen. Al snel bleek dat de FIOD/ECD met 'dezelfde' zaak bezig was.

Hele keten

Op 9 april kwamen de drie hoofdverdachten voor. Zij hoorden straffen tegen zich eisen van respectievelijk vier en twee jaar. Op 23 april 2004 deed de rechtbank Rotterdam uitspraak en verklaarde alle ten laste gelegde feiten wettig en overtuigend bewezen: deelname aan een criminele organisatie, heling, valsheid in geschrifte en ontduiking van de belastingwetgeving. De drie werden veroordeeld tot onvoorwaardelijke gevangenisstraffen van dertig en twaalf maanden. Zittingen tegen schippers en afnemers volgen later dit jaar.

Herman Ruitenberg, teamleider FIOD/ECD

„Samenwerking perfect bij aanpak oliefraude“

„Kijk“, legt Herman Ruitenberg uit, teamleider FIOD/ECD, „oliefraude is eigenlijk simpel. Schippers verduisteren minerale olie uit hun lading en verhandelen deze aan een criminele organisatie. Deze organisatie verkoopt de minerale olie door aan handelaren in minerale olie: handelaren in benzine en gasolie. Natuurlijk pakt de FIOD/ECD dat aan. Het gaat immers om olie, waarover geen accijns en omzetbelasting is afgedragen. Wat deze zaak zo bijzonder maakte, was de samenwerking met het KLPD. Volgens mij was het de eerste keer dat we een hele keten opolden in deze vorm van verduistering en fraude.“

Rechtshulpverzoeken uit het buitenland, douanecontroles en geruchten brachten de zaak aan het licht.

FIOD/ECD en de Waterpolitie staken de koppen bij elkaar en vormden, vanaf april 2003, samen een team.

„Op 18 november was het vervolgens zo ver“, gaat Ruitenberg verder. „We hadden genoeg materiaal om boten, woningen en bedrijven te doorzoeken, getuigen en verdachten te horen en

mensen aan te houden en in verzekering te stellen.

De dag begon om zes uur 's ochtends. Gemengde zoekploegen gingen op pad. „Daarbij ging de Waterpolitie over het waterdeel en wij over het landdeel“, aldus Ruitenberg. „De moeilijkheid was, dat je natuurlijk nooit precies weet waar schepen en schippers zich bevinden. Voor hetzelfde geld zitten ze allemaal in het buitenland en vang je bot. Gelukkig was dat op dat moment niet zo. Ik bevond me in het coördinatiecentrum in Haarlem. Het KLPD vervoerde de rechtercommissarissen per helikopter, auto en boot door heel Nederland.“

De rechtercommissaris heeft ter plekke de leiding bij doorzoeken en beslist wat er doorzocht mag worden. „We zochten naar valse facturen en administratie in relatie tot oliefraude. Computers en administratie namen we gelijk in beslag. De Waterpolitie controleerde vrachtbrieven, logboeken en andere 'waterzaken'. Verdachten hielden we aan. De tijdsdruk was enorm. Je moet verdachten immers binnen drie dagen gehoord

hebben voordat een rechtercommissaris beslist of ze in bewaring gaan. We zijn uiteindelijk een week in actie geweest en het resultaat mag er zijn. De drie hoofdverdachten zitten nog steeds vast. Zelf, dus alleen als FIOD/ECD, hadden we zo'n actie nooit kunnen ondernemen. Wij hebben geen helikopter tot onze beschikking. We hadden geen schepen kunnen bezoeken. Daarnaast hebben we minder verstand van binnenvaart. Omgekeerd geldt dit natuurlijk ook voor het KLPD. Waterpolitiemedewerker hebben minder verstand van administratie, accijns, omzetbelasting en valse facturen, om maar eens wat te noemen. Hieruit blijkt de meer-

Herman Ruitenbergh: „**Alleen als FIOD/ECD, hadden we zo'n actie nooit kunnen ondernemen. Een gezamenlijk team had echt meerwaarde.**”

waarde van een gezamenlijk team.” De actiedag en de dagen erna verliepen voorspoedig. De impact is groot. „We hebben het dan bijvoorbeeld over schippers die ontslagen worden en/of nooit meer een lading krijgen”, vervolgt Ruitenbergh. „Het moeilijkste is om afnemers aan te pakken. Zij hebben immers een door de criminele organisatie opgemaakte inkoopfactuur, weliswaar een valse, maar bewijs maar eens dat een afnemer daarvan wist.

Hoe het mogelijk is om ongezien olie te verduisteren? Dat heeft onder andere te maken met de marge voor laden en lossen. Het volume van olie is onder andere afhankelijk van de temperatuur. Daarnaast blijft er altijd olie achter in de leidingen van het schip. Dit zorgt ervoor dat de lading die je laadt, niet tot op de liter nauwkeurig overeen hoeft te komen met de lading die je als schipper lost. Olie mengen met water is ook een mogelijkheid. Dit biedt ruimte voor fraude, blijkt wel uit deze zaak.”

„Wat er nog beter kon? Eigenlijk niets. Wel is het handig om ook eens over gemengde hoorkoppels na te denken. Ik heb het dan over een politiemann die samen met iemand van de FIOD/ECD getuigen en verdachten verhoort. Nu heeft de politie het verhoor van de schippers op zich genomen. Daarbij nam ze vanzelfsprekend de aandachtspunten in acht die wij van tevoren aandroegen, maar ik denk dat we nog sneller en efficiënter kunnen werken als we niet alleen de zoekteams, maar ook de hoorkoppels gemengd samenstellen. Ieder heeft immers zijn eigen specialisme.”

Forensisch-technisch onderzoek steeds vaker doorslaggevend

Het vergrootglas van Sherlock Holmes, het poederen van vingerafdrukken, het veiligstellen van DNA-materiaal... van alle politietaken spreekt sporenonderzoek waarschijnlijk het meest tot de verbeelding. Het is een van de drie pijlers van het opsporingsproces, naast betrouwbare recherche-informatie en tactisch recherche-onderzoek. Eind 2002 inventariseerde het KLPD de stand van zaken rondom de technische recherchezorg in het korps. In 2003 zocht het programma *Forensisch Technisch Onderzoek* naar meer samenhang in en naar uitbreiding van de aanwezige kennis en expertise op dit gebied.

In het verleden kreeg het tactisch onderzoek de meeste nadruk in de opsporingspraktijk. Dat is veranderd; door nieuwe technieken als DNA en nieuwe wetgeving is er veel meer mogelijk met forensisch-technisch onderzoek (FTO). Steeds vaker geeft forensisch-technische bewijsvoering de doorslag in een zaak. In het ideale opsporingsonderzoek lopen de tactische en de forensisch-technische onderzoekscoördinator dus samen op, onder aanvoering van een officier van justitie.

Het KLPD heeft een schat aan forensische gegevens in huis, en ook specialistische forensische expertise als documentenonderzoek en sporenonderzoek na ongevallen op de snelweg. Dat was een van de conclusies van een korpsbrede inventarisatie van de aanwezige technische recherchezorg. Ook wordt op dit gebied vaak en goed samengewerkt met andere politieregio's.

Meer coördinatie

Om de forensische expertise beter te borgen en meer in samenhang te kunnen inzetten, stelde het KLPD in 2003 de eerste FTO-coördinator aan. Deze coördinatoren (in totaal zullen er 11 worden aangesteld, van wie 6 bij de 'blauwe' diensten) worden ingeschakeld bij een rechercheonderzoek. Ze denken mee over de onderzoeksstrategie en coördineren de forensisch-technische recherchezorg.

Er wordt daarnaast gewerkt aan het inrichten van één centraal FTO-loket, voor vragen van binnen en buiten het KLPD. Dit loket zal dicht tegen het Korps Informatie Centrum (KIC) aanleunen. Dit centrum gaat de regie voeren op de verschillende informatie stromen binnen het korps. Verder werd het project *Forensic Intelligence* gestart, waarin gestreefd wordt naar een constante koppeling van forensisch-technische informatie, in samenwerking met het Nederlands Forensisch Instituut. Een eerste vergelijking van de KLPD-database van vingerafdrukken met beschikbaar DNA-materiaal leverde al veel aanknopingspunten op voor nieuwe opsporingsonderzoeken.

Plaats delict

Het veiligstellen van sporen wordt dus steeds belangrijker. Dat is het meest van belang op de plaats delict (PD) en in die fase ook het meest kritisch. Want dit is de nachtmerrie van een forensisch-technisch onderzoeker: je komt aan op een PD, bijvoorbeeld na een moord. Je zoekt naar sporen van het misdrijf, maar in de hectiek die na het gebeurde ontstond zijn de meeste sporen verdwenen, of veranderd.

Medewerkers van het KLPD kunnen zich, net als collega's van de regiokorpsen, op elk onverwacht moment bevinden op een PD. Om belangrijke sporen veilig te kunnen stellen, voerde de Nederlandse politie per 1 januari 2004 het 'PD-management' in. Het KLPD heeft zich bij deze richtlijnen en werkwijze aangesloten. Het PD-management kreeg een plaats in de reguliere IBT-vaardigheids-trainingen.

Geavanceerde zoek-apparatuur voor complexe opsporingsonderzoeken

Levende personen, stoffelijke resten, drugs of holle ruimten... Wat er ook opgespoord moet worden, de eenheid Bijzondere Zoekingen van de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen (DSRT) weet vaak raad. De eenheid heeft gespecialiseerde apparaten in huis en kan zo nodig een beroep doen op een groot (inter)nationaal netwerk van deskundigen.

Bij complexe opsporingsonderzoeken is soms geavanceerde zoekapparatuur nodig, bijvoorbeeld voor het zoeken naar sporen onder water of achter betonnen muren. Voor afzonderlijke korpsen is het zelden rendabel om die zelf aan te schaffen, maar zij kunnen altijd een beroep doen op de eenheid Bijzondere Zoekingen van de DSRT. In 2003 sloot deze eenheid een convenant met Rijkswaterstaat, waarin werd afgesproken dat de DSRT mede-financier is van een sidescan sonarsysteem met Global Positioning System. In ruil daarvoor kan de Nederlandse politie deze apparatuur kosteloos inzetten bij een opsporingsonderzoek op de binnenwateren. Voorheen moest daarvoor € 1.000 per dag worden betaald. De sidescan sonar is bijzonder waardevol in combinatie met de ROV van de een-

heid Bijzondere Zoekingen. Dat is een onderwaterrobot met twee camera's en sonar, die tot een diepte van 300 meter kan worden ingezet. Door gegevens uit beide apparaten naast elkaar te leggen, kunnen duikers heel gericht zoeken. Dat scheelt tijd en geld. Ook de Dienst Waterpolitie levert een bijdrage aan dit sonarsysteem middels de aanschaf van een sonar-vis. Deze 'vis' geeft via sonarsignalen een hoog resolutiebeeld van voorwerpen onder water.

De eenheid onderhoudt een groot netwerk van contactpersonen; vaak kan zij een beroep doen op kennis en apparatuur die elders aanwezig is. Zo kunnen de mensen van Bijzondere Zoekingen bemiddelen bij een verzoek aan Defensie om foto's te laten maken vanuit een F-16, of bij het aankopen van satellietfoto's.

In 2002 was de eenheid Bijzondere Zoekingen betrokken bij zo'n 25 zaken. In 2003 waren dit er 44. Bestaande en opgedane kennis wordt zo mogelijk 'uitgeleerd' aan de regio's, zodat de eenheid Bijzondere Zoekingen zelf continu kan blijven innoveren.

Herbert de Vries, Koninklijke Marine

„Elkaars expertise en apparatuur gebruiken”

Het komt regelmatig voor dat de Nederlandse politie ondersteuning vraagt van de afdeling Duik- en Demonteerzaken van de Koninklijke Marine. Bijvoorbeeld om onder water te zoeken naar drugs, wapens of vermiste personen. Andersom doet de marine soms ook een beroep op politie-expertise, zoals die van de eenheid Bijzondere Zoekingen (Dienst Specialistische Recherche Toepassingen) van het KLPD.

„De eenheid Bijzondere Zoekingen van het KLPD is in zijn huidige vorm vrij nieuw; eigenlijk hebben wij pas in juli 2003 met hen kennismemaakt”, zegt Herbert de Vries. Hij is hoofd Duikvaartuigen van de afdeling Duik- en Demonteerzaken van de Koninklijke Marine. „We zochten toen op verzoek van de politie Rotterdam-Rijnmond naar een vermiste man, ergens bij Oostvoorne. Helaas konden we hem niet vinden, ook niet met de apparatuur van Bijzondere Zoekingen. Maar we raakten wel aan de praat: wat zouden we aan elkaar kunnen hebben als het gaat om zoekingen onder water? Niet veel later ontmoetten we elkaar opnieuw in Geesterambacht. Het ging in dit geval om een vermiste sportduiker. Het zoeken was erg lastig, onder meer als gevolg van tegenstrijdige getuigenverklaringen. De brandweer had het eerst geprobeerd, maar zij mogen tot 15 meter diep duiken. Het lichaam bleek zich op 20 meter diepte te bevinden.”

„Wij hebben zelf een sonar-systeem, dat primair is gekocht voor het zoeken naar mijnen. Een mijn geeft een grote verstoring, waardoor de meter al snel uitslaat. We hebben het dan immers over een groot brok metaal”, legt De Vries uit. „Maar als je zoekt naar een vermiste persoon, heb je nauwkeuriger en gevoeliger apparatuur nodig. Dat bleek bij het zoeken naar de man in Geesterambacht. Daar gebruikten we

voor het eerst de sonar-apparatuur van het KLPD. Het grote voordeel daarvan is dat die tot 250 meter van de waterkant kan zoeken. Voor ons werkgebied is dat ideaal, want juist bij de wal is vaak sprake van hoogteverschillen – en dat kan problematisch zijn door de verschillende decompressietijden die wij dan moeten hanteren.” Toch bleek ook het sonar-systeem van de eenheid Bijzondere Zoekingen op dat moment te beperkt te zijn. De Vries: „Maar toen werd duidelijk dat zij over een groot netwerk beschikken. Een dag later arriveerde – op voorspraak van het KLPD – de moderne sonar-apparatuur van Rijkswaterstaat. Binnen het uur hadden we toen het lichaam gevonden.”

foto: Koninklijke Marine

„Sindsdien zit het nummer van de eenheid Bijzondere Zoekingen van het KLPD altijd in ons mapje als we ‘op klus’ zijn”, zegt De Vries. „We hebben nu zeer regelmatig contact met elkaar. Het is goed afspraken maken met deze mensen, je kunt op ze rekenen. Het zijn vakidioten, net als wij. Zij kijken ook niet op een uurtje: we gaan gewoon voor een goed resultaat. Laatst hoorde ik dat zij verder zijn gaan praten met Rijkswaterstaat over het verder aanpassen van de sonar-apparatuur. Dat is natuurlijk mooi. Het is toch alleen maar toe te juichen dat wij van elkaars expertise gebruikmaken?”

Herbert de Vries: „**Het zijn vakidioten, net als wij**”

Urban Search and Rescue-team is er klaar voor

Het Nederlandse Urban Search and Rescue-team, kortweg USAR.NL, is eind 2003 officieel geïnstalleerd door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Het multidisciplinaire team gaat bij rampen of zware ongevallen

integrale hulp verlenen. Deze hulp is vooral gericht op het redden van mensen en dieren. Het KLPD is één van de deelnemende organisaties en levert specialisten en speurhonden aan dit team.

USAR.NL is opgericht naar aanleiding van de vuurwerkramp in Volendam. In de evaluatie van deze ramp pleitte het kabinet voor de oprichting van een bijstandseenheid die de overheid kan inzetten, zowel in binnen- als buitenland. In 2003 werd USAR.NL een feit. Bij de totstandkoming is gekeken naar de opbouw en werkwijze van reeds bestaande USAR-teams in het buitenland. Ook de richtlijnen en procedures sluiten aan bij internationale afspraken die al binnen de Verenigde Naties zijn gemaakt.

Foto: Roel Dijkstra

Het totale team van circa 150 mensen is samengesteld uit personeel van de brandweer en Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen (GHOR) uit de provincie Zuid-Holland, Defensie en politie. Binnen 12 uur na alarmering kan een USAR-team van 60 personen, 8 speurhonden en materieel naar het rampgebied vertrekken en binnen 24 uur is men aan het werk. De beslissing tot inzet wordt na overleg met het Ministerie van BZK genomen. Hierbij gelden criteria als: is er een concrete hulpvraag? Is het voor de teamleden veilig? Is het zoeken naar mens en dier aan de orde? Is de reistijd aanvaardbaar? Als de eenheid ter plaatse is, dan is ze voor tenminste 7 dagen geheel zelfverzorgend en uitgerust met speciaal materiaal en materieel.

Speurhonden

Een belangrijk onderdeel van USAR.NL vormen de reddingswerkers en de speurhonden. Het KLPD zorgt er voor dat altijd 8 speurhonden voor menselijke geur met geleiders inzetbaar zijn. Hiervoor bestaat een pool van 16 honden en geleiders. De Dienst Levende Have Politie levert 5 van dergelijke honden met geleiders, waaronder een camerahond. De camera en microfoon zijn ontwikkeld door de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen. Collega's met honden uit de diverse regionale korpsen vullen de rest aan. Alle speurhondengeleiders zijn tevens reddingswerker. Verder levert het KLPD twee beveiligingsofficieren, een administratief medewerker, een ICT-technicus en een informatieofficier.

Alle teamleden kregen in 2003 een basisopleiding waaronder een tweedaagse opleiding aan de School voor Vredesmissies van Defensie te Amersfoort. Om klaar te zijn voor een eventuele inzet is direct na de officiële installatie door het hele team geoefend in de Belgische Ardennen. In een oefencentrum is iedereen druk in de weer geweest om te ervaren hoe het is om 36 uur onafgebroken bezig te zijn met het zoeken en redden van slachtoffers. Daarnaast oefenen de speurhonden met hun geleiders elke maand in Duitsland. Op een locatie met ingestorte gebouwen zoeken de honden naar 'overlevenden'. Nadat de hond zijn werk succesvol gedaan heeft, wordt een beroep gedaan op de kwaliteiten van de reddingsteams om de slachtoffers onder moeilijke omstandigheden te bergen. Deze oefeningen zijn nodig om er bij een serieuze calamiteit voor te zorgen dat USAR.NL een belangrijke en noodzakelijk aanvulling kan zijn op het Nederlandse hulpaanbod.

Snelheidsregulering bevordert verkeersveiligheid

Bij het KLPD is het beperken en reguleren van de snelheid op de hoofdverkeersassen en de doorgaande vaarwegen en ruime wateren een speerpunt. De Diensten Verkeerspolitie en Waterpolitie leveren hiermee een cruciale bijdrage aan een veilig en betrouwbaar, goed doorstromend verkeer en vervoer in ons land. De Unit Gericht Toezicht en Afhandeling van de Dienst operationele Ondersteuning en Coördinatie ondersteunt daarbij met gericht verkeerstoezicht, elektronisch toezicht en de operationele administratie.

Op de weg

Elke dag overlijden in ons land drie mensen aan de gevolgen van een verkeersongeluk. In 2003 steeg het aantal verkeersdoden na jaren van lichte daling met 2% tot 1.088 doden. In 2002 waren er 1.066 verkeersdoden. Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat streeft naar maximaal 950 verkeersdoden in 2010. Het gaat niet alleen om de verkeersdoden, maar ook om de meer dan 12.000 ziekenhuisgewonden.

Voor de Verkeerspolitie ligt een fors aandeel in het bevorderen van de veiligheid in de vele snelheidscontroles die zij uitvoert. Daarnaast werkt de Verkeerspolitie in toenemende mate samen met het buitenland, met name bij snelheidscontroles op vrachtauto's en pendelbussen op de doorgaande routes naar Duitsland, Oostenrijk, België, Spanje en sinds 2003 ook door Frankrijk. Die groeiende internationale samenwerking krijgt gestalte in een uitwisselingsprogramma met surveillance-eenheden over en weer. Bijvoorbeeld op de twee beruchte zwarte zaterdagen op de Franse autosnelwegen. Maar ook met inzet van digitale surveillance-technieken bij internationale buspendel-controles.

Snelheidscontroles

Naast de controles op alcoholgebruik en het dragen van de gordel blijft het handhaven van de snelheidslimieten één van de speerpunten van de Verkeerspolitie.

Als er op de autosnelwegen met een zo constant mogelijke snelheid wordt gereden, versoepelt dit de doorstroming en worden files voorkomen. Bij de snelheidscontroles maakt de Verkeerspolitie gebruik van radar (fotocamera), lasergun (infrarood stralen) en trajectmeting (statisch).

Naast de zichtbare surveillance met opvallende politieauto's, die vooral qua snelheid en gedrag een belangrijk rustiger verkeersbeeld schept, helpt de inzet van elf Video Registratie Onopvallende Surveillance (VROS-) eenheden. VROS-teams rijden dagelijks door het hele land, om agressief en asociaal rijgedrag, waaronder te snel rijden, te registreren, toe te lichten en consequent te beboeten. Daarbij is het persoonlijk contact ter correctie van de weggebruiker een vast en beproefd onderdeel van de werkwijze van de Verkeerspolitie.

Te snel rijden staat op de zesde plaats in de Ergernis Top-Tien van de automobilist. Snelheid is bij 70% van de aanrijdingen een belangrijke oorzaak. De permanente snelheidscontroles geven een permanente gedragsverandering bij de weggebruiker, door het structureel omlaag brengen van de snelheid van het verkeer. Hierbij blijkt het aantal letselongevallen met 20% af te nemen. Naast de permanente controles zijn er dagelijks nog diverse andere aangekondigde snelheidscontroles.

Op het water

De Waterpolitie leidt de beroeps- en recreatievaart in goede banen, wat de snelheid betreft vooral door middel van toezicht op de recreatiemotorboten en waterscooters, die als snelle motorboten worden beschouwd. Te hard varen is één van de oorzaken van ongevallen en schade op het water en staat daarom in de Ergeris Top-Tien. Het geeft niet alleen overlast en schade door het veroorzaken van golfslag en zuiging op het water. Het tast ook het milieu aan, bijvoorbeeld door oeverafslag van waterwegen en in natuurgebieden of geluidsoverlast.

In het algemeen is het verboden sneller dan 20 kilometer per uur te varen. De bevoegde autoriteiten kunnen vaarwateren of delen daarvan aanwijzen waar dit verbod overdag niet geldt of waar een geringere maximumsnelheid geldt, vaak zes, negen of twaalf kilometer per uur. In principe is waterskiën verboden, behalve op daarvoor uitdrukkelijke aangewezen delen van vaarwegen.

Europa wil duizenden verkeersslachtoffers minder

In Frankrijk verminderde het aantal verkeersdoden in 2003 met ongeveer 2000 (25%). Ook het aantal (ernstig) gewonden en het aantal aanrijdingen vertoonde eenzelfde trendmatige daling. Niet alleen in Frankrijk, in bijna alle andere oude en nieuwe lidstaten van de Europese Unie is spectaculaire winst te behalen in vermindering van doden en gewonden. Wat was en is de bijdrage van het KLPD hieraan?

In het vroege voorjaar van 2002 vroeg het Franse Ministerie van Transport aan de Europese organisatie te verbetering van onderlinge samenwerking in Europa (OESO), een semiair te organiseren over verkeersveiligheid. Het thema (populair vertaald): 'Wat valt er te verbeteren aan het Franse verkeersveiligheidsbeleid?'. Veel, zo bleek tijdens het seminar. In zijn toespraak op de veertiende juli 2002 verklaarde President Chirac – onverwacht – dat verkeersveiligheid topprioriteit kreeg. In korte tijd was er een 'Conseil National' (een interdepartementale stuurgroep). Van veiliger wegen en technisch veiliger auto's verwachtte deze stuurgroep op korte termijn niet veel minder verkeersslachtoffers. Via TISPOL (het Europese netwerk voor Verkeerspolitie uit nagenoeg alle EU-staten) kwam Frankrijk bij Nederland uit. De andere Europese verkeerspolitiekorpsen verwezen unaniem naar Nederland en dat maakte indruk.

Verrassing

De Fransen oriënteerden zich uitgebreid bij de KLPD-Diensten Verkeerspolitie en operationele Ondersteuning en Coördinatie (DOC) op hun kennis, technologie, organisatie en handavingsconcepten, waaronder de intensieve vaste en rijdende radarcontroles, de trajectcontroles, het Video-Controle Systeem (VCS voor controle op afstandhouden) en de Catch-Ken. Ook bestudeerden ze de KLPD 'processen-verbaal-verwerkingsstraat' en het Centraal Justitieel Incassobureau. De manager van het KLPD-programma Europa, Ad Hellemons (tevens vice-voorzitter van TISPOL), nam met allerlei Franse organisaties deel aan een zestal discussies en evaluaties over veiligheid. Daarop begon Frankrijk met invoering van een nieuwe aanpak, die sterk op de onze lijkt, zowel qua werkwijze op straat als qua verwerking van de processen-verbaal. Vanaf juli 2003 begrepen de Franse verkeersdeelnemers, dat de nieuwe aanpak niet 'over zou waaien'.

De media werkten mee. Een eerste forse daling van ongevalcijfers veraste iedereen. Het werkte kennelijk!

Leidraad

Na het eerste succesvolle jaar gaat Frankrijk door. Want er is nog veel meer mogelijk om de dalende trend in verkeersslachtoffers door te zetten. Door de Franse mentaliteitsverandering ontstond er een ruime meerderheid voor betere verkeershandhaving op Europees niveau. De recente Aanbeveling van de Europese Commissie, als leidraad voor verkeershandhaving in EU-staten, kreeg met name door de ontwikkelingen in Frankrijk brede steun. Het KLPD leverde zo een wezenlijke bijdrage aan 2000 minder doden en 9000 ernstig gewonden minder per jaar. En ook andere landen begonnen het concept over te nemen.

Miljardenzaak

De ingezette beweging wordt waarschijnlijk nog sterker. Tijdens het EU-voorzitterschap van Nederland, komend najaar 2004, zal de minister van BZK, gesteund door zijn collega van Verkeer en Waterstaat, voorstellen om een Europees netwerk van transportpolitie in te stellen. Hierin gaan uiteindelijk TISPOL, met AQUAPOL en RAILPOL op (de evenknieën voor water en spoor). Dit leidt tot een stevige basis, met een vast secretariaat binnen de Europese Commissie, dit in plaats van een steeds over de leden roulerend secretariaat.

Foto: Jiri Buller / H.H.

De politie vraagt uw aandacht voor het volgende...

Het publiek is een onmisbare hulp bij het oplossen van ernstige misdrijven. Opsporingsprogramma's waarbij politie en Openbaar Ministerie (OM) 'uw aandacht vragen voor het volgende', kunnen zich verheugen op goede kijkcijfers. Het oplossingspercentage is relatief hoog. Toch is televisie niet het enige medium dat gebruikt wordt voor opsporingsberichtgeving. In 2003 boorde de politie nieuwe mogelijkheden aan. De Dienst Nationale Recherche-informatie van het KLPD coördineert opsporingsberichtgeving via de landelijke media.

Tips van het publiek kunnen duidelijkheid scheppen in ernstige zaken. Daarom roept de politie regelmatig de hulp in van burgers. Televisie is het bekendste podium voor opsporingsberichtgeving. Per jaar komen ongeveer 250 zaken aan bod in het televisieprogramma *Opsporing Verzocht*. Daarvan worden er zo'n 70 opgelost, wat een oplossingspercentage betekent van zo'n 28%. Het aantal

kijkers dat het programma bereikt, schommelt tussen de 600.000 en 1.300.000. Daarmee heeft het programma een gemiddeld marktaandeel van meer dan 15%. Daarnaast kijken nog eens gemiddeld 110.000 mensen naar de herhalingen.

Opsporing Verzocht bestaat inmiddels ruim 20 jaar. Naast het programma *Opsporing Verzocht* zond de politie het afgelopen jaar 13 politieberichten uit. Daarvan hadden er vier een gunstig resultaat.

Foto: Anko Lubach

Omdat er steeds meer mogelijkheden zijn om opsporingsberichtgeving onder de aandacht van het publiek te brengen, is besloten om deze berichtgeving meer doelgroepgericht in te gaan zetten. Denk hierbij onder meer aan regionale televisie, internet, commerciële zenders en geschreven media. Andere redenen om dit te doen waren dat de

maatschappij steeds meer eisen stelt aan justitieel optreden en dat de burger steeds meer zijn verantwoordelijkheid moet gaan nemen. Een opsporingsbericht moet zoveel mogelijk bij die groep terechtkomen, waar de kans op juiste tips het grootst is. Het dagelijks bestuur Opsporingsberichtgeving bekijkt eens per zes tot acht weken de (nieuwe) mogelijkheden. Dit leidde in 2003 tot een samenwerking met het gratis ochtendblad SP!TS en met de commerciële zender SBS6.

SP!TS

Van januari tot en met augustus 2003 plaatste het KLPD 33 opsporingsonderwerpen in de rubriek *Gezocht*. In deze rubriek presenteert SP!TS iedere maandagochtend een zaak, die 's avonds ook in *Opsporing Verzocht* aan bod komt. Zo willen de collega's van Opsporingsberichtgeving lezers stimuleren om naar *Opsporing Verzocht* te kijken. De bedoeling is dat het aantal kijkers en daarmee het aantal tipgevers toeneemt. Hoewel de evaluatie van deze nieuwe actie pas in 2004 plaatsvindt, zijn als gevolg van de rubriek *Gezocht* in SP!TS wel al een aantal zaken opgelost of op een beter spoor gezet. Het lijkt erop dat van de berichtgeving in SP!TS een 'preventieve' werking uitgaat: één verdachte meldde zich namelijk als gevolg van geplaatst beeldmateriaal in de krant. De reden: hij wilde niet op televisie.

SBS6

Vorig jaar werd ook het licht op groen gezet voor de uitzending van politieberichten op SBS6. Dit leidde tot de ontwikkeling van drie 'formats'. In de zomer sloten het dagelijks bestuur en de Landelijke Selectiecommissie Opsporingsberichtgeving (LSO) een contract af met SBS6. Het eerste opsporingsbericht dat SBS6 uitzond op 13 augustus, leidde meteen al tot de gouden tip. Politieberichten op SBS6 zullen worden uitgezonden voor de programma's *Aktienieuws* en *Hart van Nederland*. In 2004 wordt bekeken of de uitbreiding naar SBS6 daadwerkelijk meerwaarde heeft.

Voor 2004 staat op stapel het uitzenden van opsporingsberichten via jongeren- en muziekzender *TMF* en *Arbeidsvitaminen*. Internetprovider Tiscali gaat ook opsporingsberichten uitzenden. In de zomer van 2004 staat het uitzenden van de pilot van een Europees opsporingsprogramma op het programma: *Euro Wanted*. Daarnaast komt er een tweede, nieuw opsporingsprogramma voor SBS6. Dit programma gaat in september 2004 van start.

4 Dienstverlening

Onder dienstverlening vallen onderwerpen als bereik- en beschikbaarheid, internationale informatie uitwisseling, slachtofferzorg en hulpverlening en klachten. Het KLPD heeft, behalve bij de Dienst Spoorwegpolitie, geen politiebureaus waar burgers kunnen binnenlopen. De bereikbaarheid van het KLPD gaat veel meer over de tele-servicediensten van de nummers 1-1-2, het Landelijk Telefoonnummer Politie (0900-8844) en Meld Misdaad Anoniem (0800-7000). Naast onder andere bovenstaande onderwerpen kent het KLPD nog een aparte vorm van dienstverlening: de Dienst Logistiek. Deze dienst verzorgt de politieuitrusting van iedere agent in Nederland.

Realisatie Operationeel Centrum Driebergen van start

In 2003 startten enkele belangrijke deelprojecten in het kader van het Programma C2000-KLPD. Eén van de centrale pijlers in het programma is de bouw en inrichting van het Operationeel Centrum Driebergen (OCD). Dit nieuwe landelijk commando- en verbindingscentrum gaat niet alleen voor het KLPD zelf, maar voor de hele Openbare Orde- en Veiligheidssector in Nederland een belangrijke operationele rol spelen.

In het Operationeel Centrum Driebergen komt de nieuwe landelijke meldkamer van het KLPD, naast ruimten voor de Staf Groot-schalig en Bijzonder Optreden en commandoruimten voor de rechediensten. Daarnaast krijgen ook de landelijke meldkamerfaciliteiten voor de Koninklijke Marechaussee en Ambulancezorg Nederland onderdak in het nieuwe centrum. Ten slotte biedt het OCD ruimte aan het nieuw op te zetten Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze landelijke voorziening voor politie, brandweer en geneeskundige hulpverlening, moet de operationele coördinatie bij grootschalige incidenten en rampen beter facilitair ondersteunen.

Tijdelijke meldkamer

De voorbereidingen voor de bouw van het OCD startte in 2003. De bestaande KLPD-meldkamer is ontmanteld, vooruitlopend op gedeeltelijke sloop en verbouwing tot het nieuwe OCD. Eind 2004 moet op deze plaats het nieuwe gebouw in drie bouwlagen zijn verrezen. Volgens planning wordt het nieuwe operationeel centrum begin 2005 in gebruik genomen.

Om de meldkamertaken te kunnen voortzetten, is in de zomer van 2003 een tijdelijke meldkamer op het terrein achter het hoofdgebouw gebouwd en in gebruik genomen. Deze meldkamer is ondergebracht in een serie geschakelde houten kantoorunits. Toch is het een volwaardige meldkamer met optimale werkruimte voor de centralisten, eigen klimaatbeheersing en noodstroomvoorziening.

Integratie Spoorwegpolitie

In december, vlak voor de kerst, werd de meldkamer van de Dienst Spoorwegpolitie geïntegreerd in de tijdelijke meldkamer in Driebergen. Ook hiervoor werd een nieuwe meldkameromgeving gebouwd. Tot dat moment beschikte de Spoorwegpolitie over een eigen meldkamer in Utrecht. Organisatorisch maakte die meldkamer sinds de overgang van deze dienst naar het KLPD al deel uit van de DOC. In feite was sindsdien sprake van één landelijke meldkamer met twee locaties. Sinds december 2003 zijn alle meldkamertaken van het KLPD onder één dak samengebracht, in afwachting van de verdere bouw en inrichting van het nieuwe operationeel centrum.

Tot de ingebruikname van C2000 blijven de beide analoge landelijke netwerken van het KLPD, Alex-90 en DSP-1483, gescheiden in gebruik. Gelijktijdig met de ingebruikname van het nieuwe Operationeel Centrum Driebergen wordt al het radioverkeer voor de operationele KLPD-diensten in één netwerk met vele verschillende gespreksgroepen samengebracht.

Koninklijke Marechaussee kiest voor integratie in Operationeel Centrum Driebergen

Efficiency, continuïteit in meldkamerservice, kortere lijnen bij crisissituaties en betere samenwerking met de civiele partners op het gebied van openbare orde en veiligheid. Dat zijn de belangrijkste argumenten voor de Koninklijke Marechaussee om aan te haken bij het Operationeel Centrum Driebergen (OCD) in ontwikkeling. In het eerste kwartaal van 2005 neemt de Koninklijke Marechaussee de landelijke meldkamer op de nieuwe locatie in gebruik.

De intentieverklaring van de Staf Koninklijke Marechaussee om de landelijke meldkamer te integreren in het nieuwe OCD, dateert uit augustus 2002. „Die intentieverklaring was het resultaat van een oriëntatie op de meest efficiënte organisatievorm voor onze meldkamertaken”, legt majoor Rob Koster, hoofd van de Sectie Communicatie, Verkeer en Vervoer uit. „Het in stand houden van een volwaardige eigen landelijke meldkamer is een dure aangelegenheid. Bovendien willen wij als militaire politieorganisatie intensiever samenwerken met het netwerk van civiele Openbare Orde en Veiligheid-partners. Ook sluiten we nauwer aan bij de systematiek van conflict- en crisisbeheersing binnen de Nederlandse politie. In het licht van het landelijk beleid voor veiligheidsregio's en de samenvoeging van meldkamers, stelden ook wij ons de

vraag met welke partnerorganisaties we onze meldkamer het best konden samenvoegen.”

Naast het OCD in Driebergen onderzocht de Koninklijke Marechaussee nog enkele andere opties. Een combinatiefunctie met alle 25 regionale meldkamers in Nederland, bijvoorbeeld, of met een beperkt aantal meldkamers, afhankelijk van de werklast van de Koninklijke Marechaussee per regio. Uiteindelijk gaven de voordelen van facilitaire integratie met andere landelijk opererende diensten in het OCD de doorslag.

„De voordelen komen vooral tot uiting in de raakvlakken met conflict- en crisisbeheersing, hulpverlening en bijstand”, vervolgt Rob Koster. „De Koninklijke Marechaussee werkt aan een crisisorganisatie die beter aansluit bij de systematiek van de civiele partners in veiligheid. De meldkamer

heeft hierin een belangrijke spilfunctie. Dankzij de korte lijnen met onze samenwerkingspartners in de nieuwe huisvesting, kunnen we snel operationele informatie uitwisselen en activiteiten op elkaar afstemmen. Bovendien kunnen we ook bepaalde systemen gemeenschappelijk gebruiken, al moeten we heel zorgvuldig bekijken hoe ver we daarin kunnen gaan."

Koster doelt op het informatiebeveiligingsbeleid van de Staf Koninklijke Marechaussee. Dit stelt grenzen aan het koppelen van systemen en informatiebestanden, waarvoor technisch weinig of geen belemmeringen bestaan. Zo maakt de meldkamer van de Koninklijke Marechaussee ook gebruik van het meldkamersysteem GMS, maar de achterliggende databestanden kunnen vertrouwelijke gegevens bevatten. Ook het gemeenschappelijk gebruik van radiobediensystemen voor C2000 is een mogelijkheid. Deze details worden in de loop van 2004 verder uitgewerkt, zodat nu nog niet te zeggen is hoe groot het voordeel van gemeenschappelijk systeemgebruik zal zijn.

"Op een aantal aspecten moeten we ons nog nader bezinnen. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor de doorontwikkeling van onze meldkamertaken in het kader van de interne reorganisatie bij de Koninklijke Marechaussee. Op stafniveau is die reorganisatie al een feit. De komende jaren zullen we ook de landelijke uitvoeringsorganisatie op een nieuwe leest schoeien. Van zes districten nu, gaan we naar vijf districten in de nabije toekomst: Oost, West, Zuid, Schiphol en het district Landelijke en Buitenlandse Eenheden. Eén van onze taakopdrachten voor de middellange termijn is dat we in beeld brengen

hoe we vanuit onze nieuwe landelijke meldkamer de districten optimaal kunnen ondersteunen. Continuïteit en kwaliteit in de dienstverlening vanuit de meldkamer vormt daarbij de rode draad. Voorlopig richten we echter al onze energie op de verhuizing naar onze nieuwe locatie, met behoud van ons huidige takenpakket."

foto: Peter van Mulken

Rob Koster: **„De voordelen komen vooral tot uiting in de raakvlakken met conflict- en crisisbeheersing, hulpverlening en bijstand”**

Dat nog niet alle details van de nieuwe meldkamerorganisatie nu al uitgewerkt kunnen worden, komt volgens Koster ook door de heroriëntatie van de Koninklijke Marechaussee op zijn omgeving in brede zin. Hij zegt hierover tot besluit: „Als militaire politieorganisatie zijn we eigenlijk verbonden met twee werelden: de militair-groene en de politieblauwe wereld. Beide werelden zijn sterk in beweging en herbezinnen zich op taken en organisatievormen. Wij moeten met beide werelden meegroeien en daarom moet ons meldkamerconcept ook op beide werelden aansluiten. Gelet op het bijzondere karakter van het OCD en op de gemeenschappelijke factor dat alle partners in het OCD landelijk opereren, hebben wij er groot vertrouwen in dat onze huisvesting daar de beste keuze is."

Unit Teleservice

De Unit Teleservice van het KLPD, onderdeel van de Dienst operationele Ondersteuning en Coördinatie, is de hoofdtoegangspoort tot de Nederlandse politie voor alle mobiele telefonie. De cijfers liegen er niet om: in 2003 verwerkten de 71 centralisten in totaal ruim 5,6 miljoen meldingen. Op het alarmnummer 1-1-2 werden 3,9 miljoen oproepen geregistreerd, een stijging van 3% ten opzichte van 2002. Het Landelijk Telefoonnummer Politie (LTP, 0900-8844) was goed voor 1,7 miljoen gesprekken, 30% meer dan in 2002.

Meld Misdaad Anoniem

De service Meld Misdaad Anoniem (0800-7000) startte in 2002. Het is een gratis nummer waarop burgers anoniem misdrijven kunnen melden. De Unit Teleservice fungeert als front-office. De unit neemt de meldingen aan stuurt ze door naar de verschillende regionale korpsen en particuliere deelnemers: de backoffice. In 2003 liep een pilot in de regionale korpsen Haaglanden, Utrecht, Amsterdam-Amstelland en IJsselland, er kwamen 4600 meldingen binnen. Tijdens de proefperiode kwamen echter ook meldingen binnen die voor andere korpsen of bijzondere opsporingsdiensten bedoeld waren. De informatie is ook aan deze instanties doorgegeven.

Uit de proef bleek dat deze nieuwe dienstverlening zowel binnen de Nederlandse politie als bij de private partners in een grote behoefte voorziet en niet meer is weg te denken. Gemiddeld één op de vijf meldingen levert bruikbare informatie op over misdrijven.

Innovatie

Een andere nieuwe service die in 2003 van start ging, was de verbeterde bereikbaarheid van noodhulp voor mensen met een hoor- of spraakstoornis. Deze pilot met 'my-sos', een systeem gebaseerd op mobiele telefonie in combinatie met GPS voor plaatsbepaling, startte in juni. De centralisten moeten nog wel een aanvullende opleiding volgen om goed met dit systeem te kunnen werken. De voorbereidingen hiervoor zijn eind 2003 getroffen.

Verder was er sprake van de nodige interne innovatie om het dienstverleningsproces ruimtelijk en technisch op een hoger kwaliteitsniveau te brengen. Er werd een interactieve Voice Response ingevoerd om bellers op een klantvriendelijke wijze te ontvangen in afwachting van het aannemen van een gesprek door een van de centralisten. Tot slot maakt een technische vernieuwing in de lijnverbindingen het mogelijk gesprekken sneller door te schakelen, waardoor flink op de gesprekskosten kan worden bespaard. Een belangrijk pluspunt in deze tijd van bezuinigingen.

Misbruik 1-1-2

De Unit Teleservice ontvangt via het landelijke alarmnummer 1-1-2 de alarmmeldingen die binnen Nederland via GSM's worden gedaan. Een ernstig punt van zorg blijft het hoge percentage misbruik. In 2003 bedroeg het aandeel misbruik en oneigenlijk gebruik 70 tot 75 procent! In het afgelopen jaar zijn diverse initiatieven genomen om dit probleem de kop in te drukken, maar nog niet met het gewenste resultaat. Het ontbreekt simpelweg aan voldoende juridische mogelijkheden om misbruik krachtig aan te pakken. Zo mogen veelplegers van misbruik via nummerherkenning niet geweigerd worden. Wereldwijd is namelijk afgesproken dat 1-1-2 altijd bereikbaar moet zijn.

Vooraf een groep zeer notoire structurele misbruikers vormt een bron van zorg. In de Top-Tien van deze categorie zitten mensen die tussen de 10.000 en 17.000 keer per jaar het alarmnummer bellen. In 25 gevallen is proces-verbaal opgemaakt

tegen mensen die veelvuldig valse meldingen doen. Verder is in november een proef gestart met voice 1-1-2, een systeem dat veelvuldige misbruikers geautomatiseerd om de 20 seconden opbelt en een ingesproken bericht aflevert als waarschuwing. Op initiatief van de Unit Teleservice is een landelijke misbruikwerkgroep in het leven geroepen, die zich nader gaat bezinnen op mogelijkheden om het misbruik verder terug te dringen.

Bereikbaarheid landelijke alarmnummers

Alarmnummer 1-1-2	2003	2002
Inkomende telefoongesprekken	3.800.000	3.500.000
Doorverbonden gesprekken	823.000	847.000
Beantwoord binnen de norm (15 sec.)	90%	90.2%
Misbruik 1-1-2 mobiele telefoon	70%	71.6%
Inkomende telefoonoproepen teksttelefonie (alarmnummer voor doven)	8.500	11.000

Landelijk Telefoonnummer Politie (0900-8844)	2003	2002
Inkomende telefoongesprekken	1.635.000	1.300.000
Beantwoord binnen de norm (20 sec.)	92%	89%
Beantwoord binnen de norm (45 sec.)	98%	94%

Meld Misdaad Anoniem (0800-7000)	2003	2002*
Totaal aantal 0800-7000 gebeld	49.200	20.500
Aantal binnenkomende gesprekken	26.600	10.900
Meldingen met behandelbare informatie	5.800	1.900
Misbruik percentage van binnengekomen gesprekken	25%	16%

* Resultaten eerste drie maanden (4 september tot en met 4 december 2002)

„Aandacht voor de sociale kanten van het werk”

Petra Bosch is als senior-medewerkster Teleservice onder andere verantwoordelijk voor de planning en dienstroosters van de unit. Daarnaast zit ze zelf ook regelmatig achter een van de bedienterminals en ziet ze het als haar taak andere medewerkers te ondersteunen met nazorg. Afwisselend werk aan de toegangspoort van de Nederlandse politie met aandacht voor de klant én voor de medewerkers.

„Onze werkomgeving is stukken verbeterd. We hebben een moderne en ruime werkomgeving, waarin het prettig werken is. Dat is belangrijk in een ruimte waar je zo geconcentreerd bezig bent met dienstverlening

aan het publiek. Voor ons was 2003 vooral het jaar van de grote verbouwing. Daarnaast hebben we de nodige nieuwe technische mogelijkheden gekregen om in noodgevallen mensen sneller te traceren, bijvoorbeeld wanneer plotseling de verbinding wordt verbroken. Het is een goed gevoel dat je iemand in zo'n situatie alsnog kan proberen te helpen.” De sociale kant van het werk spreekt haar het meeste aan. Bij het te woord staan van mensen die het alarmnummer 1-1-2 of het landelijk toegangsnummer bellen, betekent dit vaak het ‘managen van gevoelens’. „We krijgen helaas met nogal wat misbruik en verbaal geweld te maken. Dat is niet altijd bewuste opzet van de bellers, maar soms het gevolg van de stress-situatie waarin mensen in een noodgeval terechtkomen. Dat moet je goed kunnen inschatten. Gelukkig worden we goed getraind in hoe we met dergelijke situaties moeten omgaan. Toch kunnen bepaalde ervaringen de medewerkers achter de telefoon behoorlijk aangrijpen. In zo'n geval is goede nazorg belangrijk. Ik probeer de collega's daarin zo goed mogelijk bij te staan.”

Klachtbehandeling bij het KLPD

Wil het KLPD een integere organisatie zijn, dan moeten de medewerkers van het korps burgers op een nette manier benaderen. Het gedrag van de medewerkers moet voldoen aan de normen van onze maatschappij. Maar ook een politiemans of -vrouw is een mens en maakt fouten. Van fouten kan het KLPD leren en de kwaliteit van het werk verbeteren. De politie heeft intensieve contacten, vaak in een beladen context, met het publiek. De meeste klachten ontstaan dan ook bij die uitvoerende diensten die veel contact hebben met de burger: de Diensten Verkeerspolitie en Spoorwegpolitie. Voorbeelden van klachten zijn onjuist behandeld worden, bejegening, onjuist gebruikmaken van bevoegdheden, discriminatie en onzorgvuldig handelen.

Voor de behandeling van klachten heeft het KLPD een klachtenregeling KLPD. Een klachtencoördinator van het Bureau Veiligheid & Integriteit (BV&I) registreert de klacht en coördineert de klachtbehandeling. Een klachtbehandelaar behandelt de klacht op dienstniveau.

Er is een informele en een formele klachtenprocedure. Bij de informele procedure kan de klacht worden opgelost door overleg of bemiddeling. De formele procedure start als dit niet lukt. De korpschef beoordeelt dan de klacht, daarbij geadviseerd door de klachtencommissie KLPD. Dit is een externe, onafhankelijke instantie. De klachtencommissie bestaat uit vijf personen, afkomstig uit de zittende magistratuur, het Openbaar Ministerie, de politieorganisatie, het openbaar bestuur en Slachtofferhulp Nederland. Als een klager niet tevreden is over de klachtbehandeling of de beoordeling van de klacht, kan hij tot een jaar na de afdoening van de klacht de Nationale ombudsman verzoeken om een onderzoek in te stellen.

Klachten in 2003

In 2003 ontving BV&I 121 klachten over (medewerkers van) het KLPD. Dit betekent dat het aantal klachten ten opzichte van 2002 en 2001 (94 in 2002, 78 in 2001) is gestegen. Een verklaring voor deze stijging is niet echt te geven. Wellicht heeft het te maken met de toegenomen mondigheid van de burger, een verbeterde registratie van klachten en de toegenomen bekendheid met de klachtenregeling. In 2003 behandelde BV&I 139 klachten. Dit zijn 91 klachten die in 2003 werden ontvangen en afgehandeld en 48 klachten die in 2002 werden ontvangen en in 2003 afgehandeld.

Van de afgehandelde klachten bleken er negentien klachten geen betrekking te hebben op het KLPD, geen klacht te zijn of niet ontvankelijk te zijn. Uiteindelijk werden 120 klachten afgehandeld; 101 formeel en 19 informeel.

Methodiek

Alleen bij formele afdoening van een klacht vindt beoordeling plaats door de korpschef. Een klacht bevat een of meer afzonderlijke klachtenaspecten, bijvoorbeeld onzorgvuldig handelen, bejegening of verkeersgedrag. Van een klacht brengt BV&I alle klachtenaspecten in kaart, de korpschef beoordeelt elk klachtenaspect afzonderlijk.

Een klacht is gegrond als alle klachtenaspecten als terecht worden beoordeeld en 'deels gegrond' als tenminste één klachtenaspect als terecht wordt beoordeeld.

In 2003 beoordeelde de korpschef 101 formele klachten. Hiervan waren 30 klachten gegrond, 13 klachten deels gegrond, 55 klachten ongegrond. Over 3 klachten gaf hij geen oordeel omdat er sprake was van een tegenstrijdige verklaring. De klachtenaspecten bejegening en onzorgvuldig handelen komen het meest voor bij de afgehandelde klachten.

Het is belangrijk dat klachten zo snel mogelijk afgehandeld worden. De behandeltermijnen vormt bij het KLPD, net als bij de regionale korpsen, een probleem. Voor termijnoverschrijdingen zijn vaak praktische oorzaken: postrouting, onbereikbaarheid van de klager en het niet beschikbaar zijn van de beklagde. In 2003 bedroeg de doorlooptijd van een klacht gemiddeld 18 weken; 20 weken voor een formele klacht, 10 weken voor een informele klacht. Reglementair bedraagt de termijn voor een informele klacht 10 weken, de termijn voor een formele klacht is 14 weken. Ook in 2004 blijft het terugdringen van de doorlooptijden een voortdurend punt van aandacht.

Leren van klachten

Gezien de aard van het politiewerk zijn klachten soms onvermijdelijk. Het KLPD ziet een klacht als leermoment: voor de individuele politiefunctionaris, de unit, de dienst en de organisatie als geheel.

In geval van een gegronde verklaarde klacht neemt het KLPD maatregelen. Zo wordt in een persoonlijk gesprek van de leidinggevende met de beklaagde politieambtenaar de klacht geëvalueerd en de leermomenten besproken. In de loop van 2003 voerde het KLPD de verplichting in dat het diensthoofd, bij zowel formele als informele klachten, de korpschef informeert over de leermomenten, hoe daarmee is omgegaan en of er andere werkwijzen uit zijn voortgekomen.

Buitenlandse liaisons en Nederlandse richtlijnen

De Dienst Internationale Netwerken (DIN) is het loket voor internationale recherche-informatie, zowel voor Nederlandse als voor buitenlandse opsporingsinstanties. De dienst beheert daartoe vijf informatiekanalen: de Nederlandse vestigingen van Interpol en Europol (de dutch Desk) en het Schengen Informatie Systeem (SIS) met SIS op nationaal niveau: bureau Sirene. Verder is de dienst het coördinatiepunt voor 19 liaisons (verbindingsofficieren) die het KLPD in het buitenland gestationeerd heeft, en de 40 buitenlandse liaisons in Nederland. Het Landelijk Internationaal Coördinatie Centrum registreert alle berichten en internationale rechtshulpverzoeken die bij de dienst binnenkomen.

Met de DIN verloopt het uitwisselen van rechtshulpverzoeken en andere politie-informatie zo soepel mogelijk. Dat is belangrijk, want de DIN speelt daarmee een grote rol in de aanpak van grensoverschrijdende, georganiseerde criminaliteit. Rechtshulpverzoeken kunnen bijvoorbeeld gaan over het kenteken van een verdachte, zijn gegevens in de gemeentelijke basisadministratie, financieel of lopend onderzoek naar iemand. Liaisons wisselden het afgelopen jaar onder meer informatie uit over terrorisme, drugshandel, fraude, mensensmokkel en andere vormen van zware criminaliteit.

Liaisons

Nederlandse liaisons van de DIN ondersteunen opsporingsonderzoeken van de Nederlandse politie en justitie in het buitenland. Ze onderhouden in het land waar ze gestationeerd zijn een informatienetwerk. Ze hebben een diplomatieke status en werken vanuit de Nederlandse ambassade of het consulaat. In 2003 waren er 19 Nederlandse liaisons gestationeerd in het buitenland. 40 buitenlandse liaisons bevonden zich in Nederland. Liaisons zijn meestal gestationeerd in landen waarmee vanuit Nederland veel criminele contacten bestaan. Hierdoor ontstaat een werelddekkend liaisonnetwerk. Zo heeft het KLPD liaisons in Colombia, Frankrijk, de Nederlandse Antillen, Polen, Rusland, Spanje, Thailand, Hongarije, Turkije en de Verenigde Staten en zullen op korte termijn liaisonposten worden geopend in Italië, Roemenië, China, Suriname en Marokko. Drukke posten voor Nederlandse liaisons in het buitenland zijn Turkije, Polen, Spanje en Colombia.

Omdat buitenlandse opsporingsactiviteiten nogal kunnen verschillen van de Nederlandse, verleenden Nederlandse rechercheurs, ook in 2003, bij herhaling assistentie in het belang van Nederlandse slachtoffers. Dat het KLPD bij de meeste gebeurtenissen in het buitenland betrokken is, komt door zijn structurele internationale netwerk, de permanente aanwezigheid van de liaisons (verbindingsofficieren) in het buitenland en intensieve contacten met het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Nieuwe richtlijnen

De DIN is ook het coördinatiepunt voor buitenlandse liaisons in Nederland. Net zoals Nederlandse liaisons zich in het buitenland aan de richtlijnen daar moeten

houden, moeten de buitenlandse liaisons zich hier aan de Nederlandse richtlijnen voor buitenlandse verbindingsofficieren houden. Deze richtlijnen zijn in 2002 vastgesteld door het Ministerie van Justitie. In de regeling staat onder andere dat liaisons al hun contacten via de DIN moeten laten verlopen. Dit lijkt omslachtig voor een aantal liaisons, maar het levert ook veel op, namelijk betrouwbare en juridisch bruikbare informatie en informatie waar liaisons via andere kanalen niet aan kunnen komen. Het gaat dan voornamelijk om politie-informatie bestempeld als 'intelligence'. Ook de Nederlandse politie heeft hierbij veel voordeel. Als informatie via buitenlandse liaisons wordt aangeleverd kan de DIN zorgen voor de noodzakelijke afscherming. Hierdoor is het mogelijk dat een Nederlands team over meer informatie uit het buitenland beschikt dan een tactische onderzoeksteam in het buitenland. Intelligence wordt voornamelijk ter beschikking gesteld aan regionale Criminele Inlichtingen Eenheden (CIE'en) en de NCIE. Met een proces-verbaal van de DIN kan intelligence, met toestemming van de buitenlandse autoriteiten, als relevante informatie gebruikt worden in een Nederlands strafrechtelijk onderzoek.

De DIN werkt streng: als buitenlandse autoriteiten vragen uitzetten via verschillende informatiekkanalen en bij verschillende instanties om maar zo snel mogelijk een reactie te krijgen uit één van die kanalen, krijgen ze in principe maar één keer antwoord. De andere kanalen krijgen het advies om de informatie bij dat ene kanaal in te winnen. Zo verrichten Nederlandse instanties geen dubbel werk. Buitenlandse liaisons in Nederland mogen geen informanten 'runnen' of eigen onderzoek doen. Daarnaast is het zo dat alle contacten die de liaisons met politieregio's onderhouden, eigenlijk ook via de DIN moeten lopen. De DIN gaat hier soepel mee om. Niet elk telefoontje hoeft via de DIN te lopen, alle schriftelijke informatie-uitwisseling wel. De toepassing van deze nieuwe regeling voor buitenlandse liaisons in Nederland had nog wel wat voeten in aarde. Buitenlandse liaisons moesten inzien dat de regeling geen belemmering vormt, maar juist een goede manier is om snel, adequate gegevens te krijgen. Nederlandse politieregio's moeten inzien dat het zinvol is een liaison door te verwijzen naar de DIN. Op deze manier kan informatie nooit in verkeerde handen terechtkomen en wordt de juridische bruikbaarheid gewaarborgd. De DIN zelf breidt zijn capaciteit uit om alle liaisons goede ondersteuning te kunnen bieden. De DIN groeide in 2003 van vier liaisonbegeleiders naar negen. Als alles goed gaat komen daar in 2004 nog een aantal bij. Liaisonbegeleiders zijn het vaste contactpunt voor buitenlandse en Nederlandse liaisons.

De regeling voor buitenlandse verbindingsofficieren in Nederland is een direct gevolg van de aanbevelingen van Van Traa (parlementaire enquêtecommissie opsporingsmethoden), die aangaf dat de Nederlandse overheid moet weten welke informatie naar het buitenland gaat en welke informatie we binnenhalen. De regeling moet ook de zogenoemde U-bocht constructies voorkomen. Dit zijn informatiestromen waarbij informatie die Nederland zelf doorgeeft aan het buitenland, als 'nieuwe' bron van informatie vanuit het buitenland weer terugkomt.

„De Nederlandse regels voor buitenlandse liaisons zijn streng”

Paul Harris: „De meeste landen hebben helemaal geen regels op dit gebied. Daar kun je je werk gewoon doen, zolang je je maar houdt aan de wetten van dat land.”

„De contacten met de Dienst Internationale Netwerken (DIN) van het KLPD zijn nu beter dan een paar jaar geleden.” Dat vertelt Paul Harris, manager van de Britse liaisons in Nederland, België en Frankrijk. „Er werken nu meer mensen met een politieachtergrond bij de DIN. Dat merk je. Zij weten tenminste direct wat ik bedoel als ik een vraag stel.”

In 1998 kwam Harris als liaison naar Nederland. Hij kende Nederland niet en probeerde, zoals het een goed liaison betaamt, zo snel mogelijk zijn netwerk op te bouwen. Hiervoor onderhield hij onder andere contacten met de regionale korpsen, de kernteams en nog heel veel andere opsporingsinstanties. Informatie wisselde hij rechtstreeks uit. Dat kan niet meer, nu de richtlijnen voor buitenlandse verbindingsofficieren bepalen, dat alle informatie via de DIN gespeeld moet worden. „Dat is soms best lastig”, legt Harris uit. „Ik begrijp dat Nederland wil zien welke informatie er binnen komt en welke informatie eruit gaat, maar direct contact met de juiste instanties is van ons uit gezien een stuk makkelijker. Nu moet onze liaisonbegeleider van de DIN eigenlijk al mee als we op werkbezoek willen.” Harris geeft tegelijkertijd aan dat het in de praktijk wel weer meevalt met de regels. Op

papier zien ze er ‘erger’ uit, dan ze in zijn dagelijks werk zijn. „Bovendien hebben we een prettige relatie met onze persoonlijke liaisonbegeleider van de DIN. We hebben kunnen afspreken dat, als we écht een dringende vraag hebben, we ook binnen 24 uur een antwoord hebben. Daarnaast is het fijn dat de DIN meteen weet wat je nodig hebt, als je een vraag stelt. Dat was een paar jaar geleden wel anders.”

Alle informatie die vanuit Engeland naar Nederland komt, loopt in elk geval via de DIN. De DIN kan daarvan vervolgens een proces-verbaal opmaken, zodat de gegevens ook bruikbaar zijn voor tactisch onderzoek in Nederland. „Onze informatie kan op deze manier veilig gebruikt worden in Nederland”, aldus Harris. „Dat is een groot voordeel van de DIN.” De informatie die vanuit Nederland naar Engeland gaat, legt niet altijd de weg via de DIN af. „Een deel van de persoonlijke contacten onderhouden wij nog direct. Hierdoor ontvangen we vragen rechtstreeks, in plaats van via de DIN. Wij zorgen er echter voor dat de antwoorden weer via de DIN lopen. Harris geeft aan dat Nederland het enige land is met zulke strenge regels voor liaisons. „De meeste landen hebben helemaal geen regels op dit gebied. Daar kun je je werk gewoon doen, zolang je je maar houdt aan de wetten van dat land.”

Wat een goede liaison moet kunnen? „Hij moet ervaring hebben, open staan voor nieuwe informatie en andere werkwijzen en hij moet sociaal vaardig zijn”, vat Harris samen. „Daarbij gaat het er niet alleen om zakelijke contacten te onderhouden. Het contact moet zo zijn dat je ook graag een biertje drinkt met de mensen met wie je werkt. Het gaat om goede persoonlijke relaties en vertrouwen.” De uit-

daging van het werk zit volgens Harris in het 'matchen' van het Engelse en het Nederlandse rechtssysteem. Zo zijn Engelse bronnen beter beschermd dan hier. De politie hoeft niet altijd te vertellen op welke manier zij aan bewijsmateriaal is gekomen. Dat is in Nederland anders. „En daar moet je rekening mee houden als je informatie uitwisselt”, aldus Harris. „Het is prachtig als je kunt regelen dat een onderzoek goed loopt en een team succes heeft. Het maakt dan helemaal niet uit of het om een Nederlands of een Engels team gaat.”

Nederland is een belangrijk land voor de Engelse politie. „Nederland en

Engeland hebben goede contacten in de bovenwereld. Dat is in de onderwereld niet anders.” Nederland is hét transportland voor verdovende middelen. Zo’n 95% van de informatie die de Engelse liaisons uitwisselen heeft te maken met verdovende middelen. Niet voor niets zitten er vier Engelse liaisons in Nederland: twee van de politie en twee van de Douane. Harris werkt bijna 30 jaar voor de Engelse politie. Zijn liaisonschap ziet hij als een topfunctie: „Je bent de spin in het web van belangrijk werk. Je werkt mee aan onderzoeken op het hoogste niveau. En, je bent eigenlijk ook nog eens ambassadeur van de politie in je eigen land. Wat wil je nog meer?”

Politieassistentie bij ernstige delicten in het buitenland

Arjen Hilbers, Marleen Konings, Carel-Jan van Wezel: het zijn allemaal Nederlanders die in 2003 vermist zijn (geweest) in het buitenland. De Dienst Internationale Netwerken (DIN) van het KLPD verleent in zulke gevallen assistentie. Het kan hierbij gaan om ondersteuning bij het oplossen van moord en doodslag, verkrachting, ontvoering of gijzeling, een terroristische aanslag, vermissing met misdrijfindicatie en afpersing. Zowel incidenten in Nederland, als gebeurtenissen met Nederlanders in het buitenland, kunnen bij het KLPD terechtkomen.

Daarbij is het zo dat een incident in Nederland in principe een zaak is van de betreffende politieregio. Het KLPD, met name de Dienst Specialistische Recherche Toepassingen (DSRT), geeft in zo’n geval advies en biedt, op verzoek van de regio, technische en tactische ondersteuning. Als Nederlanders slachtoffer zijn van ernstige misdrijven in het buitenland, zoals Arjen Hilbers, heeft de lokale politie van dat land de leiding. Zij doet het onderzoek. De Nederlandse ambassade of het consulaat ondersteunt het slachtoffer namens de Nederlandse overheid. Daarbij spant het Ministerie van Buitenlandse Zaken zich in voor iedereen met de Nederlandse nationaliteit, ongeacht de duur van het verblijf in het buitenland.

Teruggevonden

Omdat buitenlandse opsporingsactiviteiten nogal kunnen verschillen van de Nederlandse, verleenden Nederlandse rechercheurs, ook in 2003, bij herhaling assistentie in het belang van de Nederlandse slachtoffers. Zo was het KLPD in 2003 betrokken bij de zaak Marleen Konings: de studente die vermist werd in Zuid-Afrika. Haar lichaam werd in januari 2004 teruggevonden. Andere zaken waarbij het KLPD assistentie verleende waren onder andere het onderzoek naar de vermissing Carel-Jan van Wezel in Maleisië en het onderzoek naar het

overlijden van politieman John Klei-meer en zijn dochter in Ecuador. Dat het KLPD bij de meeste gebeurtenissen in het buitenland betrokken is, komt door zijn structurele internationale netwerk, de permanente aanwezigheid van de liaisons (verbindingsofficieren) in het buitenland en intensieve contacten met het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Voordeel van verbindingsofficieren in het buitenland is dat zij snelle communicatielijnen hebben en de 'best and worst practices' ter plaatse kennen. Dat kan de afhandeling van zaken versnellen.

Onderhandelingen

Op dit moment is het nog zo dat de inzet van het KLPD per zaak bepaald wordt. Een vaste procedure is onderwerp van gesprek. De wijze waarop de DIN ingeschakeld wordt bij een ernstig misdrijf kan verschillen: het kan een mededeling of verzoek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn. Daarnaast kan een zaak bij het KLPD terechtkomen via de regionale politie, de media, liaison officers, Interpol of Europol. Ook een buitenlands (rechts-)hulpverzoek kan aanleiding zijn assistentie te verle-

nen. Het KLPD bekijkt de mogelijkheden tot reactie en inzet per zaak en overlegt vervolgens met betrokken instanties, zoals het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de regionale politie en de autoriteiten van het land in kwestie. Wat de DIN onder andere kan doen bij een ontvoering in het buitenland is een verbindingsofficier uitzenden of raadplegen, informatiestromen coördineren en technische hulpmiddelen aanbieden aan instanties, zoals de lokale politie, die het onderzoek doen. Daarnaast kan het KLPD adviseren aan de lokale autoriteiten en contact opnemen met de familie in Nederland. Bij een ontvoering in Nederland kan het KLPD bijvoorbeeld het bankpasgebruik van het slachtoffer nagaan, zijn mobiele telefoon traceren en/of zijn post en e-mail checken. Ook de opvang van slachtoffers behoort tot de mogelijkheden, evenals het adviseren van familie en het uitwerken van een media-, opsporings- en/of vervolgingsstrategie. Op dit moment is een voorstel in behandeling waarbij de DIN het eerste aanspreekpunt kan worden bij calamiteiten in het buitenland

Arjen Hilbers, terecht na ontvoering

„Geen schijn van kans”

„Het meest bedreigend waren de situaties waarin we in 'pick ups' door de woestijn scheurden, op de vlucht voor autoriteiten, militairen of eventueel onze 'redders in nood", vertelt Arjen Hilbers. „Wij zaten achter op de wagens. Tot twee keer toe ging de auto over de kop in de duinen en ben ik eraf gevallen. Daarvan kwam ik één keer onder de auto terecht. In totaal hebben we vier ernstige auto-ongelukken meegemaakt. De film Mad Max was er niets bij.”

De 36-jarige Arjen Hilbers maakte deel uit van een groep van vier motorrijders, die bezig was de Algerijnse Sahara te doorkruisen. Op 23 februari 2003 verdween de ervaren

en goed uitgeruste groep. Doordat de groep een GPS bij zich had, werd verdwalen of een ongeluk uitgesloten. Hilbers herinnert zich zijn eerste ontvoeringsdag nog goed. „We reden over een oude handelsroute, de zogenoemde gräberpiste, die meerdere malen per dag ook door toeristen gebruikt werd. We maakten een babbeltje met een groep motorrijders die ons tegemoet kwam. Zij vertelden ons dat er nog een groep achter zat, die we later op de dag wel zouden tegenkomen. Inmiddels was de avond gevallen en hadden we ons kampement opgeslagen. Na het eten hoorden we het geluid van motoren. Omdat we dachten dat

het die groep Duitsers was, verlieten we onze slaapplek en liepen we ze tegemoet. Het wás de groep, alleen werden de reizigers vergezeld door ontvoerders." Hoewel Hilbers in het begin nog dacht dat het om rovers ging, bleek al snel dat het Mujahadin („Wij noemden ze Muja's.") waren. „Ze namen alles in beslag." Die nacht volgde een dollemansrit door de woestijn. „Zonder helm en zonder motorlaarzen, ieder met een bewapende Mujahadin achterop", vervolgt Hilbers, „vervoerden ze ons naar een plek uit het zicht." Hilbers viel een paar keer, waarbij zijn arm uit de kom schoot en weer terug. Vluchten was onmogelijk. „We maakten geen schijn van kans. Ze waren met een man of dertig. Het enige wat ik dacht was, dit kan nog wel eens lang gaan duren."

Een week of zes na de vermissing, werd het KLPD bij de zaak betrokken. Hilbers: „We waren ontzettend nieuwsgierig naar wat er thuis gebeurde. Wat doen onze ouders? Wat doet de overheid? Vinden er onderhandelingen plaats? Muja's die ons gunstig gezind waren, hadden ons een wereldontvanger gegeven. We luisterden naar de Deutsche Welle. We hoorden over de bevrijding van een andere groep. We hoorden dat de Duitse minister Joska Fischer in Algiers was. We hoorden over zoekacties met vliegtuigen met infraroodcamera's. Dat gaf hoop, maar soms ook weer helemaal niet, bijvoorbeeld als de Algerijnse overheid de onderhandelingen ontkende. Deze informatie wisselden we uit met de ontvoerders. Andersom gebeurde dit ook. We hebben zelfs geprobeerd de 'sous-chef' te beïnvloeden. Toen de Emir (leider) weken lang niets van zich liet horen - hij hield bewust afstand - suggereerden we dat hij dood zou zijn en dat we maar moesten vluchten. Uiteindelijk gebeurde dat niet." Drie maanden lang bevond de groep, die bestond uit Duitsers, Zwitsers en een Nederlander, zich op dezelfde plek. Daarna verplaatsten

ze zich regelmatig. Wat je de hele dag doet? „Kaarten en speculeren", verklaart Hilbers. „Elke dag haalden we ons ontbijt bij de ontvoerders. Als er dadels waren, maakten we daar soms jam van. Daarnaast zetten we thee en haalden we water bij een bron zo'n 500 meter verderop. We hadden zelfs onze eigen etensvoorraad. Veel daarvan kwam uit de auto van de Zwitser Marc Hediger. We sprongen daar zuinig mee om, zodat we op verjaardagen iets extra's hadden."

De laatste dag van de ontvoering was hectisch. „We hadden wel het idee, dat het snel opgelost zou zijn, maar 's morgens bij het ontbijt wisten de ontvoerders nog niets. Het gekke was dat zij ook uitkeken naar het einde. Na een halfuur chaos en gescheur met auto's, zagen we de Duitser Christian Grüne terug, die mee was met de ontvoerders voor de onderhandelingen. De zaak was opgelost. Jyad Ag Aghali, de voormalige Touareg rebellenleider die de onderhandelingen geleid heeft, bedankte ons uitvoerig, evenals de kolonel van het Malinese Leger en Abdullah, de secretaris en woordvoerder van de Emir. Het leek alsof we als

vrienden uit elkaar gingen, maar dat was poppenkast." Papieren en telefoons kregen ze terug. Er volgde nog een lange autorit door de woestijn en een bezoek aan de president van Mali. Op het vliegveld van Gao, ontmoette Hilbers Hans Maasdam van het KLPD. „Dat was een ontzettend leuk moment. De Duitsers moesten hun begeleiders – zeg maar – delen. Ik niet, want ik was de enige Nederlander. Hans had mijn broer gevraagd kleren voor me mee te geven. Als enige van de groep had ik iets schoons aan. Daarna, in

Arjen Hilbers: „**Het enige wat ik dacht was, dit kan nog wel eens lang gaan duren**"

het vliegtuig, ben je eigenlijk allebei alleen maar heel erg nieuwsgierig. Hans wilde natuurlijk graag weten wat ik allemaal had meegemaakt. Ik wilde weten hoe het met mijn broers en mijn ouders was.”

De hele ontvoering leverde uiteindelijk een proces-verbaal van aangifte van 14 pagina's. Maasdam van het

KLPD en Joop Sinnige, onderhandelingspecialist van de politie Kennemerland, spreken Hilbers nog steeds af en toe. „Wat ik er nog aan toe wil voegen, is dat dit soort dingen iedereen kan overkomen. Zo'n aanslag in Madrid. Dat heeft dezelfde achtergrond.”

Hans Maasdam, teamleider Dienst Internationale Netwerken

„Het KLPD had een echte verbindingfunctie”

Op donderdag 14 augustus 2003 was het zover. „We kregen bericht dat Arjen Hilbers en de andere gegijzelden, na zes maanden ontvoering, eindelijk vrij zouden komen”, vertelt Hans Maasdam, teamleider bij de Dienst Internationale Netwerken.

„Verzoek was of we wilden deelnemen aan een team dat namens de Duitse Bundesregierung belast zou worden met de ontvangst, overname en terugvlucht van de veertien gegijzelden die zich in Mali bevonden.” Maasdam zat namens het KLPD op de zaak Hilbers. Zes weken nadat Hilbers vermist werd, schakelde het Ministerie van Buitenlandse Zaken de Dienst Internationale Netwerken van het KLPD in. Maasdam vloog samen met Klaas Valk, liaison officer in Istanbul, naar het crisiscentrum op de Nederlandse Ambassade in Algiers. Van daaruit probeerde hij zicht te krijgen op de situatie. Dat was niet zo makkelijk. „We zouden vijf dagen blijven”, vertelt hij, „maar uiteindelijk werd het een maand (mei 2003). De werkwijze van de Algerijnse politie en veiligheidsdienst is niet echt transparant”, licht Maasdam toe. „Wat we daar deden was informatie verzamelen en waar mogelijk ondersteuning bieden. Zo wilden we bijvoorbeeld weten wie verantwoordelijk was voor de ontvoering en waar de groep zich bevond in de woestijn. Hadden de ontvoerders banden met organisaties in West-Europa? Zijn de Algerijnen aan het onderhandelen?

Allemaal vragen waarop we snel een antwoord wilden hebben. Het KLPD had een echte verbindingfunctie.

De ondersteuning bestond onder meer uit het feit dat we, zowel Duitsland als Zwitserland en Nederland, de Algerijnen technische hulpmiddelen aanboden. Zo werden er verkenningsvluchten uitgevoerd, waarbij foto's werden gemaakt van het gebied waar de gegijzelden zich bevonden. Waar de groep zich bevond, was al snel bekend. Maasdam: „De Algerijnen wilden overigens zelf de regie houden over de aangeboden technische hulpmiddelen.”

Maasdam en de andere betrokkenen bij deze missie werkten nauw samen met crisiscentra op andere ambassades, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Adviesgroep gijzelingen en ontvoeringen, de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) en het Landelijk Parket. „Het Ministerie van Buitenlandse Zaken was de opdrachtgever. Zij namen de kosten van deze missie op zich en hadden een taak richting familie en politiek. De Adviesgroep gijzelingen en ontvoeringen was onder andere verantwoordelijk voor het uitzenden van Nederlandse onderhandelaars, bijvoorbeeld naar Berlijn en Mali. De AIVD sloot de situatie kort met andere buitenlandse veiligheidsdiensten.” Daarnaast werkte Maasdam ook intensief samen met Joop Sinnige, onderhandelaar van de politie Kennemerland. Sinnige

onderhield daarbij onder andere het contact met de ouders en broers van Hilbers, terwijl Maasdam regelmatig het land uit was voor de zaak.

„De doorbraak kwam toen de gijzelaars met de groep naar Mali trokken”, vertelt Maasdam. „De Algerijnse regering had te kennen gegeven niet te onderhandelen met de terroristen van de GSPC. De Malinese regering was daartoe wel bereid. De Duitse oud-ambassadeur Doktor Add, een groot Afrika kenner, wist de juiste onderhandelaars te werven. Dat heeft uiteindelijk tot vrijlating van de groep geleid.” Maasdam vertrok op zaterdag 16 augustus per militair vliegtuig met het Duitse team naar Mali om de gegijzelden op te halen. „Omdat ik de enige van de groep was die redelijk Frans sprak, werd ik al snel de rechterhand van chef de mission Doktor Platiel.” Na dagenlang geharrewar, heen en weer reizen, onrust, misverstanden in Mali en Niger, technische problemen met het vliegtuig en zorgen over de gegijzelden (‘Ze hadden er al lang moeten zijn’),

ontmoette Maasdam de gegijzelden op dinsdagavond 19 augustus op de militaire luchthaven van Gao (Mali). „Een mooi en emotioneel moment”, licht hij toe. In het vliegtuig werden de gegijzelden medisch onderzocht en op de hoogte gesteld van het verdere verloop. „De sfeer in het vliegtuig was buitengewoon vriendschappelijk en ik heb ongeveer een uur lang met Hilbers gesproken. Ik zag dat hij weliswaar aangeslagen was, maar verder was hij er naar omstandigheden goed aan toe. Het enige dat je op zo’n moment kunt doen is luisteren.” Op woensdag 20 augustus werden de gegijzelden in Keulen herenigd met hun familieleden.

Hans Maasdam: „**Wat we daar deden was informatie verzamelen en waar mogelijk ondersteuning bieden**”

foto: DIN

Veilig vervoer DNA-sporen

DNA-sporen kunnen, als ze gevonden worden op de plaats van het delict, van doorslaggevende betekenis zijn in het strafproces. Of het nu gaat om een sigarettenpeukje, een haar of stukje kauwgom: dit soort sporen moet zorgvuldig worden vervoerd, behandeld en veiliggesteld. Daarom riep de Dienst Logistiek van het KLPD in 2003 een speciale, landelijke vervoersdienst in het leven.

Tweemaal per week bezoekt deze dienst alle politieregio's om sporenmateriaal, dat tijdens rechercheonderzoeken is veiliggesteld, voor onderzoek naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) te vervoeren. Na onderzoek volgt de omgekeerde weg weer terug naar de technische recherche van de regio's. Het vervoer is gekoppeld aan strenge eisen en voorwaarden, om juridische vragen over vitale bewijsstukken achteraf te voorkomen. Deze nieuwe vorm van dienstverlening blijkt een groot succes. De nieuwe vervoersdienst is een cruciale schakel in de keten van bewijsvoering bij strafzaken. De Dienst Logistiek is officieel aangewezen als transporteur van 'Stukken van overtuiging' en DNA-materiaal. Vorig najaar werd deze bijzondere vervoerstaak, na het project *DNA politie*, door het Nederlands Forensisch Instituut, de Dienst Logistiek en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gestructureerd en landelijk ingevoerd.

Zware eisen

Al jaren vervoert de Dienst Logistiek inbeslaggenomen wapens en munitie voor de Nederlandse politie. Deze materialen zijn meestal bestemd voor deponering en vernietiging. De afgelopen jaren ontstond in verschillende regio's een toenemende vraag naar vervoerscapaciteit voor andere gevoelige materialen, zoals bewijsmaterialen voor strafrechtelijk onderzoek bij misdrijven, de zogenaamde *Stukken van overtuiging*. Vanaf 1997 vervoert deze dienst *Stukken van overtuiging* en, sinds kort dus ook DNA-sporen. De dienst beschikt daarvoor over veel ervaring met het vervoeren van vertrouwelijk materiaal. Vooral het vervoeren van DNA-sporen stelt zware eisen. De dienst heeft te maken met normen op het gebied van verpakking, werkwijze, personeel en voertuigen.

Gegarandeerd onveranderd

Stukken van overtuiging moeten gegarandeerd onveranderd aankomen op de plaats waar ze moeten zijn. Om die garantie te kunnen bieden, gebruikt de Dienst Logistiek speciale kunststof kisten om verpakt sporen materiaal te vervoeren. Een kist heeft een uniek nummer en wordt na afsluiting verzegeld met een ander uniek nummer. De afzender (de technische recherche van de politieregio) brengt het zegel aan. Het NFI is de enige die het zegel mag verbreken. Om ongewenste invloeden op gevoelig materiaal te voorkomen, moet de kist gegarandeerd schoon zijn. De regiokorpsen krijgen zelf de kisten in beheer en moeten zorgdragen voor het schoonhouden en het veilig verpakken van kwetsbaar materiaal.

Logistiek nam in 2003 speciaal voor deze taak drie nieuwe medewerkers in dienst. Zij verzorgen het vervoer in speciaal beveiligde auto's, registreren de unieke vervoerscombinatie en zien toe op de juiste toepassing van het systeem. Ze weigeren ongenummerde of niet-verzegelde kisten. De drie medewerkers die het vervoer verzorgen, ondergingen een strenge selectie en screening en deden aan aanvullende rijopleiding en training, zodat ze hun werk optimaal kunnen doen. Ook twee speciale transportbusjes maken deel uit van de nieuwe werkwijze. De voertuigen zijn voorzien van de modernste beveiligingstechnieken, onder andere een voertuigvolgsysteem. Zo is altijd te zien waar de voertuigen zich bevinden.

Het initiatief voor dit vervoer kwam van de regionale politie Groningen. Een pilot in Noord- en Oost-Nederland toonde de meerwaarde aan. Vervoer van *Stukken van overtuiging* en DNA-materiaal scheelt de politieregio's menskracht en tijd.

**Jos Smeets, eerste medewerker logistiek,
Nederlands Forensisch Instituut**

„Met weinig geld processen verbeteren”

Zo'n 23.349 onderzoeksaanvragen met 66.030 stukken van overtuiging boden de politieregio's het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) in 2003 aan. Dat worden er jaarlijks meer, onder andere als gevolg van nieuwe wetgeving. Reden genoeg om te zoeken naar mogelijkheden om met dezelfde hoeveelheid mensen steeds meer werk aan te kunnen. Een gestroomlijnd systeem via de Dienst Logistiek

voor het vervoeren van stukken van overtuiging en DNA-materiaal van de politieregio's naar het NFI en weer terug, maakt het werk voor alle partners beheersbaar.

Het NFI, onderdeel van het Ministerie van Justitie, onderzoekt sporen om te helpen bij het oplossen van misdrijven. Technisch-wetenschappelijk onderzoek kan hierbij uiteenlopen van onderzoek naar bijvoorbeeld een

haar op beddengoed tot de analyse van poeders waarvan vermoed wordt dat het verdovende middelen zijn. DNA-onderzoek is ook één van de vele mogelijkheden. De onderzoeksresultaten kunnen deel uitmaken van de bewijsvoering bij de terechtzitting.

foto: Peter van Mulken

Jos Smeets: „Alle processen zijn nu op elkaar afgestemd. Daar hebben we allemaal profijt van.”

Jos Smeets, eerste medewerker logistiek bij het NFI, werkt bij de frontdesk van de organisatie. „Daar nemen we alle sporen in ontvangst”, legt hij uit, „om ze vervolgens te verspreiden over de verschillende deskundigheidsgebieden van onze organisatie die een bepaald soort onderzoek moeten verrichten. Dat klinkt niet zo moeilijk, en dat is het nu ook niet meer. Intensief overleg en goede communicatie hebben er in 2003 voor gezorgd dat we sporen nu niet meer van transporteurs van 25 verschillende regio’s aangeleverd krijgen, maar alleen nog maar via het Logistiek. Dat scheelt ons veel werk. Nu hoeven we voor het transport alleen nog contact te onderhouden met één dienst in plaats van met 25, om maar eens wat te noemen. Daarnaast wordt het werk op deze manier beter gespreid. We hebben bijvoorbeeld kunnen afspreken dat regio’s wekelijks tot en met woensdag ‘High Volume Crime (HVC) DNA-sporen’ van veelvoorkomende criminaliteit aan de Logistiek transportdienst kunnen meegeven. De regio’s houden zich hierbij aan een wekelijks quotum. Doordat we nu precies weten wat op welk moment binnenkomt, kunnen wij garanderen dat alle aangeleverde HVC-zaken donderdag om 15.00 uur verwerkt zijn bij de Frontdesk.” Iedereen - de korpsen, het en

het NFI - kent en neemt zijn verantwoordelijkheden. „En dat vereenvoudigt het werk”, aldus Smeets. Ander voordeel van het nieuwe transportsysteem is dat de voorraad stukken van overtuiging die weer terug moeten naar de regio’s niet te groot wordt bij het NFI. „Voorheen moesten we wachten totdat een regio de tijd gevonden had zijn spullen weer op te halen. Retourgoederen bleven liggen”, vertelt Smeets. „Nu gaan onderzochte zaken via de Logistiek-transportdienst direct terug naar het betreffende korps. De dienst komt immers dagelijks bij ons langs op vaste tijden.”

Smeets: „Doordat iedereen precies weet wat hij moet doen, is de kans op verwisseling van stukken of verkeerd aanbieden, minimaal. Dit werkt ontzettend prettig. Alle processen zijn nu op elkaar afgestemd. Daar hebben we allemaal profijt van.” Ook overgeheveld van het NFI naar Logistiek is de distributie van verpakkingsmateriaal en de verkoop van alle onderzoekssets. „Alle producten die wij voorheen leverden aan de regio’s, worden nu door de Dienst Logistiek geleverd. Logisch, want dozen uitleveren hoort natuurlijk niet bij ons werk”, aldus Smeets. Waar het NFI in de toekomst naar toe wil is één elektronisch loket voor de papieren rompslomp. „Op dit moment hebben we een goederenstroom én een papierstroom”, laat Smeets zien. Hij toont de papieren die heen en weer moeten, voorzien van allerlei handtekeningen, om de juiste gang van zaken te waarborgen. Ik denk dat we binnen een jaar zo ver zijn dat we die stukken elektronisch kunnen uitwisselen. Wat we dan overhouden is alléén de goederenstroom en dat maakt het proces nog beter beheersbaar. Als je met elkaar de problemen erkent, en daarvoor oplossingen zoekt, kun je gaan sturen op processen”, vat hij samen. „Vaak kun je elkaars werk met een eenvoudige handeling versterken. Soms zijn processen met weinig geld te verbeteren. Dat blijkt maar weer uit dit nieuwe transportsysteem.”

Landelijke Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden

Het EK Voetbal, de wapentransporten tijdens de Irak-crisis, het huwelijk van Máxima en Willem-Alexander, de moord op Pim Fortuyn, terroristische aanslagen... allemaal gebeurtenissen die vroegen om een 'grootschalig en bijzonder optreden' (GBO) van politiekorpsen, die daarvoor een aparte commandostructuur inrichtten. Steeds vaker hebben de korpsen – en ook het Nationaal Coördinatie Centrum (NCC) van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) – hierbij behoefte aan coördinatie op landelijk niveau. Zo'n landelijke Staf GBO was er al in incidentele gevallen; in 2003 werden de eerste stappen gezet om werkwijze en procedures vast te leggen voor de toekomst.

Bij een GBO gaat het om niet-reguliere, dienstoverschrijdende politietaken. Soms gepland, bijvoorbeeld bij een groot evenement. Maar net zo vaak onverwacht, zoals bij rampen. Meestal kan een regionale korps dat zelfstandig behappen, onder aansturing van de eigen 'driehoek'. Steeds vaker zijn incidenten echter regio-overstijgend; sommige hebben zelfs een (inter)nationaal karakter. Landelijke coördinatie en afstemming van informatie-stromen, en van de inzet van schaarse mensen en middelen, is dan hard nodig. In deze behoefte voorzag in 2003 een Landelijke Staf GBO, tijdens de Irak-crisis. Deze eerste LSGBO heeft in veel opzichten het pad geëffend voor de gewenste onderlinge afstemming en coördinatie; veel procedures zijn inmiddels geborgd via bestaande organisaties en structuren.

Minister

Wie denkt dat deze landelijke afstemming bij de Nederlandse politie automatisch wordt gevormd of opgezet door het KLPD, heeft het mis. Het KLPD is bij een incident meestal ondersteunend aan de Staf GBO van andere regiokorpsen. Wel kan het korps voor zijn zelfstandige taken, zoals toezicht op de Noordzee, een eigen Staf GBO inrichten. Die wordt dan aangestuurd door de 'driehoek' van het korps: de gemandateerd korpsbeheerder van het Ministerie van BZK, de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket en de korpschef.

Maar bij landelijke incidenten, al of niet met acute dreiging, coördineert de minister van BZK. Hij is dan ook degene die de landelijke coördinatie aanstuurt.

Multidisciplinair

De 'bemanning' voor landelijke en bovenregionale inzetten zal worden geleverd door politiemensen van verschillende korpsen. Het KLPD levert – om praktische redenen – een aantal faciliteiten. Zo kan een Landelijke Staf GBO gebruikmaken van de centrale KLPD-meldkamer in Driebergen, en van secretariële ondersteuning.

Ook bij de brandweer en de ambulancezorg ontstaat steeds meer uniformiteit in het optreden bij rampen en evenementen. De eerste stappen om tot een multidisciplinair Landelijk Referentiekader Rampenbestrijding te komen, zijn al gezet.

Politie coördineert zelf landelijke inzet

Marcel Bruinsma, hoofd van het Expertisecentrum Conflict- en Crisisbeheersing van de Nederlandse politie, was nauw betrokken bij de begeleiding, ontwikkeling en evaluatie van de eerste Landelijke Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (LSGBO). Deze

Marcel Bruinsma: „**De Nederlandse politie heeft hiermee laten zien dat de verschillende korpsen heel goed in staat zijn op landelijk niveau samen te werken.**”

bestond ten tijde van de VS/Irak-crisis, in februari-mei 2003. „Hiermee heeft politie Nederland laten zien dat de korpsen heel goed in staat zijn om op landelijk niveau met elkaar samen te werken.”

Het was op een zondagavond in februari 2003 dat de eerste Landelijke Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (LSGBO) voor de Nederlandse politie werd opgericht. Op regionaal niveau bestond deze tijdelijke commandostructuur al. „De Verenigde Staten zouden Irak binnenvallen”, schetst Marcel Bruinsma de situatie van dat moment. „Nederland was hosting country; dat betekende concreet dat er wapentransporten zouden plaatsvinden over ons grondgebied, door een aantal verschillende politie-regio's. De korpschef van het KLPD was aangewezen als coördinerend korpschef. Hij nam het initiatief tot een LSGBO en verzocht alle politiekorpsen om hiervoor mensen en middelen te leveren.” Deze stap kwam niet uit de lucht vallen. Bruinsma: „Eigenlijk ontstond na

de terroristische aanslagen in de VS, in 2001, bij de Nederlandse politie het idee dat in bepaalde situaties landelijke coördinatie van de inzet van mensen en middelen nodig was. In 2002 kreeg die gedachte vastere vormen. De Irak-crisis was de aanleiding om deze landelijke coördinatie op operationeel niveau te stroomlijnen.”

Tot op dat moment was het de rol van het KLPD om zijn politiemiddelen toe te wijzen aan politiekorpsen die bijstand nodig hadden. Het Nationaal Coördinatie Centrum (NCC) bij het Ministerie van BZK regelde de onderlinge uitwisseling van mankracht bij rampen en evenementen. Het KLPD had daarmee een lastige rol, want het korps moest middelen verdelen waarop het ook zelf regelmatig een beroep deed. En ook de KLPD-ondersteuning was niet oneindig. Daarom werd alom de behoefte gevoeld aan een orgaan dat voor de hele Nederlandse politie coördinerend kon optreden. Dat werd geen nieuwe organisatie, maar een nieuw proces: de LSGBO.

De LSGBO-Irak begon met het coördineren van informatiestromen, van binnen en buiten de politie. „We besloten daarvoor het NIK-RIC-kanaal te gebruiken, dat op dat moment volop in ontwikkeling was”, zegt Bruinsma. Daarna werd samen met de regiokorpsen een inventarisatie gemaakt van waar op welk moment extra inzet nodig was. Daaruit volgde een overzicht van waar op welk moment mensen en middelen beschikbaar waren. „Nieuw was dat de bijstandsvragen van de korpsen objectief met elkaar werden vergeleken door politiemensen zelf; dat was voorheen eigenlijk nooit gebeurd. Zo ontstonden gezamenlijk gedragen wegingscriteria, die uitmondden in een advies richting het NCC. Geen enkel korps zei daarna nee tegen een bijstandsaanvraag.”

De LSGBO bracht regionale korpsen samen, ook letterlijk. Er werden onderlinge afspraken gemaakt over bijvoorbeeld het gewenste beveiligingsniveau van bepaalde gebouwen of locaties. Bruinsma: „De Nederlandse politie heeft hiermee laten zien dat de verschillende korpsen heel goed in staat zijn op landelijk niveau samen te werken.”

De LSGBO-Irak werd in de praktijk breed gedragen. Wettelijk heeft deze landelijke coördinatie echter geen basis. „Dat klopt”, zegt Bruinsma. „Feitelijk gingen we met de LSGBO nergens over. We hadden geen verantwoordelijkheden en bevoegdheden. We hadden een signalerende en adviserende taak. Dat

is best lastig voor politiemensen, die nogal ‘doenerig’ van aard zijn.” De LSGBO-Irak heeft veel opgeleverd, volgens hem. „We hebben een systeem van de grond gekregen dat werkt, en waar we ook in andere situaties van kunnen profiteren. Denk aan de versnelde ontwikkeling van de informatie-infrastructuur via NIK-RIC en het opstellen van de wegingscriteria. Dat is gerealiseerd, dus is het is maar de vraag of er in een nieuwe situatie opnieuw een LSGBO nodig is in de vorm en samenstelling zoals dat in 2003 het geval was. Wellicht kan een deel van deze processen worden ondergebracht bij het multidisciplinaire Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC), dat in oprichting is.”

Aanbesteding randapparatuur voor 116 partijen

C2000 is het nieuwe digitale radionetwerk voor mobiele communicatie voor de ambulance, politie, brandweer en Koninklijke Marechaussee. Om gebruik te maken van C2000 moet de analoge randapparatuur vervangen worden door digitale. De Dienst Logistiek voerde de Europese aanbesteding uit voor 116 hulpverleningsorganisaties.

Portofoons, mobilofoons en pagers zijn dé communicatiemiddelen van hulpverleners op straat. Ze staan via deze randapparatuur in contact met de meldkamer en met elkaar. In afwachting van de komst van C2000 konden de hulpverleningspartijen ervoor kiezen om zelf een complexe Europese aanbesteding te doorlopen of aan te sluiten bij een gezamenlijke landelijke aanbesteding. Bijna alle partijen kozen voor het laatste. De Dienst Logistiek van het KLPD kreeg de opdracht de Europese aanbesteding met de naam LARA (landelijke aanbesteding randapparatuur) uit te voeren. 116 partijen afkomstig uit de brandweer, politie, Koninklijke Marechaussee en ambulance deden mee aan de LARA voor circa 75.000 mobilofoons, portofoons en pagers. Een unieke samenwerking; de verschillende disciplines trokken niet eerder samen op in een aanbesteding.

250 dozen en ordners

In samenwerking met de deelnemende organisaties stelde de Dienst Logistiek een programma van eisen voor randapparatuur op. Significat, een extern deskundig bedrijf, ondersteunde Logistiek hierbij. In het programma van eisen staan meetbare eisen en wensen waaraan leveranciers moeten voldoen in hun offerte. Dit programma maakte deel uit van het aanbestedingsdossier dat in november 2002 werd gepubliceerd in het publicatieblad van de EG in Luxemburg. Leveranciers brachten vervolgens begin 2003 hun offertes uit. Dit leverde maar liefst 250 dozen met apparaten en 250 ordners met offertedocumentatie op.

De Dienst Logistiek ondersteunde de hulpverleningsorganisaties in de beoordeling van de offertes. Ook werden gebruikers- en geluidstesten uitgevoerd. Is het display van de portofoon goed te lezen? Is de noodknop goed bedienbaar en duidelijk herkenbaar? Allemaal zaken die meespelen in de beoordeling van de apparaten. De beoordelingen en testen leidden uiteindelijk tot een gunningsadvies. De landelijke stuurgroep Verbindingen en Meldkamerdomein, waarin de verschillende disciplines verenigd zijn, nam dit gunningsadvies in juli 2003 over. Zenitel, KPN en Getronics zijn de leveranciers waar hulpverleningsdiensten randapparatuur kunnen bestellen. Zij bieden apparaten aan van Motorola, Sepura, Clearstone en Duretech. Via een catalogus kunnen de deelnemende partijen kiezen uit de gewenste leverancier en de door hem aangeboden apparaten.

Voorwaarts

De LARA duurde langer en viel uiteindelijk duurder uit dan verwacht. Belangrijkste reden daarvoor is een herziening van de planning door het grote aanbod randapparaten. Daarnaast werd de oorspronkelijke opdracht uitgebreid. De Dienst Logistiek heeft zich bijvoorbeeld ook gebogen over oplossingen voor implementatie en exploitatie van apparatuur. Daar tegenover staat dat de kosten per randapparaat gemiddeld dertig procent lager uitvallen door het gezamenlijk optrekken in de aanbesteding. Dit betekent een kostenbesparing van ruim 20 miljoen euro. Minister Remkes van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties noemde de ondertekening van de LARA niet voor niets „weer twee stappen voorwaarts.“

Ton Monchen, gedelegeerd opdrachtgever van de LARA

„Niet elke partij hoefde het wiel opnieuw uit te vinden“

De Landelijke Stuurgroep C2000 stelde Ton Monchen aan als gedelegeerd opdrachtgever voor de LARA. „In deze stuurgroep zijn de verschillende disciplines vertegenwoordigd. Zij hebben zelf geen tijd voor de dagelijkse aansturing van een complex project als de LARA. Toen kwam ik in beeld om de belangen te behartigen van de 116 opdrachtgevers.“ De waarde van de LARA ligt volgens Monchen vooral in de gezamenlijkheid. „Voor de meeste partijen afzonderlijk betekende het aanschaffen van nieuwe randapparatuur een complexe Europese aanbesteding. Kiezen voor een landelijke aanbesteding sloot goed aan bij de uitgangspunten van C2000 waarin juist het multidisciplinaire zo belangrijk is. Niet elke partij hoefde het wiel opnieuw uit te vinden.“

Dat het gezamenlijk optrekken goed is gelukt, blijkt volgens Monchen onder andere uit het opstellen van een bestek. Hierin staan de voorwaarden voor randapparatuur. „Je kunt je voorstellen dat bijvoorbeeld de brandweer andere eisen stelt aan randapparatuur dan een rechercheur bij de politie. Het projectteam van de LARA is er toch in geslaagd de gemeenschappelijke deler te vinden in al die wensen. De disciplines hebben daarna ook succesvol samen opgetrokken in werkgroepen om de offertes en randapparaten van leveranciers te beoordelen.“

Monchen vertelt dat de LARA bestuurlijk niet eenvoudig was. De LARA had 116 deelnemers, maar bijvoorbeeld een brandweerregio (die als één deelnemer telde) heeft ver-

schillende gemeentelijke brandweer-organisaties die autonoom optreden. „Als je alleen al naar de regio Utrecht kijkt, moesten we 35 getekende goedkeuringen van besturen, zoals een gemeenteraad, terugkrijgen. Voor veel bestuurders is C2000 een vrij technisch traject. Daarnaast willen ze een compleet financieel plaatje voordat ze tekenen. Vooral op het gebied van beheer en onderhoud van randapparatuur was dat lastig. Het is onder andere te danken aan de deelnemende partijen dat het toch gelukt is alle handtekeningen te krijgen.”

Het KLPD heeft volgens Monchen z'n nek uitgestoken voor de LARA. „De Dienst Logistiek heeft natuurlijk veel ervaring met inkopen voor de politie, maar het was voor het eerst dat Logistiek een aanbesteding deed voor alle disciplines. Tel je dit op bij het feit dat het om een technisch en bestuurlijk complex traject ging, dan had het KLPD toch wel wat te verliezen met de opdracht. Dat maakt het succes van de LARA nog mooier.”

De contacten tussen het KLPD en Monchen verliepen naar volle tevredenheid. „Zakelijk hebben we wel eens een verschil van mening gehad. Toen de opdracht uitgebreid werd, wilde het diensthoofd Logistiek een exacte afbakening. Dat was toen heel lastig. Achteraf kan ik zeggen dat hij het bij het juiste eind had. Ook juridisch heeft hij alles goed afgekaart. Hij gaf in het begin aan dat we eigenlijk een heel marktsegment vastleggen, de belangen voor leveranciers zijn dus enorm. Dit betekent dat de aanbesteding zeer kritisch gevolgd werd.”

Over het behaalde resultaat van de LARA is Monchen zeer tevreden. „Ik heb de afgelopen tijd een aantal keer gehoord dat de LARA veel te duur geworden is. Daar ben ik het niet mee eens. Ik denk dat de kosten

in goede relatie staan tot het opgeleverde. De randapparaten zijn een stuk goedkoper door de gezamenlijke aanbesteding en waren de beste die de markt op dat moment te bieden had. Ik kijk dus terug op een succesvol traject. Dat blijkt ook uit het feit dat alle partijen die aanvankelijk onder voorbehoud aangaan mee te doen hun uiteindelijke goedkeuring hebben gegeven. Geen enkele partij heeft zich bedacht.”

Ton Monchen: „Kiezen voor een landelijke aanbesteding sloot goed aan bij de uitgangspunten van C2000 waarin juist het multidisciplinaire zo belangrijk is. Niet elke partij hoefde het wiel opnieuw uit te vinden.”

5 Bijzondere politietaken

In de Politiewet 1993 is het huidige bestel van de Nederlandse poli-

Vraag naar persoonsbeveiliging blijft groeien

Net als het jaar daarvoor zag de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) zich ook in 2003 geplaagd voor een groeiende vraag naar persoonsbeveiliging. In 2003 leverde de dienst ongeveer 209.000 uren aan beveiliging, een toename van vier procent ten opzicht van 2002. In de huidige politieke en maatschappelijke context is persoonsbeveiliging een actueel en blijvend thema. In de komende jaren wordt de Europese Unie (EU) uitgebreid met nieuwe lidstaten. Dit heeft implicaties voor het aantal bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders aan ons land. Ook de internationalisering en verhoging van politiek afbreukrisico leiden tot uitbreiding van permanente beveiliging voor bewindspersonen en andere publieke vertegenwoordigers in ons land. In 2004 is Nederland voorzitter van de Europese Unie, de DKDB bereidde zich in 2003 hierop voor. De inspanningen voor het Joegoslavië Tribunaal (ICTY) gaan in 2004 door. Ook het Internationaal Gerechtshof (ICC) is van start gegaan.

De personele bezetting en omvang van de DKDB is fors achtergebleven bij de maatschappelijke ontwikkeling. De dienst streefde naar een werkelijk inzetbare sterkte van 196 voltijds beveiligers eind 2003, maar kwam niet verder dan 156 fulltime eenheden (fte). En dat terwijl de dienst een werkaanbod heeft voor 237 fte. Dit personele tekort is met grote collegiale inspanningen opgevuld, door de regionale politie, de Koninklijke Marechaussee, arrestatieteams en andere KLPD-diensten. Het KLPD huurde in 2003 voor ongeveer vijftigduizend euro aan extra beveiligingsmaterieel in, vooral voertuigen.

Doelstellingen

Om oplossingen te vinden voor de te krappe personele bezetting gaf de korpsleiding eind 2002 opdracht tot een strategische verkenning naar de sterkteproblematiek DKDB. Deze verkenning bevestigde het tekort aan persoonsbeveiligers. De driehoek* van het KLPD heeft ingestemd met de doelstellingen die uit de strategische verkenning voortkwamen en gaf opdracht deze doelstellingen te bereiken. Daarvoor startte eind 2002 het project Beheersing Sterkte DKDB. Dit project kreeg in 2003

nadere invulling en heeft de volgende doelstellingen:

- het zo snel mogelijk op peil brengen, van de structurele personele bezetting van de DKDB, zowel kwantitatief als kwalitatief;
- het realiseren van een professionele relatie tussen de opdrachtgever, de Nationaal Coördinator Bewaking en Beveiliging, en de opdrachtnemer, de DKDB. Hierdoor is het mogelijk vraag en aanbod van persoonsbeveiliging beter op elkaar af te stemmen;
- het geven van adviezen voor implementatie van een nieuw inrichtings- en formatieplan. Adviezen over proces- en structuurmaatregelen om de DKDB optimaal te kunnen laten functioneren.

Bewaken en beveiligen

De DKDB ging in 2003 ook aan de slag met de aanbevelingen van de Commissie Van den Haak, die half december 2002 verschenen. Deze commissie onderzocht de beveiliging van de in mei 2002 vermoorde Pim Fortuyn. De aanbevelingen van Van den Haak leverden het nieuwe stelsel Bewaken en Beveiligen op. Algemeen uitgangspunt hiervan is dat burgers, bedrijven, organisaties en

* De driehoek-KLPD bestaat uit de gemandateerd korpsbeheerder, de hoofdofficier Landelijk Parket Openbaar Ministerie en de korpschef KLPD.

instellingen in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor de eigen veiligheid van personen en goederen. Op het moment, dat de aantasting van hun veiligheid zulke gewelddadige vormen dreigt aan te nemen dat zij daar op eigen kracht geen weerstand meer tegen kunnen bieden, mogen zij van de overheid

verwachten dat zij hen te hulp komt. Hoe ernstiger de dreiging, hoe zwaarder de te nemen extra veiligheidsmaatregelen, is een ander uitgangspunt in het nieuwe stelsel. In een glijdende schaal van maatregelen zal sprake zijn van verschillende vormen van beveiliging.

Eef Brouwers, oud-directeur-generaal Rijksvoorlichtingsdienst

„Elkaar kennen, vertrouwen en steunen”

Sinds 1 april werkt hij er niet meer: na negen jaar verlaat Eef Brouwers de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD) om met pensioen te gaan. Tot zijn voornaamste taken behoorden het woordvoeren voor en het ‘gevraagd en ongevraagd’ adviseren van het Koninklijk Huis. Hij trad ook op als woordvoerder van de minister-president. Als directeur-generaal van de RVD werkte hij nauw samen met de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB) van het KLPD.

foto: Fotostudio 'En Face'

Eef Brouwers: „**Met strengheid, humor en begrip situaties in goede banen leiden.**”

„Natuurlijk is die samenwerking in de loop van de tijd veranderd”, aldus Brouwers. „De maatschappij verhardt. Het aantal bedreigingen neemt toe. Hierdoor zijn de RVD en de DKDB veel intensiever gaan samenwerken. Het maakt daarbij eigenlijk niet uit of de Koningin nou een school bezoekt, een staatsbezoek aflegt of de troonrede voor-

leest: de RVD, de DKDB en de hofhouding maken goede afspraken.” De kunst van het samenwerken bestaat daarbij volgens Brouwers uit elkaar kennen, vertrouwen en steunen. Dat is de basis van het goed laten verlopen van een evenement. Daarnaast is improvisatietalent een handige eigenschap. Brouwers vervolgt: „Hoe goed je iets ook voorbereidt, altijd spelen onvoorspelbare factoren een rol. Een lid van het Koninklijk Huis blijft ergens langer staan. De stoet stopt op een plek, die wel een leuk beeld oplevert, maar waar helaas geen pers te bekennen is.” Daar begint het improviseren. De RVD probeert de pers bij zo’n moment te betrekken. De DKDB waakt over de veiligheid. „Daarbij mag het natuurlijk niet gebeuren”, gaat Brouwers verder, „dat, met het oversteken van de pers naar de plaats van handeling, ook het publiek oploopt.” Met strengheid, humor en begrip proberen RVD en DKDB de situatie dan in goede banen te leiden. „Als ik als directeur-generaal een enkele keer aanwezig was, kuierde en keuvelde ik daar dan een beetje tussendoor”, zegt Brouwers gekscherend. „Ik begrijp dat fotografen een goede foto willen maken en dat het dan bijvoorbeeld lastig is, als de ‘officials’ in beeld staan. Maar, ik begrijp ook dat de veiligheid van de Koningin niet in gevaar mag komen. Kuieren

en keuvelen: het klinkt nonchalant, maar samenwerken gaat om het 'matchen' van dit soort belangen. Daarbij is de druk op de veiligheid vanzelfsprekend groter sinds de aanslagen van 11 september 2001. „Je let beter op”, zegt hij en geeft het voorbeeld van de woordvoerder van president Reagan die na een aanslag op de toenmalige president in een rolstoel terecht kwam.

Heikele situaties in 2003 waren onder meer de zaak Margarita, 'Mabelgate', de bedreiging van de minister-president en de kogelbrieven. Voor wie dit goed weet te begeleiden als woordvoerder, kunnen dit de krenten uit de pap zijn, „Maar”, legt Brouwers uit, „dit zijn zaken waar je niet naar verlangt. Wekenlang tachtig tot honderd uur werken per week. Er komt ontzettend

veel werk op je af, waarbij je soms in eerste instantie niet precies weet hoe een zaak in elkaar zit. Wat zijn de feiten? Wie zit waar? Wie gaat wat doen?” De raderen van de RVD draaien op topsnelheid. Hoe functioneert het voorlichtingsteam onder spanning? En: kun je het persoonlijke nog wel van het zakelijke scheiden? „Dat is niet altijd makkelijk als je zelf opeens onderwerp van gesprek bent”, geeft Brouwers aan bij de zaak Margarita. Met het Algemeen Dagblad (AD) had de RVD een appeltje te schillen, toen deze krant, na een bedreiging van Balkenende, de plattegrond naar zijn huis in de krant zette, compleet met straatnaam en toegangswegen. Dat was vanuit veiligheidsoverwegingen niet handig. „Dat besepte de hoofdredacteur van het AD achteraf ook wel”, aldus Brouwers.

Simone Bakker, beveiliging

„Veranderingen door de reorganisatie goed merkbaar”

„Als beveiliging werk ik in Den Haag. Samen met mijn collega's ben ik medeverantwoordelijk voor de beveiliging van de bij de wet aangewezen leden van de koninklijke familie. In 2003 verhuisde het prinselijk paar van het Noordeinde naar de Eikenhorst. Hier hebben wij ook een nieuw verblijf met een meldkamer. Deze is 24-uur per dag door de DKDB bezet. De Koninklijke Marechaussee is verantwoordelijk voor het beveiligen van de buitenring en voert de toegangscontrole van de locaties uit. Door de reorganisatie is de DKDB behoorlijk veranderd en dat merk je goed in de uitvoering van het werk. In 2003 zijn we begonnen om de statische diensten en chauffeurstaken uit te laten voeren door veiligheidsassistenten om zo het personeelstekort op te vangen. Zo ontstaat er steeds meer functiedifferentiatie.

Vanaf 1 januari 2003 is de operationeel coördinator verantwoordelijk voor de hele beveiligingsopdracht van officiële bezoeken: de voorbereiding, de briefing, de contacten met de VIP's, noem maar op. Ik zit dan als tweede beveiliging meestal in de volgauto, waardoor ik minder verantwoordelijkheid heb. Dat vind ik wel jammer. Tijdens privébezoeken onderhoud ik wel de eerste contacten met de VIP's. Vanwege mijn zwangerschap heb ik vanaf oktober aangepast werk gedaan op het gebied van planning. Ook daarin veranderde onlangs het één en ander. Voorheen hadden de afdelingen Diplomatieke Beveiliging en Koninklijke Beveiliging een eigen afdeling Planning. Nu hebben we een centrale planningsunit. Hierdoor kunnen we werkzaamheden en inzet beter op elkaar afstemmen.”

Nationaal Informatie Knooppunt

Over de informatiehuishouding van de Nederlandse politie is veel te doen. Politie-korpsen moeten zorgvuldig omgaan met opsporingsinformatie en over elkaars informatie kunnen beschikken als dat nodig is. Een belangrijke nieuwe schakel in dit proces is nationale informatiecoördinatie, een taak die is ondergebracht bij de Dienst Nationale Recherche Informatie van het KLPD. Het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK) werd opgericht in 2002 en kwam geheel op stoom tijdens de Irak-crisis in 2003.

Het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK) is de spin in het web dat gevormd wordt door de regionale informatiecoördinatoren (RIC's) bij de politiekorpsen. Het is een knooppunt voor politie-informatie die van regio-overstijgend belang is. Bijzonder is dat het NIK niet zelf over informatie beschikt; het knooppunt zorgt er slechts voor dat informatie van de verschillende politiekorpsen en uit diverse andere bronnen vrijelijk doorstroomt (of terugstroomt) naar betrokken politiecollega's. Een liaison officier van de Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD) is gedetacheerd bij het NIK, ter bevordering van de onderlinge informatie-uitwisseling.

Met de invoering van het landelijke stelsel Bewaken en Beveiligen heeft het NIK er nog een taak bijgekregen: het maken van dreigingsschattingen voor personen op kwetsbare posities.

Kachel

Het proces van nationale informatiecoördinatie staat in feite continu op de waakvlam. Pas als er incidenten zijn van regio-overstijgend of (inter-)nationaal belang, slaat de kachel aan. Dan bepaalt het NIK, na overleg met de RIC's, welke informatie nodig is – en waarom. Daarna gaat er een 'inwinplan' naar de RIC's, die vervolgens in hun eigen korps op zoek gaan naar de benodigde informatie. Het NIK vergelijkt de binnenstromende informatie en geeft analyseproducten en situatie-rapportages terug aan de regio's. Maar ook praktische informatie, zoals een landelijke evenementenkalender. Toen de VS Irak binnenvielen, werd bijvoorbeeld bijgehouden wie waar en wanneer demonstraties organiseerde voor of tegen deze oorlog.

Samenwerking

Het informatiekanaal NIK-RIC's is niet door het KLPD bedacht. Het ontstond in onderling overleg tussen de Nederlandse politiekorpsen, vanuit het dagelijkse werk. Uit het succes van de nationale informatiecoördinatie mag geconcludeerd worden dat de behoefte aan samenwerking op landelijk niveau bij de Nederlandse politie al aanwezig was. Als in de nabije toekomst ook de landelijke ICT-toepassing klaar is, zal deze samenwerking nog veel soepeler verlopen, is de verwachting.

Ido Nap, regionaal informatiecoördinator (RIC) Midden- en West-Brabant

„Nationaal overzicht zorgt voor stressreductie”

Als regionaal informatiecoördinator onderhoudt Ido Nap voor het politiekorps Midden- en West-Brabant het lijntje met het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK). Hij is tevreden over de nieuwe manier van werken, al kan het altijd nog beter.

„Het NIK komt niet alleen informatie vragen, maar geeft meteen bevindingen terug”, zegt Ido Nap. Hij vervolgt: „Op dit moment (voorjaar 2004 – red.) krijgen we bijvoorbeeld dagelijks een situatierapportage rondom de terroristische acties in Madrid. Natuurlijk staat in zo’n landelijke rapportage ook informatie die voor onze regio niet direct interessant is. Maar de rapportages hebben een andere belangrijke functie, namelijk: reductie van stress. De gedachte dat iemand in het land – en daarmee iemand in de regio – altijd helemaal ‘bij’ is met een bepaald actueel onderwerp, is geruststellend. Als korps kun je daarvoor in rust beslissingen nemen.”

En om die beslissingen draait het volgens Nap. Wat hem betreft is de discussie over ‘wel of niet politieinformatie delen’ verleden tijd. „Politieinformatie heeft maar één eigenaar, en dat is de Nederlandse politie. Natuurlijk moet je weten wat er met jouw informatie gebeurt; daarover moet je met elkaar goede afspraken maken. Maar wat we vooral niet moeten doen, is stilstaan.”

Hij benadrukt dat niet alle informatie uitgewisseld hoeft te worden. „We moeten alleen werken aan zaken die een beslissing vergen – en dus ook alleen met dat doel informatie bij elkaar opvragen. Ik vind het bijvoorbeeld niet zo zinvol om te weten hoe veel fietsendiefstallen er afgelopen jaar waren in heel Nederland, tenzij die informatie direct gebruikt wordt bij het maken van keuzes voor de toekomst. We moeten elkaar dus scherp houden: wat willen we nu echt van elkaar weten?”

Het NIK functioneert steeds meer als ‘spin in het informatieweb’. Nap: „In het verleden gebeurde het nog wel eens dat we dezelfde informatie via verschillende stromen binnenkregen, en dat daar dus twee mensen mee aan de slag gingen. In deze tijden van schaarse capaciteit mag dat gewoon niet meer voorkomen. Nu het NIK er is, krijgen we landelijke informatie via één kanaal binnen. Wij hebben bovendien een aanspreekpunt voor landelijke diensten. We kunnen een vraag stellen, en het NIK gaat aan het werk. Dat is een efficiënte manier van werken.”

Het NIK heeft zich volgens hem voor het eerst bewezen als ondersteuner van de Landelijke Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden ten tijde van de Irak-crisis. „Toen hebben we bij de Nederlandse politie structureel met elkaar gewerkt aan coördinatie en samenwerking.”

Ido Nap:

Het NIK functioneert goed, is Nap’s conclusie. Toch zijn er nog wel dingen die “uit de mottenballen gehaald moeten worden”, vindt hij. „Het is bij het NIK zoals het is in de regio’s: het proces van informatie delen is ingericht, maar de organisatie is nog niet helemaal gesetteld. Het NIK werkt nog steeds met een scala aan informatiesystemen. En we geven elkaar nog te weinig feedback; iets wat hard nodig is als we van elkaar willen leren.”

Het NIK als paraplu boven alle korpsen en opsporingsdiensten

„Het begeleiden van het informatie-proces, het screenen van berichten op inhoud en urgentie. Kijken of de informatie verder verstrekt kan worden en naar wie. Dat is in grote lijnen wat ik doe bij het NIK. Een van de grootste zaken in 2003 was de oorlog in Irak. Het was de eerste keer dat het NIK op deze manier draaide; als paraplu boven alle korpsen en opsporingsdiensten. Ik werkte toen nog bij de Dienst Internationale Netwerken, maar was als liaison verbonden aan

Eric Moraal: „Het is ‘learning by doing’ en dus steeds het proces aanpassen.”

het crisisteam VS-Irak. Samen met liaisons van de Unit Terrorisme Bestrijding en Terreur (UTBT), het Nationaal Coördinatie Centrum (NCC), Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst (AIVD), het NatCo (Nationaal Commandocentrum Landmacht) en medewerkers van het NIK (van DNRI) zorgden we voor het informatieproces rondom de oorlog. We ondersteunden hiermee de Staf Grootchalig Bijzonder Optreden en de onderlinge informatie-uitwisseling van de regio's. Twee keer per dag hadden we een briefing over de binnengekomen informatie en verzoeken. Van treintransporten met Amerikaans militair materieel tot geruchten over het ron-selen van Marokkanen, al dat soort dingen passeerden de revue. Hoe het ging? Het is ‘learning by doing’ en dus steeds het proces aanpassen. Er valt nog heel wat te verbeteren, maar ik denk zeker dat men wel het nut van het NIK begint in te zien.”

6 Achter de schermen

Doen we als korps de juiste dingen en doen we die dingen goed? Hoe kunnen we onze bedrijfsvoering verbeteren? Zitten onze medewerkers lekker in hun vel en zijn onze klanten tevreden? Vragen die achter de schermen in 2003 volop de aandacht hadden van het KLPD.

‘Nederland moet veiliger’, een oproep die steeds vaker en indringender klinkt vanuit de samenleving. Politiek en politie gaven hieraan gehoor en het *Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003 – 2006* zag het levenslicht. Aansluitend bij dit kader tekenden het KLPD en de politieministers eind juni vorig jaar een convenant. Hierin staat de concrete KLPD-bijdrage aan een veiliger Nederland. Deze prestatieovereenkomsten zijn een unieke ontwikkeling in de geschiedenis van de Nederlandse politie.

Het korps ontwikkelde met succes een verzuimprotocol. Ten opzichte van 2002 daalde het ziekteverzuim met 0,7%.

Betekent dit lagere verzuim nu ook dat medewerkers gemotiveerd zijn? Daarover vormde het korps zich een beeld met het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Deze schriftelijke vragenlijst peilde de mening van de medewerkers over onder meer de verhouding met leidinggevendenden, het politiewerk op straat, de informatievoorziening en de opleidings- en loopbaanmogelijkheden. Volgens het NIPO, de organisatie die het onderzoek uitvoerde, mag het korps tevreden zijn met het resultaat. Zeker gezien het feit dat er in 2003 een einde kwam aan een grote, korpsbrede reorganisatie.

Net als in 2001 en 2002 maakte het korps zich ook in 2003 hard voor het verbeteren van de bedrijfsvoering. Het aanscherpen van de planning & controlcyclus en de regels rond verwerving stonden hierin centraal. Verwerving is het doen van grote investeringen volgens de regels van de Europese aanbesteding.

Hoe stellen we onze toegevoegde waarde zo optimaal mogelijk ter beschikking van onze klanten? Deze vraag stelde het KLPD zich in het kader van het project *Versterking samenwerking KLPD-politieregio's*. Het leidde tot een prioriteitsvolgorde in capaciteitsverdeling van de beredenen, de Diensten Luchtvaartpolitie en Spoorwegpolitie en van het Landelijk Verkeersbijstandsteam.

Eind 2003 bezocht een auditteam het KLPD. Dit team onderzocht of het KLPD de regels die het op papier heeft geformuleerd ook echt in de praktijk brengt. Het auditteam bestaat uit collega's van verschillende regiokorpsen en externe deskundigen. Zij waren onder de indruk van de gang gezette ontwikkelingen, maar formuleerden ook zeven verbeterpunten.

Al deze, op het eerste gezicht wellicht nauwelijks waarneembare, inspanningen moeten er aan bijdragen dat het KLPD uitgroeit tot een steeds professionelere organisatie. Een organisatie waarin de dienstverlening aan regionale korpsen, andere opsporingsinstanties en uiteraard de burger, centraal staat.

Liesbeth Huyzer, plaatsvervangend directeur Politie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

„Een goed functionerend KLPD is ook ons belang“

„De minister moet kunnen uitleggen wat de korpsen precies doen en waarom. Daar draait het om“, legt Liesbeth Huyzer, plaatsvervangend directeur Politie, uit. De minister heeft immers verantwoordelijkheden op het terrein van het beheer van de politie. Zo kan hij eisen stellen aan wapens en kleding. Daarnaast heeft hij verantwoordelijkheden op het gebied van financiën, beleid en organisatie. De directie Politie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ondersteunt de minister.

Eind 2002 luidde het KLPD de noodklok. Het korps schreef een brief aan het Ministerie van BZK, waarin het aangaf zich zorgen te maken over onder meer de ontwikkeling van de ICT-kosten. Daarnaast had het KLPD een wens: zelf politiemensen opleiden. Huyzer hielp het korps waar ze kon en spoorde het aan zijn knelpunten op te lossen. „Het aannemen van aspiranten vond het ministerie gelijk een goed idee“, vertelt ze. „Maar, daarmee is het nog niet geregeld. Jonge mensen binnenhalen, bijvoorbeeld om het innoverend vermogen van het korps te vergroten, moet ook financieel gezien mogelijk zijn.“ Dat was één van de onderwerpen die het afgelopen jaar op de agenda stond van het overleg tussen het ministerie en de korpsleiding, dat eens in de zes weken plaatsvindt. „Over het totaal gezien is er minder geld beschikbaar voor de politie, omdat we moeten bezuinigen“, gaat ze verder. „Tegelijkertijd is er geld beschikbaar voor 4.000 mensen extra.“ Onder andere uit dat potje komen straks de KLPD-aspiranten. Daarbij is afgesproken dat het KLPD de helft van de uitbreiding van de sterkte zelf gaat betalen.

Hoewel de brief van het KLPD aan de minister geen direct gevolg was van het rapport van de Algemene Rekenkamer, had die er wel mee te maken. De Algemene Rekenkamer gaf in 2001 aan, dat er onvoldoende inzicht was in de kostenopbouw van het KLPD en de financiële verantwoording. De bedrijfsvoering functioneerde niet optimaal. Het niet nale-

foto: Fotogeniek

ven van de regels op het gebied van Europees aanbesteden, leidde in 2002 tot een afkeurende accountantsverklaring. Huyzer gaat verder: „Natuurlijk moet het korps ervoor zorgen dat de financiën goed geregeld zijn. Maar, we snappen bij het ministerie ook wel dat dat in het geval van het KLPD niet zo eenvoudig is. Het korps heeft niet alleen te maken met meerdere financiers, waaronder ook het Ministerie van Verkeer en Waterstaat. Het korps heeft ook nog eens een groot aantal bijzondere taken, waardoor inzicht in inkomsten en uitgaven complex is.“ Ondanks deze bijzonderheden ten opzichte van de andere korpsen, is het de bedoeling het KLPD straks zo veel mogelijk op dezelfde manier te financieren als de rest van de politie. „Het KLPD sluit waar mogelijk aan bij de regiokorpsen. Het werk van de blauwe diensten, de Water-,

Liesbeth Huyzer: „**Natuurlijk moet het korps ervoor zorgen dat de financiën goed geregeld zijn. Maar, we snappen bij het ministerie ook wel dat dat in het geval van het KLPD niet zo eenvoudig is.**“

Verkeers- en Spoorwegpolitie is immers vergelijkbaar met dat van de korpsen."

"Transparantie is dus noodzakelijk. Anders weten we straks niet hoe we het geld moeten verdelen. Vanzelfsprekend houdt het ministerie rekening met de speciale elementen van het KLPD. Zo is het nauwelijks mogelijk om het bezit van helikopters in BVE's (Budget Verdeel Eenheden) om te rekenen. Daarnaast zijn bijvoorbeeld de kosten van de Nationale Recherche hoger dan voor regionale researcheteams. De Nationale Recherche heeft immers meer bijzondere middelen tot zijn beschikking." Dus krijgt de Nationale Recherche een hogere BVE-vergoeding, die overigens gelijk is aan de vergoeding van bovenregionale voorzieningen van de regionale korpsen, zoals bijvoorbeeld de vergoeding voor bovenregionale researcheteams. Het KLPD is inmiddels goed op weg zijn bedrijfsvoering op orde te krijgen. Het loste het afgelopen jaar 40 van de 44 knelpunten op. Over de kosten die het KLPD moet maken voor C2000 hebben het korps en het ministerie heldere afspraken gemaakt. C2000 is een nieuw digitaal radionetwerk voor de mobiele communicatie van brandweer, ambulancediensten, politie en Koninklijke Marechaussee. "Wat nog niet inzichtelijk is zijn de ICT-kosten", zegt Huyzer. "Als dat eind 2004 op orde is, hebben we écht een beeld van de kosten van het korps en kunnen we beter budgetteren."

Huyzer hield zich het afgelopen jaar ook bezig met de randvoorwaarden voor het opbouwen van de Nationale Recherche. Daarbij ging het niet alleen om regels, financiën en personeel, maar ook om de informatiehuishouding. "Wat écht een geweldige prestatie is, is dat de Nationale Recherche al sinds 1 juli 2003 draait. Hiermee hebben we laten zien hoe slagvaardig de Nederlandse politie is. Wat de informatiehuishouding betreft, is de ontwikkeling van het

nationale dreigingsbeeld, dat de Dienst Nationale Recherche Informatie maakt, van belang. Het wordt een bijzonder instrument", geeft Huyzer aan. "Het is voor het eerst dat we dat op nationaal niveau ontwikkelen. En, internationaal gezien horen we hiermee ook tot de eersten", aldus Huyzer. "Met een goed en actueel beeld van de criminele ontwikkelingen en de trends die zich daarin voordoen in Nederland, kunnen we straks steeds opnieuw toetsen of de Nationale Recherche nog wel de juiste aandachtsgebieden heeft. Het is de bedoeling de analyse elke paar jaar te herhalen, zodat we de Nationale Recherche continu blijven voeden met actuele gegevens."

Het project Versterking samenwerking KLPD-politieregio's was een andere belangrijke ontwikkeling waarmee Huyzer zich bezig hield. De hamvraag is hoe de korpsen samen de beste politiezorg leveren, gebruikmakend van elkaars kennis en expertise. "Het gaat daarbij niet alleen om logistieke aspecten, zoals centraal auto's, kleding en wapens bestellen, maar ook om operationele samenwerking. Sinds het KLPD Stukken van overtuiging en DNA-materiaal vervoert voor de korpsen, scheelt dat de politieregio's veel menskracht en tijd. Het is een goed voorbeeld van een optimale samenwerking."

Huyzer werkte veertien jaar bij het Ministerie van Landbouw, voordat ze naar BZK kwam. Om goed te begrijpen hoe de politie in elkaar zit, doet ze regelmatig kennis en ervaring op in de korpsen. "De betrokkenheid van de dienders bij het vak proeven. Aan den lijve ondervinden waar je het allemaal voor doet: namelijk de criminaliteit in Nederland laten verminderen. Daar haal ik mijn energie uit." Haar bijdrage aan het functioneren van de Nederlandse politie is onder andere het helpen en aansporen van het KLPD. "Dat is niet alleen in het belang van het KLPD, maar ook in ons belang: het belang van het ministerie."

Prestatiecontracten voor een veiliger Nederland

'Nederland moet veiliger', een oproep die steeds vaker en indringender klinkt vanuit de samenleving. Politiek en politie gaven hieraan gehoor en het *Landelijk Kader Nederlandse Politie 2003 – 2006* zag het levenslicht. Aansluitend bij dit kader tekenden het KLPD en de politieministers eind juni vorig jaar een convenant. Hierin staat de concrete KLPD-bijdrage aan een veiliger Nederland. Deze prestatieovereenkomsten zijn een unieke ontwikkeling in de geschiedenis van de Nederlandse politie.

Een van de onderwerpen waarnaar aandacht uitgaat in het KLPD-convenant, is het versterken van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit. De vorming van de Nationale Recherche moet er voor zorgen dat dit efficiënter en effectiever gebeurt. Daarnaast moeten er meer en betere successen in de opsporing worden behaald. Een concrete KLPD-doelstelling op dit gebied is het bereiken van een stijging van het aantal tijdig afgehandelde rechtshulpverzoeken.

Ook het aantal aangeboden zaken met een bekende dader moet omhoog. Hierdoor stijgt het aantal verdachten van wie een proces-verbaal wordt aangeboden aan het Openbaar Ministerie en wel met 450 ten opzichte van 2002. Het tenminste te behalen aantal in 2006 komt daarmee op 4.700.

De aanpak van (jeugdige) veelplegers en 'harde kern' jongeren is een ander speerpunt. Doel: het KLPD biedt 80% van de processen-verbaal voor deze groep binnen 30 dagen na verhoor van de verdachte aan aan het Openbaar Ministerie.

Ook de zichtbaarheid, bereikbaarheid en publieksgerichtheid van het korps moeten aanzienlijk stijgen. Het KLPD gaat dit onder meer doen door de bereikbaarheid van het Landelijk Telefoonnummer Politie te vergroten.

Minder medewerkers in ondersteunende werkzaamheden en meer in het primaire proces blijft de komende jaren het devies. Het korps streeft naar een stijging van 5% in 2006 ten opzichte van 2002.

In het convenant maakten KLPD en politieministers ook afspraken over onder meer terrorismebestrijding, de invoering van het nieuwe communicatiesysteem C2000 en het onderbrengen van enkele landelijke voorzieningen bij het korps. Een voorbeeld van het laatste is het Landelijk Operationeel Coördinerend Centrum (LOCC). Bij grootschalige incidenten, rampen en evenementen neemt het LOCC de coördinatie en informatievoorziening voor de hulpdiensten en defensie voor zijn rekening.

Achter de schermen zal het KLPD zich er de komende jaren voor inspannen om zijn organisatie nog beter op orde te krijgen. Zo voldoet in 2006 minimaal 90% van de collega's die werken met geweldsmiddelen aan de eisen. Op straat worden uitsluitend medewerkers ingezet die hieraan voldoen. Terugdringen van het ziekteverzuim staat ook hoog op de agenda. Het totale ziekteverzuim, dat wil zeggen verzuim van korter en langer dan een jaar, moet worden teruggebracht van 8,8% in 2002 naar 8% in 2006.

Tot slot werken het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het KLPD samen aan een manier om de tevredenheid van de burgers over de dienstverlening van het KLPD te meten. De Politie-monitor Bevolking richt zich vooral op de regionale korpsen en gaat onvoldoende in op de rol van het KLPD als landelijk korps.

Medewerkers

Het KLPD had in 2003 3.928 medewerkers in dienst.

Medewerkers per 31-12-2003	Man	Vrouw	Totaal
Executieven	1994	144	2138
Aspiranten	119	21	140
Surveillanten	73	27	100
Totaal executief	2186	192	2378
Totaal niet-executief	871	606	1477
Inactieven (TOR/ZW/WAO)	72	1	73
Totaal	3129	799	3928

Gemiddelde leeftijdsopbouw	Man	Vrouw	Totaal
Executief	44,7	35,9	44
Niet-executief	43,7	39,5	42

Verzuim

In 2003 ontwikkelde het korps een Arbo, Verzuim en Reïntegratiebeleid (AVR). Onderdeel van dit beleid is een Verzuim- en SMT-protocol (Sociaal Medisch Team). De bijzondere aandacht voor verzuim werpt zijn vruchten af. Het ziekteverzuimpercentage daalde ten opzichte van 2002 met 0,7% naar 8,1%. Dit is nog aan de hoge kant. Het landelijk verzuimpercentage bij de politie ligt rond de 7%.

Ziekteverzuim 2003	Man	Vrouw	Totaal
	7,4%	10,6%	8,1%

Regeling Toetsing en Geweldsbeheersing Politie (RTGP)

Executieve wapendragende medewerkers moeten onder andere hun schietvaardigheid, kennis van de geweldsregelgeving en aanhoudings- en zelfverdedigingsvaardigheden onderhouden. Ze moeten daarbij voldoen aan door de minister gestelde eisen. Deze eisen staan in de Regeling Toetsing Geweldsbeheersing Politie (RTGP). Naast schietvaardigheids- en geweldsbeheersingtoets, werd in 2003 voor het eerst de toets Aanhoudings- en Zelfverdedigingsvaardigheden afgenomen. Van medewerkers die in 2003 niet aan de RTGP-eisen voldeden, is de bewapening afgenomen. Op 31 december 2003 had het KLPD 1.686 wapendragende medewerkers.

Ontwikkelingsgericht personeelsbeleid

In 2003 startte het project *Ontwikkelingsgericht Personeelsbeleid (OPB)*. Uitgangspunt is het koppelen van de ontwikkeling van de medewerker aan de ontwikkeling van de organisatie. Dit maakt het mogelijk om organisatiethema's te vertalen naar gewenst gedrag en output voor de individuele medewerker. Het project ontwikkelde personeelsinstrumenten die de diensten Verkeerspolitie en Nationale Recherche Informatie in de praktijk brachten in pilots. Ook werd een leidraad geschreven voor de toepassing van de ontwikkelingscyclus. Concreet betekent dit dat de twee gebruikelijke functioneringsgesprekken vervangen worden door een jaargesprek en ontwikkelingsgesprek. Deze cyclus werd getoetst in de hiervoor genoemde pilots. Om OPB inzichtelijker te maken, kwam er een 'ontwikkelplein' op intranet. Dit ontwikkelplein bestaat uit informatie over OPB, functiebeschrijvingen, een systeem om functies onderling op competentie of opleidingsgebied te kunnen vergelijken, ontwikkeltips per competentie en een mogelijkheid tot 360 graden feedback.

Diversiteit

Het KLPD streeft ernaar om het personeelsbestand een reële afspiegeling te laten zijn van de samenleving. Het korps heeft in 2003 125 allochtone medewerkers in dienst (3,6%) en haalt hiermee het streefcijfer van 3,1%. Om een impuls te geven aan een cultuurverandering en om meer leidinggevende vrouwen te krijgen, startte een wervings- en selectietraject voor kandidaten op niveau 5/6 (bachelor/master). Twaalf kandidaten werden geselecteerd uit bijna 800 sollicitaties. Tien van hen begonnen uiteindelijk aan het 'management development traject'. Zeven van de tien zijn vrouw en de gemiddelde leeftijd is 31 jaar. Een opleiding op maat bereidt de kandidaten in relatief korte tijd voor op een leidinggevende functie op tactisch niveau bij de operationele diensten.

Werving

Naast de elf kandidaten op niveau 5/6 werden 38 niveau 2 en 3 politiestudenten aangetrokken. Deze studenten gaan na hun opleiding aan de slag bij de Verkeers-, Water- en Spoorwegpolitie. In totaal had het KLPD op 31 december 2003 140 studenten in dienst.

Het korps trok ook ervaren politiemensen en administratief/technisch personeel aan. 217 Vacatures werden intern opgesteld en 133 daarvan 'gingen ook naar buiten'. Daarvoor plaatste het KLPD 271 advertenties in externe media, zoals het Algemeen Politieblad, de Intermediair, het Recherche Magazine en www.werken-bijdeoverheid.nl. De advertenties leverden in totaal 6.700 in- en externe reacties op. Bureau Werving ontving daarnaast nog circa 250 open sollicitaties.

Het KLPD was op een aantal evenementen aanwezig om te werven, waaronder de *Carrièrebeurs Overheid*, de *Studiebeurs 2003* en de *Nationale Vlootdagen*.

Medewerkers- tevredenheidsonderzoek

Gemotiveerde medewerkers komen met plezier naar hun werk, presteren beter, zijn meer betrokken bij het KLPD, zijn loyaler aan de organisatie en hebben een lager ziekteverzuim. De tevredenheid van medewerkers vertaalt zich altijd terug in het korpsresultaat. Daarom wil het KLPD graag weten hoe medewerkers denken over hun werk en het korps. Een medewerkerstevredenheidsonderzoek (MTO) helpt hierbij. In 2003 peilde het KLPD via een MTO de tevredenheid van de medewerkers op gebieden als besluitvorming, opleidingsmogelijkheden en werkdruk. Uit het MTO blijkt, dat het KLPD op veel punten een stap vooruit heeft gezet in vergelijking met een aantal jaar geleden. Daarnaast zijn er ook verbeterpunten aan te wijzen waarmee het KLPD aan de slag gaat.

Het MTO laat zien wat medewerkers van het KLPD verwachten en welke maatregelen de organisatie kan nemen om de relatie tussen korps, doelen en medewerkers te verbeteren. Het Nederlands Instituut voor de Publieke Opinie en het Marktonderzoek (TNS-NIPO) voerde het MTO in maart van 2003 uit. Het onderzoek was een vervolg op het eerste MTO

van 1998. Een schriftelijke enquête vroeg onder meer naar de verhouding tussen collega's onderling, de verhouding met leidinggevenden, werkdruk, besluitvorming, informatievoorziening, politiewerk op straat, opleidings- en loopbaanmogelijkheden en binding met het korps. Een percentage van 54% van de medewerkers vulde de vragenlijst in. Na

een reorganisatie mag het KLPD, volgens het NIPO, tevreden zijn. De resultaten zijn berekend voor het hele KLPD en per dienst.

Resultaten MTO

Het meest tevreden zijn de medewerkers over taken en verantwoordelijkheden, contact en de samenwerking met collega's, politiewerk op straat en zingeving van het werk. Medewerkers hebben het gevoel dat ze goed weten wat ze moeten doen. Ze werken prettig samen en vinden hun werk zinvol. Bovendien voelen ze zich veilig bij hun werk op straat. Daarnaast is het overgrote deel van de KLPD'ers van mening dat discriminatie en intimidatie op het werk nauwelijks voorkomen; ze voelen zich maar zelden gekwetst door opmerkingen of gedrag van collega's. Naast positieve punten zijn er ook zaken waarover medewerkers minder tevreden zijn. Het loopbaan-

beleid en de doorstroom- en opleidingsmogelijkheden zijn hiervan voorbeelden. Medewerkers hebben bijvoorbeeld het gevoel niet voldoende op de hoogte te zijn van de mogelijkheden op dit gebied. Daarnaast hebben medewerkers een vrij negatief beeld van het korps. Ze vinden de afstand tussen korpsleiding en medewerkers te groot. Verbeteringen zijn dus nodig. In de genoemde Strategische Verbetermatrix is te zien dat het verbeteren van de opleidings- en loopbaanmogelijkheden prioriteit moet krijgen, naast het verbeteren van de besluitvorming en het informeren van medewerkers over plannen en doelen. Het korpsmanagementteam formuleerde daarom in de zomer van 2003 korpsbrede verbeterpunten. Daarnaast beschreven de diensthoofden op basis van de dienstrapportages ook dienstspecifieke verbeterpunten.

Reorganisatie

Een plattere organisatie met een centrale aansturing en samenhang tussen de verschillende onderdelen. En, minder overhead en meer primair proces. Dat was, heel kort gezegd, het doel van een grote reorganisatie die het KLPD in 2000 in gang zette. Na veel beleidsmatige voorbereiding: het opstellen van onder meer de inrichtings- en formatieplannen, het sociaal statuut en het ontwikkelen van (aanvullend) flankerend beleid, startte op 1 juli 2002 formeel de personele reorganisatie. Medewerkers werden geplaatst op een functie in de nieuwe organisatie. Dat gebeurde via drie plaatsingsprocedures: de directe, de korte en de lange. De directe en korte procedure werden in 2002 afgerond. Ongeveer 2.600 medewerkers ontvingen via deze procedures een plaatsingsbesluit. De lange procedure eindigde op 1 maart 2003.

Hoofd Afdeling Mobiliteit Carlos Bertens

„Matchen van medewerker en functie is maatwerk”

Met het eindigen van de lange procedure kwam voor de overgrote meerderheid van de medewerkers op 1 maart 2003 een einde aan de personele reorganisatie. Vrijwel alle medewerkers waren toen geplaatst op een functie in de nieuwe organisatie. Op de, inmiddels zestig, zoge-

noemde herplaatsbaar ambtenaren na. Zij zijn, samen met hun diensthoofd, personeelsmanagementadviseur en een loopbaanadviseur van de Afdeling Mobiliteit, nog op zoek naar 'passende arbeid'. Een kwestie van maatwerk. Herplaatsbaar ambtenaar is een

formele status binnen het KLPD. Dat is van belang in verband met de rechten en plichten van de betrokken medewerker. Het gaat om KLPD'ers die tijdens de personele reorganisatie niet op een formatieplaats zijn terechtgekomen. Zij hebben van de korpschef een schriftelijk besluit ontvangen waarin staat dat zij herplaatsbaar zijn.

De reorganisatieregelingen vermelden 1 maart 2005 als streefdatum om zoveel mogelijk herplaatsbaar ambtenaren geplaatst te hebben op een functie. Tot die tijd is ook de Regeling (Aanvullend) Flankerend Beleid van kracht. Dit beleid maakt het mogelijk medewerkers voor wie de reorganisatie nadelig uitpakt een compensatie te bieden, bijvoorbeeld een reiskostenvergoeding. Zo hoopt het KLPD eventuele drempels voor het aannemen van een passende functie weg te nemen. „Het korps heeft zichzelf verplicht herplaatsbaar ambtenaren voor 1 maart 2005 zo mogelijk drie keer een passende functie aan te bieden”, aldus Carlos Bertens, hoofd Afdeling Mobiliteit. „Een medewerker mag die functies niet ongemotiveerd weigeren. Daar staat tegenover dat een korpsonderdeel de herplaatsbaar ambtenaar ook niet mag weigeren zonder gegronde reden.”

Bij de start van reorganisatie telde het korps ongeveer honderd herplaatsbaar ambtenaren. Inmiddels is dit aantal teruggebracht naar zestig. „Maatwerk”, daar draait het volgens Bertens om bij het vinden van passende arbeid. „Iedere herplaatsbare collega heeft zijn eigen verhaal binnen de organisatie. Dat geldt eigenlijk altijd en zeker naarmate er minder nog te plaatsen collega's overblijven. Veel nog te plaatsen collega's werken bijvoorbeeld in een ondersteunende functie, terwijl de functies die openstaan operationeel zijn. Dit maakt het komen tot een 'match' niet gemakkelijk. Zeker als een medewerker nog geen beeld heeft van wat hij wil, kan het een lang en intensief proces zijn, dat veel begeleiding vraagt, maar des te groter is de voldoening als het lukt.”

De medewerker zelf, zijn diensthoofd en personeelsmanagementadviseur zijn hoofdrolspelers in het 'matchingspel'. Ook de Afdeling Mobiliteit heeft een belangrijk aandeel. Bertens: „Het vinden van een passende functie is een voortdurend proces. Na afronding van de plaatsingsprocedure hebben we diensthoofden een overzicht gegeven van de collega's voor wie ze verantwoordelijk zijn en de mogelijkheden besproken die ze zagen om hen weer aan het werk te krijgen. Sindsdien kijken we of diensthoofden zich aan die afspraken houden. En dat geldt ook voor de betreffende medewerker. Bovendien stellen we ons bij elke vacature die vrijkomt de vraag of we een herplaatsbaar ambtenaar hebben die geschikt is voor de functie. Is dit het geval dan polsen we de wederzijdse animo en sturen vervolgens een brief naar de collega, zijn diensthoofd en het diensthoofd dat de vacature stelt. Worden zij het eens, dan ontvangt de medewerker een plaatsingsbesluit, volgt plaatsing en is de medewerker officieel herplaatsbaar ambtenaar af.”

Afdeling Mobiliteit

De Afdeling Mobiliteit is onderdeel van de Concerndienst Personeel & Organisatie. Het is hét centrale punt binnen het KLPD dat de ontwikkeling van medewerker én organisatie bevordert. Een belangrijke taak van de afdeling ligt op het gebied van de loopbaanontwikkeling. Mobiliteit adviseert medewerkers die, om wat voor reden dan ook, hun loopbaan een andere wending willen geven. Reïntegratie is een ander specialisme van de afdeling. Hierbij gaat het om advies aan en over medewerkers die na een (langere) periode weer aan het werk willen. Tot slot speelt de Afdeling Mobiliteit een rol bij de werving van personeel.

Samenwerking KLPD – politieregio's

Om de eenheid binnen de Nederlandse politie te bevorderen stelde het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in 2001 het project *Versterking samenwerking KLPD-politieregio's* in. De samenwerking moet beter, onder andere door het maken van concrete afspraken over de taakverdeling. Na de nulmeting in 2002 en het vaststellen van het verbeterplan, ging het korps in 2003 aan de slag met de zogenaamde quick wins. Deze quick wins staan in het implementatieplan dat de Raad voor het KLPD vaststelde. Na consultatie van samenwerkingspartners werd de prioriteitsvolgorde van de inzet en de capaciteitsverdeling van de beredenen, van de Dienst Luchtvaartpolitie, de Dienst Spoorwegpolitie en van het landelijk Verkeersbijstandsteam, vastgesteld.

De kern van het implementatieplan is een preciezer omschrijving van taken en verantwoordelijkheden. Dit moet het werk van de politie, zowel voor burgers als voor executieven, duidelijk maken. Een belangrijk criterium bij de taakverdeling is het benutten van de toegevoegde waarde van het KLPD, zoals de bijzondere expertise, de (inter)nationale netwerken en de kapitaalintensieve hulpmiddelen, zoals helikopters, honden, paarden en specialistische rechercheapparatuur. In 2003 is ook een start gemaakt met de inrichting of verdere verbetering van gestructureerd overleg met partners en met klanten. De Dienst Logistiek loopt voorop met de invoering van een zakelijker klant-leverancierrelatie tussen het KLPD en de regionale politie korpsen. Eind 2003 was er overeenstemming over de manier waarop dit vorm en inhoud krijgt. Begin 2004 keurde het Korpsbeheerdersbeeraad de voorstellen ook goed. De andere diensten met ondersteunende taken, gaan een relatie opbouwen met de regionale korpsen, die vergelijkbaar is met die van de Dienst Logistiek. De regionale politiekorpsen hebben hierop beleidsmatige invloed. Een ander ter hand genomen verbeterpunt is het ontwikkelen van een effectief beleid voor research & development voor de hele Nederlandse politie. De invoering van de voorstellen uit het project *Versterking samenwerking KLPD-politieregio's* levert een bijdrage aan een efficiëntere en effectievere politie in Nederland.

Verbetering bedrijfsvoering

Doet het KLPD wel datgene wat is afgesproken met de partners en gebeurt dit op een effectieve en efficiënte manier? Deze vraag stond centraal in het programma *Verbetering bedrijfsvoering KLPD*, dat liep van 2001 tot en met 2003. Het programma is een gevolg van de constatering van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Algemene Rekenkamer, dat de bedrijfsvoering van het KLPD niet optimaal functioneert. Inmiddels heeft het KLPD duidelijk gemaakt dat de bedrijfsvoering van het korps sterk is verbeterd. Van de 44 knelpunten zijn er in de loop van het programma 40 opgelost.

Meer ruimte en mogelijkheden om je werk goed te kunnen doen: dat moet het programma *Verbetering bedrijfsvoering KLPD* de medewerkers uiteindelijk opleveren. Het is simpel: als het KLPD zijn bedrijfsvoering effectiever en efficiënter organiseert en ondersteunt, heeft het korps minder administratieve rompslomp

en dus meer tijd en energie voor de afgesproken politietaken. In de afgelopen drie jaren zijn onder de vlag van het programma verschillende projecten uitgevoerd ter verbetering van de bedrijfsvoering. Voorbeelden hiervan zijn het oplossen van knelpunten in de financiële verantwoording, de invoering van een nieuwe geautomatiseerde personeelsadministratie en het beschrijven van de belangrijkste bedrijfsvoeringprocessen in het korps. Twee onderwerpen die in 2003 een belangrijke rol speelden waren planning & control en verwerving van goederen en diensten.

Planning & control

Een goede planning & controlcyclus zorgt ervoor dat managers pro-actief kunnen handelen en op het juiste moment kunnen bijsturen. Daarvoor is het van belang om de planning & controlcyclus aan te sluiten op de taken en verantwoordelijkheden van de diensten en eenheid aan te brengen in de bestuurlijke processen van het KLPD.

Daarom werken alle diensten van het KLPD sinds 2003 volgens de afspraken van het zogenoemde beheersingsmodel van het korps, één van de producten op het gebied van planning & control van het programma *Verbetering bedrijfsvoering KLPD*. Hierin staat aan welke eisen alle beleidsdocumenten - dus niet alleen de dienstjaarplannen, maar ook het korpsjaarplan, managementrapportages, meerjarenbeleidsplannen en het jaarverslag - moeten voldoen. Daarnaast geeft dit model de samenhang tussen de verschillende documenten aan. Vooral dit is belangrijk, want anders gaan diensten per beleidsstuk het wiel opnieuw uitvinden. Ook wil het KLPD er met het beheersingsmodel voor zorgen dat beleid en uitvoering – politiek en werkvloer – beter op elkaar aansluiten. Daarom is het model mede gebaseerd op de eisen en richtlijnen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Algemene Rekenkamer.

Andere producten in 2003 op het gebied van planning & control waren onder andere proces- en documentbeschrijvingen en een kalender met daarop alle activiteiten op het gebied van planning & control in 2004.

Verwerving van goederen en diensten

Een belangrijk onderwerp in 2003 was de verwerving van goederen en diensten. Met name het beheer van contracten en het naleven van regels op het gebied van Europees aanbesteden kregen bijzondere aandacht. Het niet volledig naleven van deze regels leidde in 2002 tot een afkeurende accountantsverklaring. Er is toen een traject gestart om de verwerving van goederen en diensten volgens de Europese regels uit te voeren.

Daarnaast werkte het KLPD het afgelopen jaar aan beleid op het gebied van het beheer van contracten. Vaak was niet helder welke dienst welke contracten afsloot. Sinds 2003 sluit het korps alle contracten centraal af. Hierdoor is er beter toezicht op de naleving van de regelgeving en maakt het korps beter gebruik van schaalvoordelen. Dit vergde een cultuuromslag voor de verschillende diensten. Zaken die zij gewend waren zelf in te kopen, lopen sinds 2003 via het Facilitair Bedrijf.

In het algemeen zette het korps de afgelopen drie jaren een grote stap voorwaarts in de verbetering van de bedrijfsvoering. Daarbij is er veel aandacht besteed aan de implementatie van de gerealiseerde verbeteringen. Hierdoor verdwenen mooie plannen niet in bureauladen, maar leidden zij daadwerkelijk tot meer effectieve en efficiënte ondersteuning bij de diensten. Het programma *Verbetering bedrijfsvoering KLPD* is, zoals afgesproken met in- en externe partijen, eind 2003 beëindigd.

„Doen we de goede dingen en doen we die dingen goed?“

„De activiteiten en resultaten van het KLPD zijn direct merkbaar in de maatschappij. Via de minister, die gecontroleerd wordt door de Tweede Kamer, leggen we daarom verantwoording af. Door het opstel-

len van jaarverslagen, managementrapportages, dienstjaarplannen en meerjarenbeleidsplannen, krijgen en geven we inzicht in de resultaten en doelstellingen van alle verschillende diensten en bureaus. In de planning & controlcyclus zijn we dus continu

bezig met de vraag: doen we de goede dingen en doen we die dingen goed? Maar hoe tel je al die resultaten en doelstellingen bij elkaar op? Hoe stuur je bij als dat nodig is? En hoe vertaal je de speerpunten van het beleid naar de werkvloer? Om op deze vragen antwoord te krijgen, ging het project Bestuurlijke Informatieverzorging in 2003 aan de slag met proces- en productenbeschrijvingen. Aan de hand daarvan is weer beschreven hoe, bijvoorbeeld, een jaarplan eruit moet zien, aan welke eisen dat plan moet voldoen, zodat het KLPD de resultaten kan optellen en doorvertalen. Om de samenhang van de plannen en rapportages duidelijk te maken, hebben we een kalender gemaakt met daarop de belangrijkste data van de planning & controlcyclus. Ook zijn we begonnen met het inventariseren van de informatiesystemen. Die moeten op elkaar afgestemd zijn en gekoppeld worden. Alles voor een beter inzicht in het reilen en zeilen van het KLPD.“

Kwaliteitscyclus KLPD

Hoe pakt het KLPD verbeteringen op en is de papieren werkelijkheid ook de reële werkelijkheid? Met deze vraag ging het auditteam, dat eind 2003 het KLPD bezocht, aan de slag. Op basis van de korpsbeschrijving, die in september verscheen, vormde het auditteam zich een beeld van het korps. Daarna interviewde het auditteam zo'n 120 collega's uit verschillende onderdelen van het KLPD. In de auditrapportage komt het team met een zevental verbeterpunten. Ook is de conclusie dat het KLPD in vier jaar groeide van een product- naar een procesgeoriënteerde organisatie.

Vijf collega's uit verschillende regionale korpsen en een externe deskundige vormden samen het externe auditteam. Allereerst las het auditteam de korpsbeschrijving. De korpsbeschrijving beschrijft het KLPD op de negen aandachtsvelden van het INK. Vervolgens interviewden zij zo'n 120 KLPD'ers, afkomstig uit verschillende onderdelen van het korps. Daarbij interviewden zij niet alleen leidinggevers, maar juist ook medewerkers. De interviews waren vooral bedoeld om te 'ontdekken' welke wereld er achter de woorden van de korpsbeschrijving zit. Het auditteam was onder de indruk van de in gang gezette ontwikkelingen en de

professionaliteit en betrokkenheid van de KLPD'ers. De auditrapportage met bevindingen en aanbevelingen voor verbetering ging eind november naar de bestuurlijke driehoek van het KLPD.

Resultaten korpsaudit

Het KLPD groeide in vier jaar tijd van een product- naar een procesgeoriënteerde organisatie. In de productfase lag de focus vooral op de vraag of het KLPD de afgesproken producten en diensten goed leverde. In de procesfase ligt de nadruk meer op de totstandkoming en de samenwerking met de omgeving. Het is niet alleen belangrijk dat het KLPD goede producten levert. Ook is het belangrijk dat het korps kijkt naar de manier waarop het product of de dienst geleverd wordt. Relaties met opdrachtgevers, leveranciers en klanten spelen hierbij een grotere rol.

Het KLPD wil over vier jaar, bij de volgende audit in 2007, toegroeien naar een systeemgeoriënteerde organisatie. Zo groeit de aandacht voor het zogenaamde ketendenken. Het KLPD is onderdeel van een geheel en vormt een schakel in het proces van opdrachtgever, leverancier en uiteindelijk, klanten. Gezamenlijk levert het korps het product of de dienst aan de eindgebruiker.

Op basis van de resultaten en aangegeven verbeterpunten uit de auditrapportage gingen de leidinggevenden van het KLPD in 2004 aan de slag met het korpsverbeterplan. In dit plan geven de leidinggevenden prioriteiten aan de verbeterpunten en stellen actiepunten op. Dit gebeurde in een sessie met het korpsmanagementteam en in de voorjaarsconferentie voor alle leidinggevenden van het korps.

Kwaliteit in het kort

Elk politiekorps bewaakt en verbetert de kwaliteitszorg door middel van een vierjarige kwaliteitscyclus volgens het INK-model (Instituut Nederlandse Kwaliteit). De negen aandachtsgebieden zijn: leiderschap, strategie en beleid, medewerkers, middelen, processen, waardering door klanten en leveranciers, waardering door medewerkers, waardering door de maatschappij en als laatste de eindresultaten.

Elke twee jaar vinden er zelfevaluaties plaats, één keer in de vier jaar is er een externe audit en de cyclus wordt afgesloten met de visitatie. Het auditteam bekijkt hoe het korps verbeteringen oppakt en uitvoert: is de papieren werkelijkheid ook de reële werkelijkheid? Basismateriaal voor deze audit is de korpsbeschrijving. De afsluiting van de vierjarige kwaliteitscyclus is de visitatie. Het auditrapport en het verbeterplan spelen hierbij een belangrijke rol. De visitatiecommissie kijkt vooral naar het proces van kwaliteitszorg en hoe het KLPD verbeter-suggesties oppakt. Het visitatierapport gaat direct naar de minister en de Tweede Kamer, als een soort rapportcijfer kwaliteitszorg aan het einde van de vier jaar.

Verbeterpunten uit de korpsaudit

Het auditteam noemt in de rapportage zeven verbeterpunten:

1. het aanbrengen van samenhang, ordening en prioriteitsstelling in ontwikkelingen/verbetertrajecten, projecten en programma's;
2. het laten leven van ideeën en plannen op papier. Filosofieën als resultaatgerichtheid en klantgerichtheid worden nu krachtig uitgevoerd;
3. het vormgeven van een concernbreed loopbaanbeleid en mobiliteitsbeleid. Medewerkers ervaren binnen hun directe omgeving niet altijd voldoende gelegenheid zich te ontplooiën;
4. het koppelen van de strategische uitgangspunten aan de verdeling van de beschikbare middelen. Dit vindt nu nog plaats op historische gronden;
5. de invulling van het integraal management. Die verloopt niet optimaal. Op veel beheersterreinen ervaren medewerkers bureaucratie. Dit belemmert de professionele ontwikkeling van de organisatie en de medewerkers;
6. het doorvoeren van procesmanagement tot een gekozen niveau waarin professionaliteit van dat onderdeel zich voldoende kan ontwikkelen;
7. het sterk verbeteren van de informatiehuishouding, zowel technisch als functioneel. Het concretiseren van vraag en aanbod en het beter afstemmen en realiseren van afgesproken resultaten.

7 Jaarrekening

In deze jaarrekening staan de belangrijkste financiële gegevens van het KLPD over het jaar 2003. Deze worden nader toegelicht in de balans en in de staat van baten en lasten.

Resultaat 2003

Het KLPD sloot het boekjaar 2003 af met een positief resultaat van € 7,9 miljoen. De totale lasten over 2003 bedragen € 353,5 miljoen, de totale baten € 361,4 miljoen. Het positieve resultaat ontstond onder andere door incidentele baten als prestatiebekostiging en de daling van het verlofstuwmeer.

Jaarcijfers in beeld

Balans per 31 december 2003 (x € 1 miljoen)

Activa	2003	2002	Passiva	2003	2002
Vaste activa	101,5	98,4	Eigen Vermogen	14,2	6,3
Vorraden	5,1	4,7	Voorzieningen	21,7	21,8
Vorderingen	19,7	17,5	Langlopende schulden	42,6	53,5
Liquide Middelen	13,8	16,8	Nog te besteden bijdragen	19,9	19,4
			Vakantiegeld & verlofuren	14,4	16,8
			Overige schulden	27,3	19,6
Totaal activa	140,1	137,4	Totaal passiva	140,1	137,4

Toelichting activa

Vaste activa

In de post vaste activa zijn geen gebouwen opgenomen. Het KLPD bezit geen gebouwen, maar huurt deze van de Rijksgebouwendienst.

Het KLPD investeerde in 2003 voor € 33,7 miljoen in materiële vaste activa. Onderstaande figuur geeft de verdeling van dit bedrag over de verschillende categorieën weer.

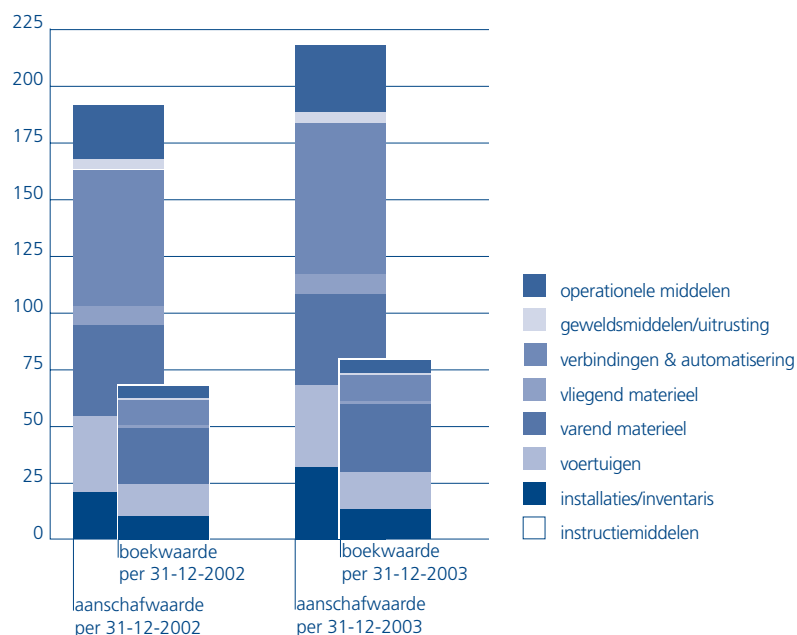
Investeringen 2003 per categorie

Het korps investeerde het meest in verbindingen en automatisering, namelijk € 9,2 miljoen. De verdeling van dit bedrag is als volgt: telefooncentrales 16%, computer- en randapparatuur 72% en software 12%.

Onderstaande figuur geeft per activacategorie de aanschafwaarde en de boekwaarde per 31 december 2002 en per 31 december 2003.

Aanschafwaarde versus boekwaarde (x € 1.000)

Het verschil tussen de aanschafwaarde en de boekwaarde betreft de totale afschrijving die heeft plaatsgevonden op de activa.

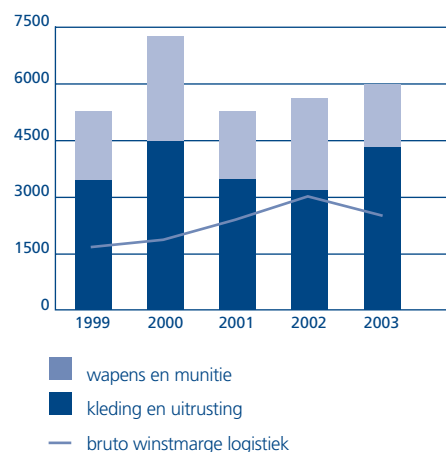
Voorraden

De voorraden bestaan uit kleding, uitrusting, wapens en munitie. De Dienst Logistiek beheert deze voorraden. Deze dienst levert aan de hele Nederlandse politie.

De hiernaaststaande figuur bevat de ontwikkeling van de voorraden en de bruto winst-marge van de verkopen van de Dienst Logistiek. De bruto winst-marge is opgenomen in de post overige opbrengsten in de staat van baten en lasten.

Voorraden 1999 t/m 2003

(x € 1.000)

Vorderingen

Deze post bevat onder andere de vorderingen op debiteuren, vooruitbetaalde kosten, voorschotten die betaald zijn aan de kernteams en overige vorderingen. De voorschotten aan de kernteams zijn ter financiering van de eerste uitgaven in 2004. De aan derden doorberekende personeelskosten en nog te ontvangen bijdragen vormen de overige vorderingen.

Liquide middelen

Deze post van € 16,5 bestaat uit het saldo van de rekening courant met de Rijkshoofdboekhouding (Ministerie van Financiën). Ook bevat deze post een bedrag van - € 3,8 miljoen betalingen onderweg.

Toelichting passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2003 € 14,2 miljoen. Het eigen vermogen is daarmee € 7,9 miljoen hoger dan in 2002 (€ 6,3 miljoen). Het beleid is erop gericht een eigen vermogen te vormen, dat als buffer kan dienen, voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers.

Voorzieningen

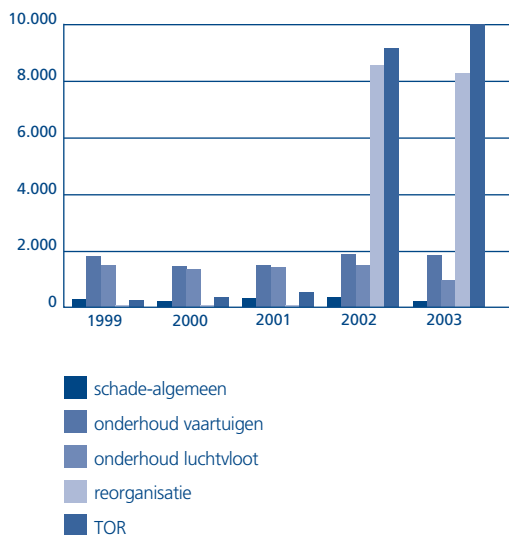
Eind 2003 zijn er de volgende voorzieningen: schade-algemeen € 0,1 miljoen, onderhoud vaartuigen € 1,7 miljoen, onderhoud luchtvloot € 0,9 miljoen, reorganisatie € 9 miljoen en Tijdelijke Ouderen Regeling (TOR) € 10 miljoen.

Deze voorzieningen zijn bedoeld om het KLPD ook in de toekomst betaalbaar te houden, zonder dat dit ten koste gaat van de operationele inzet.

De figuur hieronder geeft de ontwikkelingen van de voorzieningen weer in de periode 1999 tot en met 2003.

Voorzieningen 1999 t/m 2003

(x € 1.000)

Langlopende schulden

Nieuw aan te schaffen vaste activa, zoals boten en voertuigen, worden in principe gefinancierd met een leenfaciliteit van het Ministerie van Financiën. Door de ruime liquiditeitspositie heeft het KLPD in 2003 alleen voor de aanschaf van vaartuigen een beroep gedaan op deze leenfaciliteit. De investering in overige vaste activa is nagenoeg geheel met eigen kapitaal gefinancierd.

Nog te besteden bijdragen

Hieronder vallen de ontvangen en nog niet bestede voorschotten voor extra en bijzondere taken.

Verlofuren en vakantiegeld

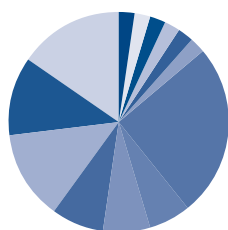
Deze post omvat de reservering voor het nog te betalen vakantiegeld over het tweede halfjaar 2003 ter grootte van € 7,7 miljoen en een reservering voor het verlofstuwmeer van € 6,7 miljoen.

Overige kortlopende schulden

Hieronder vallen de leveranciers die nog betaald moeten worden.

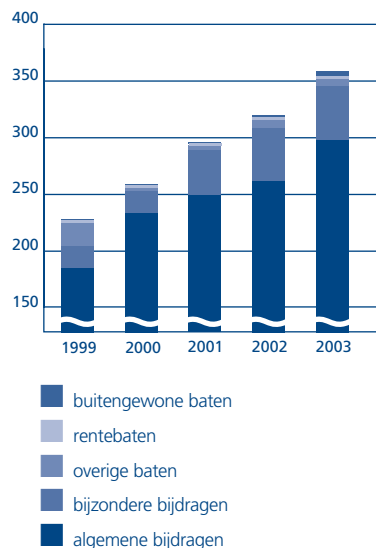
Baten en lasten 2003

Specificatie van bijzondere bijdragen

- NPI landelijk telefoonnummer politie
- Lara
- ICTY
- Commissie Van den Haak
- WIM.NL
- 112-centrale
- opleidingen
- ZWACRI
- BVOM
- SWAB
- Nationale Recherche
- overige bijdragen
- RST

Historisch overzicht baten
(x € 1.000)

Staat van baten en lasten 2003 (x € 1 miljoen)		
Baten	2003	2002
Algemene bijdrage	299,0	266,4
Bijzondere bijdragen	49,5	44,6
Overige opbrengsten	5,1	6,2
Rentebaten	0,3	0,6
Buitengewone baten	7,5	4,3
Totaal baten	361,4	322,1
Lasten	2003	2002
Personele kosten	250,1	216,4
Materiële kosten	75,6	67,0
Afschrijvingen	20,5	19,3
Rentelasten	2,9	3,6
Dotaties voorzieningen	0,3	18,6
Buitengewone lasten	4,1	0
Totaal lasten	353,5	324,9
Saldo van baten en lasten	7,9	-2,8

Het boekjaar 2003 is afgesloten met een positief resultaat van € 7,9 miljoen, ontstaan door een aantal incidentele baten; bijvoorbeeld prestatiebekostiging en de daling van het verlofstuwmeer.

Naast de genoemde incidentele baten is de stijging van de baten het gevolg van extra bijdragen die zijn ontvangen voor het uitvoeren van nieuwe taken zoals groei van de blauwe diensten, uitbreiding DKDB en activiteiten naar aanleiding van het onderzoek van de Commissie Van den Haak.

Toelichting baten

Bijdragen

Het KLPD ontvangt naast de algemene bijdrage van het Ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties (BZK) een aantal bijdragen voor het uitvoeren van bijzondere taken. Deze bijdragen bestaan bijvoorbeeld uit een bijdrage in de exploitatiekosten (personeel, materieel en afschrijvingen) of een bijdrage in de investeringsuitgaven. Over deze bijdragen legt het KLPD afzonderlijk verantwoording af.

Onder de overige opbrengsten valt de bruto-winst marge van de Dienst Logistiek € 2,8 miljoen (2002: € 3,2 miljoen). Na aftrek van alle lasten is voor deze dienst over 2003 sprake van een tekort van € 5,1 miljoen (2002: - € 6,1 miljoen). Ter financiering van dit tekort ontving het KLPD van het Ministerie van BZK € 4,5 miljoen.

Toelichting lasten

In de figuur hiernaast staat de ontwikkeling van de bijdragen voor de periode 1999 tot en met 2003, in combinatie met de opbouw van de lasten in dezelfde periode.

Personeelskosten

Uit de figuur blijkt dat de personele kosten sinds 1999 zijn gestegen. De oorzaken van deze stijging liggen vast in het Akkoord Arbeidsvoorwaarden sector Politie 1 januari 2001 t/m 31 december 2003.

Belangrijkste oorzaken afgeleid uit dit akkoord zijn de algemene salarisverhogingen en de gefaseerde invoering van structurele eindejaarsuitkering van 8% (2001: 2,5% 2002: 5,25% 2003: 8%). Daarnaast kregen alle politieambtenaren in de jaren 2001 tot en met 2003 een incidentele uitkering van € 136,13.

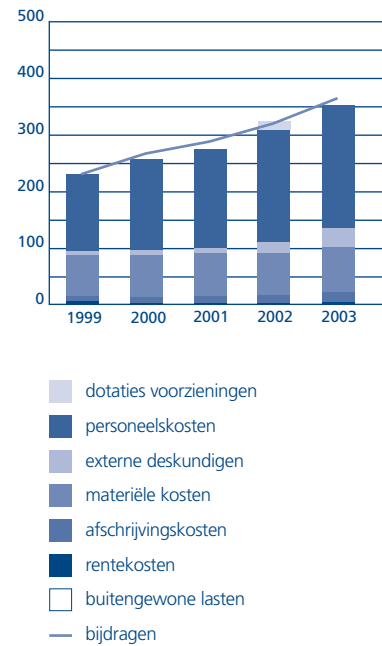
Externe deskundigen

Het KLPD huurde externe deskundigen in voor het invullen van reguliere formatieplaatsen en lopende projecten. Deze, voornamelijk ICT-projecten, vereisen tijdelijke extra deskundigheid. Vervanging van extern personeel door eigen personeel heeft een hoge prioriteit. Voor 2003 bedraagt de totale last voor de inhuur van externe deskundigen € 31,1 miljoen (2002: € 21,6 miljoen).

Buitengewone lasten

Deze post bevat een nabetaling buitenlandtoelagen over voorgaande jaren aan de medewerkers van het Recherche Samenwerkingsteam Nederlandse Antillen en Aruba.

Ontwikkeling van de bijdragen (x € 1.000)

8 KLPD in vogelvlucht

De Nederlandse politie kent naast 25 regionale korpsen een landelijk korps, het Korps landelijke politiediensten (KLPD). Het KLPD sorteert onder de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK).

Vanwege efficiëntie, effectiviteit en schaalgrootte is afgesproken bepaalde taken in één landelijk politiekorps te verenigen. Het KLPD werkt binnen de Nederlandse politie op nationaal, maar ook op internationaal niveau. De taken van het KLPD zijn onder te verdelen in zelfstandig, ondersteunend en coördinerend.

Het KLPD heeft twaalf uitvoerende diensten. Deze diensten verrichten de kernactiviteiten van het korps zoals de Dienst Verkeerspolitie of de Dienst specialistische Recherche Toepassingen. Verder heeft het KLPD vier ondersteunende diensten voor de bedrijfsvoering en vier stafbureaus. Er werken ongeveer 4500 mensen.

Taken

Zelfstandige taken

Met de uitvoering van zelfstandige, operationele taken draagt het KLPD rechtstreeks bij aan de veiligheid in de samenleving. Zelfstandige taken zijn bijvoorbeeld rechercheonderzoeken van nationaal belang of persoonsbeveiliging van leden van het Koninklijk Huis en door de minister aangewezen te beveiligen personen.

Ondersteunende taken

Het KLPD biedt ondersteuning aan de activiteiten van de regionale politiekorpsen en de eigen organisatie. Het kan gaan om inzet van materieel, technologie en gespecialiseerde professionals bij rampen, complexe ongevallen, massamanifestaties en grootschalige evenementen. De inzet van die expertise of hulpmiddelen gebeurt op verzoek van een regionaal korps of op aanwijzing van het bevoegd gezag (bijvoorbeeld burgemeester of Openbaar Ministerie). De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de politieactiviteiten waarvoor ondersteuning wordt gevraagd, ligt volledig bij de 'klant'. Voorbeelden van ondersteunende taken zijn bijvoorbeeld het liaisonwerk in het buitenland voor opsporingsonderzoeken of de mobiele commandofaciliteit bij grootschalig politieoptreden.

Coördinerende rol

De coördinerende rol van het KLPD is bedoeld om verbinding te leggen en samenhang te creëren op bovenregionale werkteerinen. Het korps vormt een verbindende schakel tussen politie, justitie, bijzondere opsporingsdiensten en buitenlandse zusterorganisaties. Het KLPD bewerkstelligt de samenwerking tussen diensten en organisaties die zich bezighouden met opsporing. Voorbeelden van de coördinerende rol zijn bijvoorbeeld de inzet van het Rampen Identificatie Team en recherche coördinatie door de Dienst Nationale Recherche Informatie.

Besturing van het korps

Het KLPD is sinds 2000 een agentschap van het Ministerie van BZK. Het agentschap is onderdeel van het departement en heeft een afwijkend beheer ten opzichte van de regionale politiekorpsen. Het KLPD heeft de zorg voor de uitvoering van vastgestelde hoofdlijnen binnen financiële, personele en materiële kaders.

Het dagelijks bestuur wordt gevormd door de KLPD-driehoek. Deze driehoek bestaat uit de gemandateerd korpsbeheerder (directeur-generaal Openbare Orde en Veiligheid), de hoofdofficier van justitie van het Landelijk Parket van het Openbaar Ministerie en de korpschef van het KLPD. De minister van BZK is formeel de beheerder van het korps. Hij wordt bijgestaan door de korpschef van het KLPD. De hoofdofficier vervult de gezagsrol in de zware rechercheonderzoeken, terwijl het lokale gezag bevoegd is voor het overige werk van KLPD-onderdelen in de geografische gebieden.

De Raad voor het KLPD adviseert de minister van BZK -en daarmee ook het KLPD- over het beleid en het beheer van het korps. Daartoe stelt de raad jaarlijks de organisatie, formatie, begroting, rekening, beleid en het jaarverslag vast, met instemming van de minister van BZK. Daarnaast speelt de raad een rol in de afstemming van de samenwerking tussen KLPD en de regio's. De Raad voor het KLPD bestaat uit vertegenwoordigers van korpsbeheerders, Openbaar Ministerie, Koninklijke Marechaussee, korpschefs en departementen.

Het KLPD maakt gebruik van de inbreng van regionale korpsen door veelvuldig overleg met vertegenwoordigende groepen. Dit komt ten gunste van de invulling van de ondersteunende taken van het KLPD. Het overleg richt zich op verdelingsvragen, prioritering, gewenste kwaliteit en dergelijke.

De diensten van het KLPD

Dienst Verkeerspolitie

De Dienst Verkeerspolitie levert een politieke bijdrage aan een veilig en betrouwbaar verkeers- en vervoerssysteem in Nederland. De dienst is te vinden op de autosnelwegen en de onmiddellijke omgeving daarvan. Bij de aanpak van de verkeersveiligheid op de autosnelwegen controleert de Verkeerspolitie onder andere op het overschrijden van de maximumsnelheden, het gebruik van alcohol, drugs en medicijnen en het (niet) dragen van de autogordel. Vooral overtredingen uit de Ergernis Top-Tien (onder andere niet-handsfree bellen, bumperkleven of rechts inhalen) liggen onomstotelijk vast met de Video Registratie Onopvallende Surveillance. Bij files bevorderen verkeersassistenten van het KLPD de doorstroming van het verkeer. De Unit Transport- en Milieucontrole controleert het vrachtverkeer bijvoorbeeld op technische staat van het voertuig, wijze van belading en vervoer van gevaarlijke afvalstoffen. De Unit Motorondersteuning begeleidt VIP's. De Verkeerspolitie treedt ook op tegen criminaliteit langs de snelweg en op de verzorgingsplaatsen.

Dienst Waterpolitie

De Dienst Waterpolitie leidt de beroeps- en recreatievaart in goede banen. De dienst is voornamelijk actief op de doorgaande vaarwegen en ruime wateren. De Waterpolitie controleert bijvoorbeeld lading, documenten, bemanning (vaartijdenwet) en het vervoer van gevaarlijke stoffen. Daarnaast verleent de dienst hulp bij ongevallen en onderzoekt de dienst aanvaringen en andere ongevallen en spoort de dienst milieudelicten op. Ook aan de kust en buiten de kustlijn is de Waterpolitie actief met assistentie en noodhulp op de Noordzee.

Op de wateren waar geen beroepsvaart plaatsvindt, is de regionale politie verantwoordelijk voor het politietoezicht op, in en om het water. In deze gebieden ondersteunt de Waterpolitie, op verzoek, de regionale politie met mensen, middelen en kennis.

Dienst Spoorwegpolitie

De Dienst Spoorwegpolitie is belast met de handhaving van de openbare orde op en rond het spoor en met de opsporing van strafbare feiten op stations, perrons en treinen. Ook behandeling van treinongevallen behoort tot het takenpakket. De Spoorwegpolitie is verantwoordelijk voor de basispolitiezorg op en rond het spoor en vormt de verbindende schakel tussen de reizigers, de railvervoerbedrijven, de stationsexploitanten en de regionale politie.

Bij calamiteiten probeert de Spoorwegpolitie het treinverkeer, na hulp of onderzoek, zo snel mogelijk te hervatten, want het stilstaan van een trein heeft, net als op de weg, files tot gevolg. De specifieke kennis van treinen en spoorwegen komt vooral goed van pas in bijvoorbeeld supporterstreinen van en naar voetbalwedstrijden en bij drugscontroles in treinen.

Dienst Luchtvaartpolitie

Ondersteuning vanuit de lucht is een belangrijke taak van deze dienst, bijvoorbeeld bij grootschalige evenementen en bij de opsporing van vermiste personen. De dienst levert letterlijk een 'helikopterview'. De helikopters kunnen worden voorzien van bijzondere apparatuur, zoals video- en infraroodcamera's. Ook beschikt de dienst over ervaren luchtfotografen.

De Luchtvaartpolitie houdt toezicht op het naleven van de luchtvaartwetgeving. In dat kader voert zij controles uit op het vervoer van gevaarlijke stoffen en treedt zij op tegen hinderlijk of gevaarlijk vliegen. Daarnaast doet de Luchtvaartpolitie onderzoek naar vliegtuigongelukken

Dienst Levende Have Politie

De Dienst Levende Have Politie (DLHP) ondersteunt de Nederlandse politie met de inzet van politiepaarden (Unit Paarden) en specialistisch opgeleide honden (Unit Honden). De Unit Paarden verricht vrijwel altijd ondersteunende werkzaamheden voor regionale korpsen die geen eigen bereden onderdeel hebben. De Unit Honden heeft naast ondersteunende ook zelfstandige taken.

Openbare ordehandhaving is de belangrijkste taak van de bereden politie, die ook toezicht houdt bij evenementen en surveilleert in natuur- en recreatiegebieden. Ieder regionaal politiekorps in Nederland kan een beroep doen op de diensten van de DLHP, zowel de korpsen die zelf geen paarden hebben, als de zes korpsen die ze wél bezitten. De dienst selecteert de paarden en richt ze af en heeft een eigen opleiding voor beredenen.

De speurhonden van de DLHP worden onder andere ingezet voor het opsporen van verdovende middelen, menselijke geur, explosieven, brandversnellende middelen, en menselijke stoffelijke resten (zowel te water als op het land). Een speurhond wordt altijd getraind op het herkennen van één specifieke geur en heeft dus één specialisme. De dienst selecteert de speurhonden, richt ze af en certificeert ze.

Dienst Operationele ondersteuning en Coördinatie

De dienst biedt ondersteuning op het gebied van openbare orde en veiligheid aan het KLIPD zelf, de regionale politiekorpsen en andere overheidsdiensten. De Dienst Operationele ondersteuning en Coördinatie (DOC) heeft vier hoofdtaken: operationele ondersteuning, operationele coördinatie, informatie coördinatie en tele-servicediensten. De dienst is verantwoordelijk voor de 24-uurs bereikbaarheid van alle KLIPD-onderdelen. Verder coördineert DOC de inzet van mensen en materieel voor grootschalige politietoedredens in binnen- en buitenland, de technische ondersteuning bij milieucontroles en die van het Landelijk Verkeersbijstandsteam. De DOC beheert de centrale politiemeldkamer, de 1-1-2-centrale en het Landelijk Telefoonnummer Politie (0900-8844) voor mobiele bellers, het alarmnummer (0800-8112) voor doven en slechthorenden en de centrale van Meld Misdaad Anoniem (0800-7000).

Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging

De veiligheid van onze Koningin en andere Leden van het Koninklijk Huis, maar ook ministers, ambassadeurs en hooggeplaatste gasten wordt gewaarborgd door persoonsbeveiligers van de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging (DKDB). De minister van Justitie verstrekt de opdracht tot persoonsbeveiliging. De beveiliging ten behoeve van de Leden van het Koninklijk huis is wettelijk opgelegd. Het beveiligen op topniveau stelt hoge eisen aan de politiefunctionaris. De selectie, opleiding en training zijn dan ook pittig. De DKDB werkt nauw samen met Nederlandse en buitenlandse politieorganisaties en ministeries.

Dienst Logistiek

De Dienst Logistiek is de facilitaire dienst voor de Nederlandse politie. Vanuit Apeldoorn levert Logistiek producten en diensten op het gebied van kleding en uitrusting en wapens en munitie. Daarnaast adviseert de Dienst Logistiek zijn afnemers onder andere over voertuigen en politieapparatuur, kogelwerende vesten en Europese aanbestedingen. De Dienst Logistiek werkt nauw samen met de verschillende adviescommissies van de Raad van Hoofddcommissarissen. In deze commissies maken politiefunctionarissen hun wensen en eisen kenbaar. Klantenpanels vanuit de commissies beoordelen de producten en diensten in praktijksituaties. Logistiek ondersteunt deze klantenpanels met specialisten en denkt proactief mee. In combinatie met het postordersysteem werkt Logistiek met het Budgetbeheersingssysteem (BBS). Iedere politiefunctionaris heeft een eigen landelijk vastgesteld kledingpakket en een daarop afgestemd budget. Via de webwinkel bestelt de medewerker op elk gewenst moment zijn/haar kleding en uitrusting. De medewerkers van Wapentechniek en Transport verzorgen de vuurwapenspectie en reparatie voor de Nederlandse politie en overige overheidsinstanties die opsporingsbevoegdheid hebben. Bij van rechtswege in beslag genomen wapens en munitie speelt Logistiek ook een belangrijke rol. De dienst verzorgt hiervan de registratie, opslag en vernietiging. De Dienst Logistiek vervoert voor de regionale korpsen stukken van overtuiging (SVO) en DNA. In speciale boxen transporteert de dienst bewijsstukken van en naar het Nederlands Forensisch Instituut.

Dienst Nationale Recherche Informatie

De Dienst Nationale Recherche Informatie (DNRI) levert (veredelde)informatie en expertise op een groot aantal uiteenlopende onderwerpen aan de Nederlandse politiekorpsen en ketenpartners. Door het beheren van verwijzindexen, politieregisters en kennissystemen draagt DNRI bij aan het nationaal inzicht in zware, georganiseerde criminaliteit en bovenregionale middencriminaliteit in Nederland. DNRI bestrijkt een groot aantal criminaliteitsvelden: onder andere Moord en zeden, mensenhandel en mensensmokkel, fraude en overige financiële criminaliteit, milieudelicten, vuurwapens en voertuigcriminaliteit. Bij de DNRI zijn tevens meldpunten voor deze criminaliteitsvelden ondergebracht. Samenvattend levert de dienst coördinatieproducten, analyseproducten en kennisproducten. In het kader van het nieuwe stelsel Bewaken en Beveiligen levert de dienst onder andere dreigingsanalyses en situatierapportages. De dienst ontwikkelt nieuwe rechtechnologieën en ondersteunt rechteheteams in het land met adviezen en kennis. Edison, het beeldopslagsysteem voor vervalste documenten en vuurwapens, is er ontwikkeld. De dienst verzorgt eveneens het centrale onderzoek naar vingerafdrukken (dactyloscopie). Ook is de dienst verantwoordelijk voor de wekelijkse tv-uitzending *Opsporing Verzocht*. Maar bovenal verzamelt DNRI nationale- en internationale politieinformatie om te zoeken naar dwarsverbanden, zodat de bovenregionale criminaliteit kan worden opgepakt. Tevens heeft de dienst het Nationaal Informatie Knooppunt (NIK) opgericht. Het NIK levert een bijdrage aan het kanaliseren van informatiestromen tussen korpsen en is het eerste aanspreekpunt binnen DNRI voor informatieverzoeken.

Dienst Internationale Netwerken

Zodra er in een rechercheonderzoek moet worden samengewerkt met een buitenlandse opsporingsinstantie, komt de Dienst Internationale Netwerken (DIN) in beeld. Voor Nederlandse en buitenlandse opsporingsinstanties vormt deze dienst hét loket voor (inter)nationale rechercheinformatie. De dienst beheert daartoe vijf informatiekkanalen: de Nederlandse vestigingen van Interpol, Europol, het Schengen Informatie Systeem (SIS) met het SIS op nationaal niveau: bureau Sirene. Verder is de dienst het coördinatiepunt voor de liaison officers van het KLPD in het buitenland en voor buitenlands liaisons in Nederland.

De makelaarsfunctie van DIN heeft tot doel het uitwisselen van rechtshulpverzoeken en andere politieinformatie zo soepel mogelijk te laten verlopen. DIN speelt daarmee een grote rol in de aanpak van grensoverschrijdende, zware criminaliteit.

Dienst Specialistische Recherche Toepassingen

De Dienst Specialistische Recherche Toepassingen staat borg voor professionaliteit en betrouwbaarheid van technologische en tactische producten, diensten en middelen op het vlak van de bestrijding van de zware georganiseerde criminaliteit. De dienst maakt ultra moderne technologie toepasbaar voor de politie door deze te combineren met controleerbare innovatieve rechetaken.

Dienst Recherche Onderzoeken

De Dienst Recherche Onderzoeken (DRO) voert opsporingsonderzoeken uit naar zware en georganiseerde criminaliteit. 2003 was een overgangsjaar voor deze dienst. Per 1 juli van dat jaar is de DRO onderdeel geworden van de nieuwe Dienst Nationale Recherche. De tweede-lijns recherchezorg (ondersteuning bij rechercheonderzoeken) en de Regionale Informatiecoördinatie (coördinatie van informatieprocessen) zijn ondergebracht bij het Dienst Operationele ondersteuning en Coördinatie.

Dienst Nationale Recherche

De Dienst Nationale Recherche is per 1 juli 2003 feitelijk operationeel. Alle onderzoeken van de zes kernteams, de xtc-teams en van de Dienst Recherche Onderzoeken vinden voortaan plaats onder gezag van het Landelijk Parket. Per 1 januari 2004 is het beheer volledig bij het KLPD ondergebracht, op 1 januari 2005 is de dienst geheel binnen het KLPD geïntegreerd. De - medio 2005 - ongeveer 800 medewerkers tellende dienst houdt zich bezig met de bestrijding van die zware en georganiseerde criminaliteit die qua groepering of aard een landelijk of internationaal karakter heeft. Daarnaast vervult de dienst een expertisefunctie op een aantal aandachts- en resultaatgebieden. Binnen deze aandachtsgebieden richt de dienst zich op de informatieinwinning, de opsporing en de advisering over preventieve maatregelen. Voorbeelden van aandachtsgebieden zijn: de bestrijding van de productie en handel in synthetische drugs, mensensmokkel, criminaliteit uit Latijns-Amerika, Nederlandse criminele netwerken, grote fraudes en andere zaken in de financieel-economische sector en criminaliteit die te maken heeft met logistieke knooppunten als Schiphol en de zeehavens. Voorbeelden van resultaatgebieden zijn terreur en oorlogsmisdrijven. De Nationale Recherche is internationaal georiënteerd en is een belangrijke partner bij het afhandelen van internationale rechtshulpverzoeken.

Ondersteunende diensten

Concerndienst Personeel & Organisatie

De Concerndienst P&O adviseert en ondersteunt het management op het gebied van P&O-beleid en ontwikkelt instrumenten en arbobeleid. Andere taken zijn personeelszorg en -planning, werving, loopbaanadvies, opleidingen en trainingen. Ook berust hier het beheer van personeelssystemen, arbeidsvoorwaarden en rechtspositie, en juridische zaken op personeelsgebied.

Concerndienst Financieel Economische Zaken

De Concerndienst Financieel Economische Zaken stelt een begroting en jaarrekening op als instrument voor het management om de organisatie te sturen en om verantwoording aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties af te leggen. De concerndienst adviseert daarnaast het management over bedrijfs-economisch beleid, investeringen en leningen.

Concerndienst Informatievoorziening

Informatie en de uitwisseling van informatie is essentieel voor het politiewerk. De Concerndienst Informatievoorziening geeft richting aan de opstelling van het informatiebeleid en stuurt waar nodig bij. De Informatie en Communicatie Technologie (ICT) binnen de politie is volop in beweging. Bepaalde onderdelen zijn of worden ondergebracht in centrale organisaties. Een gedeelte is en blijft echter binnen de individuele korpsen.

Concerndienst Facilitair Bedrijf

Het Facilitair Bedrijf verricht de facilitaire werkzaamheden voor het KLPD. Het gebruik, onderhoud en beveiliging van alle gebouwen van het KLPD, de inrichting van werkplekken en de inkoop van bedrijfsmiddelen (zoals voer- en vaartuigen) zijn taken van het Facilitair Bedrijf. Dit geldt ook voor het beheer daarvan en de technische infrastructuur.

De bureaus

- Bureau Concern & Control toetst de inzet van middelen, adviseert de korpsleiding over beleid en middelen, ontwikkelt en coördineert de beleids- en beheercyclus, de kwaliteitscyclus en de kwaliteitszorg.
- Bureau Communicatie adviseert, coördineert en voert de interne en externe communicatie uit.
- Bureau Veiligheid & Integriteit onderzoekt en adviseert over ethische en integriteitsvraagstukken.
- Bureau Korpsleiding levert directe ondersteuning aan de leden van de korpsleiding.

Strategische speerpunten

In maart 2003 verscheen het document *Strategie KLPD 2003-2006*. In dit strategiedocument formuleert het KLPD negen operationele en vijf ondersteunende speerpunten.

Operationele speerpunten	Ondersteunende speerpunten
1 Sociale veiligheid	1 Verbetering bedrijfsvoering
2 Criminaliteit en mobiliteit	2 Samenwerking
3 Grootschalig optreden	3 Klantgerichtheid
4 Terrorismebestrijding	4 Innovatie
5 Landelijke informatiepositie	5 Resultaatgerichtheid
6 Persoonsbeveiliging	
7 Nationale Recherche	
8 Veiliger maken van vervoer	
9 Internationale politiesamenwerking	

De speerpunten zijn vooral van belang wanneer het gaat om het invullen of herschikken van capaciteit. In de resultaten van het korps moet te zien zijn dat de prioriteit van het KLPD ligt bij de negen operationele en vijf ondersteunende speerpunten.

Vertaling naar uitvoering

De strategie 2003-2006 bepaalt de richting voor het korps in de komende jaren. Het verschaft geen uitwerking naar specifieke, meetbare doelen en resultaten en geen specifieke toedeling naar diensten en jaren. Dit is echter wel het noodzakelijk vervolg. Door de vertaling van de speerpunten naar uitvoering, worden de resultaatafspraken tussen korpsbeheerder en minister concreet uitgewerkt. Daarvoor is enerzijds inbreng nodig van het korps (door met name de diensthoofden, Bureau Concern Control en beleidsmedewerkers), anderzijds van de korpsbeheerder, KOBRA (BZK), directie Politie (BZK) en het Landelijk Parket.

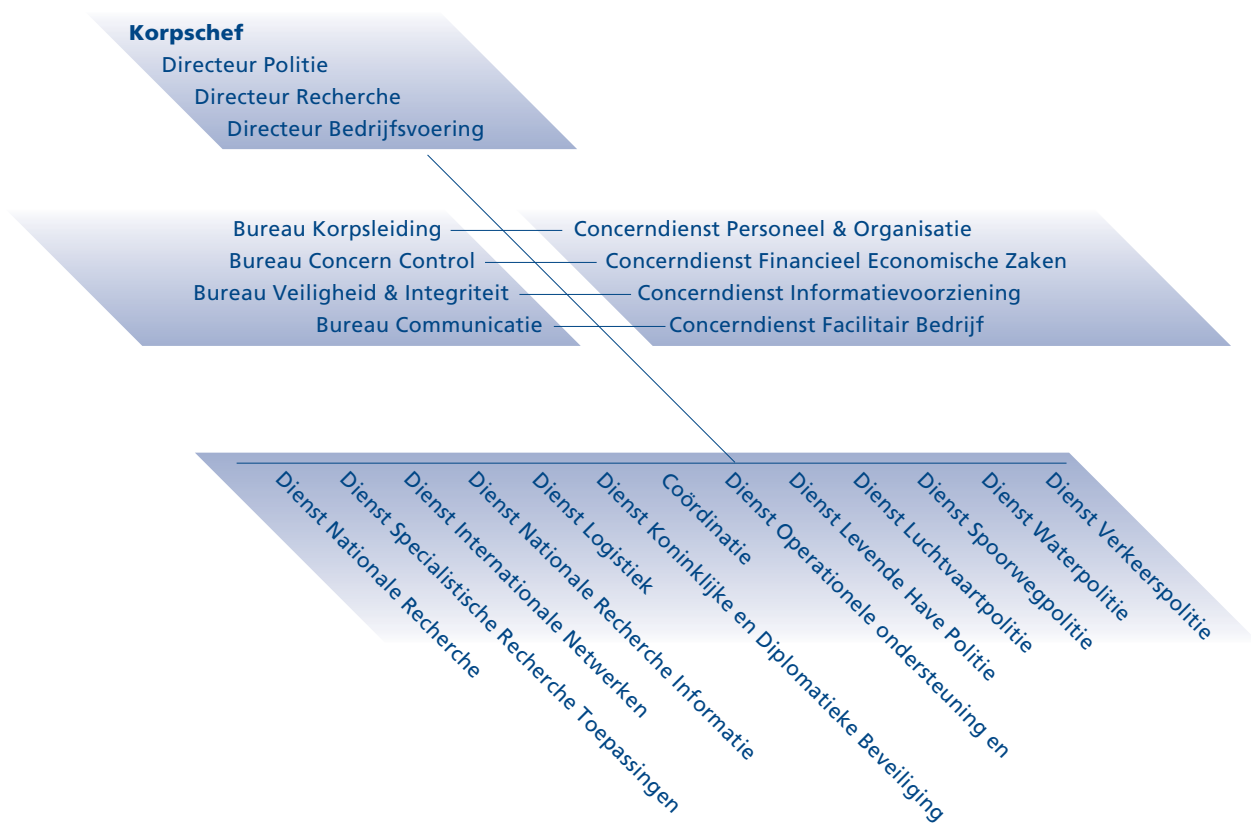
De speerpunten worden uitgewerkt in het meerjarenbeleidsplan *Korps landelijke politiediensten 2005-2008*.

Politiewerk is mensenwerk

Uitvoering van de taken binnen de negen operationele en vijf ondersteunende speerpunten is en blijft mensenwerk. Daarvoor zijn professionele medewerkers van groot belang. Het grootse kapitaal van het KLPD zijn de medewerker en zijn kennis, vaardigheden en toewijding. Zowel kwaliteit als kwantiteit zijn belangrijk. Kwalitatieve ondersteuning in de vorm van selectie, opleiding, beoordeling en coaching draagt bij aan de competenties van de medewerker. Maar ook de kwantiteit van bijvoorbeeld de Dienst Koninklijke en Diplomatieke Beveiliging en de Dienst Spoorwegpolitie is de komende jaren van belang. De bestaande taken nemen niet af terwijl nieuwe taken en uitbreiding van taken forse vergroting van het personeelsbestand eisen. Dit alles vraagt om een nadrukkelijke investering in het werven en behouden van medewerkers in het korps.

Organogram

Het Korps landelijke politiediensten

Colofon

Teksten en interviews

Leuntje Aarnoutse
Bart Bolland
Nicole Braams
Vincent Dubois
Wim Ermers
Marco van Gent
Claartje Hellwig
Rob Jastrebski
Jos Klaren
Ed Kraszewski
Annemarie Onder de Linden
Maureen Motta
Femke Mulder
Onno Postuma
Mieke Schuijers
Linda Westerhoff
Frans Zuiderhoek
Jan van Zwam

Fotografie

Frans Vega,
tenzij anders vermeld

Coördinatie

Annemarieke Kroonstuiver

Eindredactie

Annemarieke Kroonstuiver
Marjolein Ruitenbeek

Vormgeving

Het Lab – grafisch ontwerpers
BNO, Arnhem

Druk

Comparion BV, Velp

Oplage

2000 exemplaren